

SLOVENIJA
TAJKUNIZACIJA DRŽAVE
ŠKODUJE DRŽAVLJANOM

POLITIKA
PRVI ČLOVEK PATRIE O
PREISKAVI NA FINSKEM

DEMOKRACIJA

20^{LET}

ODBORA
za varstvo
človekovih
pravic

PROCESA
proti
četverici

Postavlja se
vprašanje, ali ni
sedanja politična
klima v veliki meri
posledica navzkrižja
interesov v času
afere JBTZ.

ČETVERICA KOT VEST DRUŽBE

INTERVJU

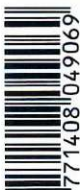
Ivo Ban

Čudim se kritikam na moj račun

KOLUMNNE

Dr. Janez Juhant,
dr. Matija Ogrin
in Drago Bajt

ISSN 1408-0494

9 771408 049069

DOKUMENTARNE VSEBINE NA TELEVIZIJI SLOVENIJA

Nacionalna televizija ima edina v Sloveniji redno lastno produkcijo dokumentarnih vsebin.

Zavedamo se odgovornosti, ki nam jo tak položaj nalaga. Zato spoštujemo bogato tradicijo in razvijamo sedanost dokumentaristike. Pri produkciji dokumentarcev pazimo, da pri tem razvijamo in negujemo humanizem, univerzalnost sporočila, avtorsko pripoved ter vizualni presežek. Na sledi zapisanih besedil, ustnih izročil, materialnih dokazov ohranjamo dokument časa in prostora. Razkrivamo skrite kotičke slovenskih pokrajin ali približamo oddaljene dežele, govorimo o posebnostih in stereotipih, zanimivih in vélikih Slovencih, odkrivamo odmevne dosežke in arhetipe, značilne za naš čas.

Spremljajte dokumentarne oddaje Televizije Slovenija!

doma, v svetu dokumentarcev

RADIO
TELEVIZIJA
SLOVENIJA

Beg pred odgovornostjo

Metod Berlec, foto: Bobo

Za nami je izredna seja odbora za gospodarstvo in državnega zbora o koncentraciji kapitala. Glavni sklep je, naj bi vlada pripravila celovito informacijo o poteku koncentracije kapitala v Pivovarni Laško, Istrabenzu in Merkurju, kako je to vplivalo na medije in na objektivno obveščenost državljanov ter kakšna je odgovornost posameznikov v teh procesih. Kakšno vlogo so pri tem odigrale poslovne banke, naj bi preverila Banka Slovenije. Vlada naj bi v okviru pristojnosti preučila vprašanje zakonitosti v postopkih ugotovljene koncentracije kapitala ter s tem povezan vpliv na medije. Precej se je govorilo tudi o tem, naj se preuči možnost izničenja pogodb, ki so omogočale nakup s posojili, pridobljenimi z zastavo kupljenega premoženja. Vsekakor je ob tem mogoče reči, da je vladajoči koaliciji, še posebej poslancem iz vrst Slovenske demokratske stranke in Nove Slovenije, uspelo opozoriti na stranpoti lastninjenja družbenega premoženja, ki se je začelo s spremembo družbenega sistema pred osemnajstimi leti in se zdaj počasi končuje. Največjo odgovornost za sporno privatizacijo nosi tranzicijska levica, ki je vladala Sloveniji dvanajst let, pred tem pa so njeni predhodniki obvladovali našo deželo petinštirideset let. Brez madeža ni niti sedanja vladajoča garnitura, saj je v svojem mandatu naredila nekaj strateških napak na tem področju, odločnega boja proti tajkunom pa se je delno tudi iz objektivnih razlogov lotila precej pozno, na kar so delno upravičeno opozarjali poslanci iz vrst opozicije.

Še pred sejo je bila zanimiva reakcija nekaterih. Dan po tem, ko smo v prejšnji Demokraciji opozorili na soodgovornost ljudi, povezanih s Forumom 21, za sporno lastninjenje in po vložitvi zahteve poslancev SDS po izredni seji ter predloženem gradivu za sejo, ki je vključevalo tudi odgovornost Forumu 21, se je v izjavi za javnost oglasil Milan Kučan oziroma njegov forum. Protestiral je, da se »nezakonita in neetična dejanja posameznikov v procesih lastninjenja pripišejo Forumu 21 in da se s tem napada integriteta in civilnodružbeni angažma vseh njenih članov ter

se jim s tem poskuša jemati njihovo dobro ime«. V društvu so tako protestirali proti namigovanjem, da je Forum 21 kakor koli sodeloval v procesih koncentracije slovenskega kapitala in da so med člani Forumu 21 lastniki medijev. Seveda se Kučan in njegov Forum 21 na moč sprenevedata. Koncentracijo in sporne menedžerske prevzeme so izvedli in izvajajo ljudje, ki so nedvomno povezani s Forumom 21. Če ne drugače, tako, da so vrednostno »levičarsko« orientirani ali pa so jih na vodilna mesta postavili ljudje, ki so se spomladi leta 2004 pompozno zbrali v Kučanovem Forumu 21. Poleg tega so z zagovarjanjem t. i. nacionalnega interesa povzročili, da je prišlo na nekateri področjih do prevelike koncentracije oziroma monopolov, ki sedaj slovenske potrošnike tepejo po žepu. No, v Liberalni akademiji, ki jo vodi Darko Štrajn, pa so zapisali, da je izredna seja »prej kot razkrivanju korupcije namenjena prikrivanju dejanske korupcije«. Po njihovo naj bi bila sedanja vladna koalicija oblike korupcije, kot sta klientelizem in nepotizem, »tako rekoč legalizirala« bodisi z neposrednim vladnim podeljevanjem »položajev« posameznikom, bodisi s posrednim postavljanjem strokovno neustreznih kadrov na vodilne položaje. Zanje so nedvomno »strokovnjaki« samo tisti, ki ideološko pripadajo tranzicijski levici oziroma so ji vrednostno blizu. Po načelu, če je njihov, je strokovnjak, če pa ni, pa je politično nastavljen in »nekompetenten«. Dvojna merila torej, ki bi jih bilo treba preseči.

Slovenska politika je tako na prelomnici, ki ni samo predvolilno obarvana. Ali bo imela dovolj politične volje, da se postavi po robu nezakonitostim, ki kvarijo in slabijo slovensko družbo ter ne nazadnje povzročajo astronomske socialne razlike v njej? Ali bo v skladu z zakoni zagotovila dovolj veliko politično podporo organom pregona in za to pristojnim institucijam, da bodo sankcionirali nezakonitosti? Dogajanje v državnem zboru kaže, da vsaj delno ta volja obstaja. Čas pa bo pokazal, ali bo obrodila tudi sadove. **D**

Milan Kučan in njegov Forum 21 se na moč sprenevedata. Koncentracijo in sporne menedžerske prevzeme so izvedli in izvajajo ljudje, ki so posredno ali neposredno povezani s Forumom 21.

UVODNE STRANI

- 9 Sodniška misija nemogoče?
 10 **Pogledi:** Patetični manipulatorji
 11 **Kolumna:** Po Ehrlichovih načelih

POLITIKA

- 12 Med idealizmom in interesi
 15 Obisk prvega moža Patrie
 18 Grofje Celjski danes in vedno znova
 20 Zamolčana preteklost – Kočevski rog

SLOVENIJA

- 22 Rebalans proračuna pod streho
 24 Škodljiva tajkunizacija države
 28 Hiter razvoj notranjsko-kraške regije
 30 Spremenjeno financiranje občin

TUJINA

- 32 Ohranjanje sožitja in tradicije
 34 Balkanska Pandorina skrinjica
 36 **Globus:** Drag bencin tudi v ZDA
 37 **Tuji tisk:** Obstaja življenje na Marsu?

INTERVJU

- 38 Ivo Ban

DOMOZNANSTVO

- 42 Tu je nov svet ...
 46 **Osebnosti:** Nikola Pašić
 50 **Naši kraji:** Rašica
 54 Avgustovski festival Radovljica

OGLEDALO

- 56 **Film:** Dogodek
 58 **Avtomobilizem:** Peugeot 207
 60 **Znanost:** Roboti – spremljevalci prihodnosti
 62 **Šport:** Nasvidenje, King Kahn!
 64 **Črna kronika:** So z bombami napadli Rome?
 66 **Rumeno:** Aktualni ni aktualen!
 68 **TV Kuloar:** Po sledih JBTZ
 74 Markešev padec s piedestala

DEMOKRACIJA

Mivka 25, 1000 Ljubljana, SI
 Tel.: 01/ 24 47 205 (uredništvo), urednik@demokracija.si;
 01/ 24 47 200 (tajništvo), tajnistvo@demokracija.si
 Faks: 01/ 24 47 204

Glavni in odgovorni urednik: Metod Berlec

Tehnični urednik: Bojan Jovan

Novinarji: Gašper Blažič, Lucija Horvat, Petra Janša, Barbara Prevorčič, Vida Kocjan, Monika Maljevič, Maruša Mihelčič, Ana Müllner, Bogdan Sajovic, Denis Vengust

Kolumnisti: Esad Babačić, dr. Metod Benedik, dr. Andrej Capuder, dr. Klemen Jaklič, dr. Janez Jerovšek, dr. Janko Kos, dr. Matej Makarovič, dr. Hubert Požarnik, dr. Andrej Rahten, dr. Ljubo Sirc, dr. Peter Starič

Stalni zunanji sodelavci: Peter Colnar, Pavel Ferluga, Igor Gošče, Miran Mihelič, Marija Vodišek

38 Intervju: Ivo Ban

Seveda, ne zavračam pa tega, da na neki način simpatiziram z desnosredinsko stranjo, ker si pač mislim, da to v demokratični družbi in večstrankarski državi najbrž ni prepovedano, in zdi se mi, da tudi ne more biti prepovedano, da bi se kot tak prijavil na razpis.

12 Med idealizmom in interesi

Dvajseta obletnica procesa proti četverici oz. afere JBTZ, ki se je začela z aretacijo Janeza Janše 31. maja 1988, je minila v znamenju srečanja četverice v mladinskem hotelu Celica, v prostorih nekdanjega vojaškega pripora na Metelkovi ulici.

15 Obisk prvega moža Patrie

Minuli teden se je pri nas prvič uradno mudil predsednik uprave finske družbe Patria Jorma Wiitakorpi. Obiskal je tovarno Indop v Šoštanju, kjer teče proizvodnja in montaža kolesnikov. Komentiral je tudi preiskavo o sumu podkupovanja na Finskem.

24 Tajkunizacija škoduje državi

Poslanci so v državnem zboru razpravljali o problematiki koncentracije kapitala v Sloveniji, gospodarski minister Andrej Vizjak pa je ob tem izrazil pričakovanje, da bodo sklepi državnega zbora pripomogli, da se bodo stvari uspešno razpletle.

Lektoriranje: Joža Gruden

Prelom: Tone Tehovnik

Realizacija: Nova orbita d.o.o.

Fotografija: Gregor Pohleven (urednik), Andreja Velušček, agencije, arhiv Demokracije

Tisk: Ma-tisk d.o.o., Maribor

Datum natisa: dan pred izidom

Izhaja: vsak četrtek;

Cena: 2,50 EUR

Izdaja: Nova obzorja d.o.o., Komenskega 11, Lj.

Direktor: Metod Berlec

Naklada: 11.000 izvodov

TRR: 24200-9004125033, Raiffeisen Krekova banka d. d., Maribor

Poštnina plačana pri pošti 1102 Nenaročenih člankov in fotografij ne plačujemo in ne vračamo.

»Demokracija« je zaščitena blagovna znamka, last podjetja Nova obzorja založništvo d.o.o. Vse pravice so pridržane. Ponatis celote ali posameznih delov je dovoljen le s pisno privolitvijo založnika Demokracije. Imetniki materialnih avtorskih pravic na avtorskih delih, objavljenih v Demokraciji, so podjetje Nova obzorja založništvo d.o.o. ali avtorji, ki imajo s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o. sklenjene ustrezne avtorske pogodbe. Prepovedani so vsakršna reprodukcija, distribucija, predelava in dajanje avtorskih del ali njihovih delov na voljo javnosti v tržne namene brez sklenitve ustrezne pogodbe s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o.

Na podlagi zakona o davku na dodano vrednost (Ur. l. RS, št. 89/98) sodi tednik Demokracija med proizvode, za katere se obračunava davek na dodano vrednost po stopnji 8,5 %.

Naročniški oddelek: narocnine@demokracija.si; Naročniki prejmejo poloznico s prvo revijo v mesecu. Odjave sprejemamo pisno do 15. v mesecu s veljavnostjo prvega v naslednjem mesecu. Letna naročnina za države članice Evropske zveze znaša 225,31 evrov, za druge pa 257,57 USD.

Izid nekaterih rubrik je podprlo Ministrstvo Republike Slovenije za kulturo.

Fotografija na naslovnici: Gregor Pohleven

Z Demokracijo do novega telefona

Samsung SGH-M300:

- teža: 63 g
- velikost: 80x40x16,7 mm
- čas pripravljenosti: do 230 ur
- čas pogovora: do 250 ur
- barvni grafični zaslon (65.536 barv)
- GPRS
- vgrajen digitalni fotoaparati
- prostoročno telefoniranje preko vgrajenega zvočnika
- MMS
- zvočna beležka (diktafon)
- vgrajen radio

Slika je simbolična

Tednik Demokracija svojim novim naročnikom¹ **vsak mesec podarja 5 aparatov GSM Samsung SGH-M300.**

Vsi dosedANJI naročniki² tednika Demokracija pa sodelujete v žrebanju za 4 dodatne aparate GSM. Nagradna igra traja do 30. junija 2008.

Rezultati žrebanj bodo objavljeni na spletni strani www.demokracija.si (na spletni strani so objavljena tudi pravila nagradne igre).

1. Priložena naročilnica z datumom po 1. 9. 2006
2. Naročniki do 1. 9. 2006

tednik
DEMOKRACIJA

Naročam tednik Demokracija

število izvodov: _____

Naročnino želim plačevati:

- ☐ mesečno*
 ☐ 4 x letno (9 % popusta)
 ☐ 2 x letno (10 % popusta)
 ☐ 1 x letno (20 % popusta)

* Če želite uveljaviti 8 % mesečnega popusta pri naročnini, vas prosimo, da označite status, ki ga imate:

- ☐ upokojenec ☐ invalid
☐ brezposeln ☐ študent ali dijak

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Datum naročila: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: ☐ NE ☐ DA

ID za DDV: _____

Izpolnjeno naročilnico
pošljite na naslov:

**Demokracija, Mivka 25,
1000 Ljubljana**

ali na faks **01 24 47 204.**

Podpisani/a se zavežujem, da bom naročnik/ca in redni plačnik/ca vsaj eno leto od datuma naročila.

Cena posameznega izvoda tednika Demokracija znaša 2,50 € (599,10 SIT). Obvestilo potrošnikom: Cene so preračunane po tečaju zamenjave: 1 EUR = 239,640 SIT. Nova obzorja d. o. o., Komenskega 11, Ljubljana

Obstati v kaosu

Aleksander Škorc

Neumno so videti lakomni obrazi, ko jih dušijo lastni novci, in smešni so prevarani prevaranti, ko zahtevajo pravico. Groteskna je "občutljivost" naslednikov krvnikov lastnega naroda, ko trdijo, da nimajo s povojnimi po boji nič, ker takrat še niso bili rojeni. A z njihovih obrazov sijoče sovraštvo nezmotljivo govori, kako žal jim je, ker so bili rojeni prepozno. Smešna je napoved prvaka neke izkrivljene stranke, ki pravi, da se pod njihovo vladavino nihče ne bo počutil prevaranega, hkrati pa ne zmore priznati, kaj šele obsoditi prevarantske tatinske logike vladanja na srečo že obnemoglih samodržcev iste stranke.

Žalostno deluje naša udeleženka Evrosonga. Baj je na odru čutila veliko dobre energije ... Morda bo nekoč spoznala, da na omenjenem tekmovanju lahko zmaga le najbolj pokvarjena ekipa ali ekipa absolutnega poštenja (takih običajno ni). Lahko bi se tudi vprašala, ali je energija, ki jo čuti kot dobro, takšna tudi v resnici. Jasno namreč je, da se pokvarjencu zdi energija lopovske družine izjemno dobra in ni posameznika, ki ne bi imel prav sebe in svoje energije za daleč najboljšo.

Bolje so videti Izraelci. 150 jedrskih konic jim končno obeta rešitev palestinskega vprašanja. Upati je, da bo v času reševanja veter ugoden, rešitev spora pa dokončna.

Še dobro, da je menda na Marsu mogoče življenje. Pa ne zato, da bi se pošten človek tja umaknil pred prevladujočimi norci. Počakati bo treba, da se tja umaknejo slednji – vsi tisti torej, ki bi lahko prispevali k ustavitvi divjaškega vsesplošnega uničevanja lastnega planeta, pa nočejo –, in potem za njimi zapreti vrata.

Sicer pa ni tako hudo. Na nebesnem svodu se mi jasno izrisuje čudovit obraz nebeške lepote; prihajam, mi šepeta in njen sijoči nasmeš mi daje prepotrebni moči za umestitev še zadnjih zlatih zidakov v ogrado, ki vse bolj ločuje moj ljubezni polni svet pred podivjanim vsakdanjikom. In ne morem si predstavljati, da bi si pod očeto-vim vodstvom zgradil dom tam, kjer bodo v nedogled vladali tatinski prevaranti, in dobro vem, da se svet za časa mojega bivanja na njem ne bo dokončno sesul. To pa ne pomeni, da vsakovrstni izmečki ne bodo še naprej grozili in da se svet ne bo ves čas dokaj grozeče sesuval.

Če hočete torej v naraščajoči brezobzirni podivjanosti, kjer vsakdo skrbi le zase, preživeti, si poiščite močnega zaščitnika in se zavarujte s tistim, kar edino varovati zmore. Z ljubeznijo.

H-umor

»Treba je rušiti Janšo in podpreti Pahorja.«

(Pivovarski baron Boško Šrot se je končno odločil, v katero smer mora pisati osrednji slovenski časopis. Po njegovo je donedavni urednik Dela Janez Markeš še premalo blatil premierja ...)

»Zdaj je naš čas.«

(Predsednik SD Borut Pahor si za petnajsti rojstni dan svoje stranke obeta darilo, ki naj bi ga dobil za volitve.)

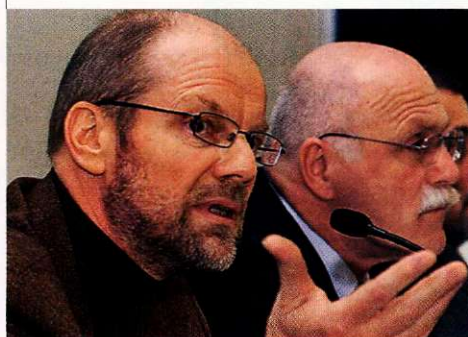

»... po mojem mnenju bi bilo najboljšje, da bi ene tri, štiri postavili pred zid, pa bi jih počili, in bi se zadeva zelo, zelo hitro uredila.«

(Predsednik SNS Zmago P. Jelinčič bi z gospodarskim kriminalom in njegovimi izvajalci opravil po hitrem postopku.)

»Edino pravo zagotovilo, da bo Slovenija poštena država, je vladavina SDS. Zraven sodi še NSi, čeprav ne ravno vsa. In prese-netljivo SNS. Posebej po tem, ko se je no-tranje očistila.«

(Urednik spletnega portala vest.si Jani Sever si očitno ne želi preveč sprememb na političnem vrhu po jesenskih volitvah.)

»Vidi se, da družbe niso dobro vodene. Istrabenz na primer se mi zdi sračje gnezdo brez vizije, Pivovarna Laško lokalna fir-mica brez resne razvojne strategije.«

(Ekonomist Maks Tajnikar nima dobre-ga mnenja o imperijah Igorja Bavčarja in Boška Šrota.)

»Vedno takoj po oddaji da roko in gre do-mov. Pahor enako.«

(Voditelju TV-oddaje Trenja Urošu Sla-ku nikoli ne uspe po oddaji povabiti na pi-jačo dveh »asketov« iz SD, Mirana Potrča in Boruta Pahorja.)

»Klientelizma se pri nas nikoli ne bomo znebili, ker v isti ulici živijo zdravnik, pa-cient, policaj in vnuk.«

(Gospodarstvenik Matjaž Gantar je zaskr-bljen nad posledicami majhnosti Slovenije.)

»Kar je bilo včeraj nepredstavljivo in z vseh strani zanikano, je danes realnost.«

(Politični analitik Samo Uhan je prepri-čan, da je politika umetnost mogočega, zato ne izključuje koalicije med SDS in SD ne glede na Pahorjevo zaklinjanje, da veli-ke koalicije ne bo.)

»Kakšne vroče ljubezni nisem opazil.«

(Brigadir Anton Krkovič na sestanku nekdanjih pobudnikov Manevske struktu-re narodne zaščite v ljubljanski mestni hiši ni zaznal patetičnega ozračja.)

»Septembra, torej v mesecu volitev, oblju-bljajo višje plače javnim uslužbencem, zvišal se bo otroški dodatek, uvedlo se bo regresiranje dijaške prehrane.«

(Poslanec Lipe Sašo Peče ni navdušen nad radodarnostjo vlade, morda tudi zato, ker mu »hodi v zelje«.)

»Tisti, ki smo bili v prvih vrstah nekoč in smo imeli vijolice v očeh in nam je bilo toplo od pomladi in smo doživeli tisto zgostitev, bomo vedno razočarani, kar je čisto normalno.«

(Franci Zavrl se ne obremenjuje z razo-čaranjem tistih, ki so v času slovenske po-mladi nosili glavo na prodaj.)

Uspeh alternativnih medijev

Zadnje poročilo raziskave branosti Slovenskega tednika, ki jo je izvedlo podjetje Interstat, d. o. o., iz Maribora na območju z okoli 840 tisoč prebivalci, je pokazala, da je več kot polovici bralcev Slovenski tednik všeč, trinajstim odstotkom pa je zelo všeč. Visoka je tudi stopnja zaupanja, saj Slovenskemu tedniku zaupa nekaj manj kot polovica anketirancev. Omenjeni brezplačnik izhaja v nakladi 375 tisoč izvodov, njegov urednik in direktor Andrej Lasbaher pa je zelo zadovoljen z odzivi bralstva, saj naj bi ga po tej raziskavi bralo kar 510 tisoč ljudi. Uspeh Slovenskega tednika bržkone ne preseneča, saj gre za prvi brezplačnik, ki se je usmeril predvsem na ruralna področja, ki še niso tako zasičena s časopisi in tiskovinami. Nič nenavadnega torej, da se je na to časopisna hiša Delo odzvala s povečanjem naklade petkove izdaje Slovenskih novic, prav tako ne preseneča živčen odziv nekaterih politikov.

Visoka branost Slovenskega tednika, visoka rast prodaje tednika Demokracija (v primerjavi z lanskim letom se je njena prodaja povečala kar za tretjino, bere pa jo približno 50 tisoč bralcev) in soliden začetek izhajanja tednika Reporter dokazujejo, da imajo tiskani mediji z drugačnim pogledom na politiko in svet nasploh v Sloveniji vendarle svetlo prihodnost, čeprav so se ob uvajanju medijskega sklada za pluralizacijo nekateri politiki tranzicijske levi-

Alternativne tednike bere čedalje več ljudi.

ce posmehovali, češ da so doslej vsi »desni« časopisi propadli. Bržkone pa na uspeh medijske alternative močno vpliva tudi javno razkrivanje vpliva kapitala (Pivovarna Laško) in politike (Zares, SD) na uredniško politiko Dela, čeprav so podpisniki peticije proti cenzuri še pred nekaj meseci obtoževali premierja Janeza Janšo, da politično nadzira medije. G. B.

Modrost tedna

»Prepričan sem, da je »liberalna« linija znotraj ZKS predvidela nadaljnji potek dogodkov po aretacijah. /.../ V nasprotnem primeru - kot se je potem v resnici zgodilo - pa bi bil to za njih signal, kam piha veter in kako se morajo obnašati. Da morajo torej dejavnije nastopiti v smeri obrambe nacionalne identitete. Na neki način je torej »liberalni« del slovenske partije izkoristil proces, ki ga je tudi sam sprožil, za pridobitev političnih točk. Bil je to pravzaprav spreten manevar v ozadju afere JBTZ.«

(Eden od obsojencev procesa proti četverici David Tasić)

»V Sloveniji prav zakrnela partijska levica brežnjevskega izvora pomeni najbolj konservativno in nazadnjaško skupino, kateri posledično dolgujemo kar nekaj neverjetnih reliktoev. Zaradi nje je bruto domači proizvod Slovenije pri 85 odstotkih tistega v Evropski uniji, naše plače pa so na dobri tretjini zaslужka v zvezi. Ta enormna razlika se odvaja v proračun, preko njega v socialne transfere, nad katerimi bedijo nekdanji režimski sindikati.«

(Publicist in politični analitik dr. Boštjan M. Turk)

Kriminalisti vložili še eno ovadbo

Pretekli teden je policija posebni skupini državnih tožilcev podala kazensko ovadbo zoper tri osebe, osumljene zlorabe pravic ali položaja. Policisti imen zaradi interesov preiskave niso razkrili, dejali so le, da je eden predsednik uprave delniške družbe s področja gradbeništva, dva pa sta vodilni osebi v njeni hčerinski družbi. Pojasnili so, da je osumljeni predsednik uprave - kmalu se je potrdilo, da gre za Ivana Zidarja - na atraktivni lokaciji na Primorskem

Ivan Zidar, prvi mož SCT

predlanskim nekemu podjetju prodal nepremičnino v lasti SCT, in sicer za 345 tisoč evrov, kar je bilo precej pod knjigovodsko vrednostjo. Šest dni pozneje pa je Zidar kot fizična oseba skupaj s svojo življenjsko sopotnico to nepremičnino odkupil. S tem naj bi bil po ocenah policije pridobil nekaj več kot 122 tisoč evrov premoženjske koristi. Drugi ovadeni osebi sta predstavnika hčerinske družbe, ki sta na omenjeni nepremičnini opravili za 94 tisoč evrov različnih del, stroške pa sta krili hčerinski družbi. Zato je policija obe osebi ovadila zaradi zlorabe pravic ali položaja. Policija je ovadbo napisala na podlagi zaseženih dokumentov v hišnih preiskavah februarja letos. Dodajmo, da so tudi inšpektorji Davčnega urada RS ugotovili, naj bi bil SCT utajil za 5 milijonov evrov davkov, a so se v SCT na to pritožili. Stvari okrog Ivana Zidarja in družbe SCT počasi le dobivajo obrise. Policisti preiskujejo tudi sume kaznivih dejanj pri menedžerskih prevzemih Pivovarne Laško in Istrabenza, zaradi interesov preiskave pa postopkov, ki so še v fazi zbiranja podatkov, ne morejo komentirati. Agencija za trg vrednostnih papirjev in Urad za varstvo konkurence pa sta ovadila prvega

Aforizmi

Sedanost se na žalost čedalje bolj oddaljuje od nas v mračno preteklost.

Kako spokojni smo bili, kadar so komunisti mislili namesto nas.

Še pred nekaj leti nisem poznal nobenega tajkuna, zdaj jih srečam v vsakem časniku na prvi strani.

Najboljši niso padli, pobili so jih.

Lastniki medijev ne berejo časnikov, raje preštevajo denarce.

Žarko Petan

moža Pivovarne Laško zaradi suma, da je poznano razkril lastništvo nad podjetjem Kolonel, ki obvladuje deleže podjetij v lastniški verigi Pivovarne Laško, ter da je v priglasitvenih listinah v postopku prevzema pivovarne in še prej časopisnega podjetja Delo posredoval lažne podatke o lastniški verigi. Za zdaj ni znano, ali poteka kakršen koli postopek zoper kogar koli iz Istrabenza, ki ga vodi Igor Bavčar. V. K.

Deset let Evropske centralne banke

V nemški finančni prestolnici Frankfurtu so v ponedeljek s slovesnostjo, na kateri je nastopil tudi slovenski premier in predsednik Sveta EU Janez Janša, praznovali desetletnico Evropske centralne banke (ECB).

Slavnostni govorniki so poudarili, da je skupna evropska valuta evro zgodba o uspehu in eden ključnih simbolov evropskega združevanja. Pri tem so izpostavili uspešno delo ECB. Premier Janša je v nagovoru dejal, da so vizionarski politiki in ekonomisti prepoznali potrebo po političnem in ekonomskem povezovanju Evrope, uvedba skupne evropske valute pa je tako postala politični in gospodarski uspeh. »Prevzem skupne valute je poglobil integracijo EU in predstavlja enega najbolj otipljivih simbolov EU, ekonomsko pa državam članicam skupnega monetarnega območja prinaša veliko večjo stabilnost in odzivnost na globalno ekonomsko dogajanje,« je dejal premier. Poudaril je, da stabilno ekonomsko okolje pomeni nižje obresti, nižjo inflacijo, manj tveganj, nižje stroške poslovanja in več trgovanja, vse to pa so pogoji za vzdržno gospodarsko rast, rast zaposlenosti in socialno kohezijo.

Janša je še poudaril, da zdajšnje gospodarske razmere narekujejo posebej odgovorno ravnanje nosilcev ekonomskih politik, zaradi česar

Skupna evropska valuta evro je zgodba o uspehu.

so na marčevskem zasedanju Sveta EU opredelili ukrepe za nadaljnjo stabilizacijo finančnih trgov. S tem namenom je bil po njegovih besedah na neformalnem zasedanju finančnih ministrov Evropske unije ECOFIN, ki je potekalo v Sloveniji, podpisan memorandum o sodelovanju med finančnimi nadzornimi organi, osrednjimi bankami in finančnimi ministrstvi Evropske unije, ki predvideva sodelovanje v primeru finančnih kriz.

Letos sta se evromonetarnemu območju pridružila Malta in Ciper, ECB in evropska komisija pa sta tudi Slo-

vaški že dali pozitivne ocene o izpolnjevanju kriterijev za prevzem skupne evropske valute. »Verjamem, da bo tudi v prihodnje evro stabilna valuta, odraz stabilnega gospodarstva ter splošne blaginje in napredka Evrope,« je še dejal premier Janez Janša.

Tudi drugi govorniki, predsednik ECB Jean-Claude Trichet, predsednik evropskega parlamenta Hans-Gert Pötering, predsednik evropske komisije José Manuel Barroso, predsednik evroskupine Jean-Claude Juncker in nemška kanclerka Angela Merkel, so v govorih poudarili, da se je evro kljub številnim dvomom ob njegovi uvedbi izkazal za velik uspeh, ECB pa je kljub svoji mladosti in težavni nalogi, s katero se sooča, dokazala, da je kos svojemu poslanstvu. P. J.

Pahorjevi so prvi prodali Delo

V času razprave o koncentraciji kapitala in lastništva posameznih medijev se je razkrilo tisto, na kar smo že skoraj pozabili. To pa je, da je Pivovarna Laško že leta 2003 dobila dovoljenje za več kot 20-odstotni delež v časopisni družbi Delo. Slednjega jim je izdalo ministrstvo za kulturo, ki ga je vodila ministrica Andreja Rihter (SD), postopek pa je trajal le osem dni. Vse se je zgodilo (od prošnje do preverjanja, dopolnitve in končne odločbe) od 4. do 12. februarja 2003. Rihterjeva je pretekli teden za STA zatrdila, da se primera ne spomni dobro, dobro pa se spomni, da so stvari trikrat preverjali in da je bil zato postopek dolg. Na ministrstvu so za STA pojasnili, da postopek za izdajo soglasja, za katerega je zaprosila Pivovarna Laško, običajno traja okoli dva meseca. Pivovarna je morala prošnjo, pod katero je bil podpisan Anton Turnšek, dopolniti s podatki o morebitnih svojih deležih v drugih izdajateljih medijev. Vodstvo pivovarne je nato pojasnilo, da niti pivovarna niti njene odvisne družbe Radenska, Radenci, Vital Mestinj in Jadranska pivovarna Split nimajo lastniških deležev v drugih izdajateljih medijev in jih tudi ne nameravajo pridobiti. Glede lastniških povezav Pivovarne Laško in Infonda ter Infonda z Radiom Tednik Ptuj pa so pojasnili, da je Infond Holding manj kot 20-odstotni lastnik tega lokalnega medija, zato ni bojazni, da bosta holding in pivovarna, ki je bila takrat 19,91-odstotna lastnica Infond Holdinga, zaradi tega oblikovala skupno politiko z Radiom Tednik Ptuj. »Posebej še poudarjamo, da tudi ni teh namenov,« je zapisal Turnšek in dodal, da želi Infond Holding celo izstopiti iz omenjenega medija. Resnica po petih letih je precej drugačna. V. K.

Andreja Rihter

Odziv Brezigarjeve

Generalna državna tožilka Barbara Brezigar je prejšnji teden, ko je predsedniku državnega zbora Francetu Cukjatiju izročila poročilo o delu tožilstva za lansko leto, dejala, da je vrhovno državo tožilstvo ves čas sodelovalo v pogovorih o plačnem sistemu. Po njenem prepričanju morajo biti tožilci izenačeni s sodniki, kar so tudi dosegli, s stališči tožilcev pa je seznanila tudi ministrstvi za pravosodje in za javno upravo. Po njenih besedah je bil del njihovih predlogov upoštevan, glede spornih točk pa se bodo še pogovarjali s pristojnima ministrstvom. V zvezi s pismom Društva državnih tožilcev Slovenije predsedniku države Danilu Türku je dejala, da sama ne vidi možnosti, da bi lahko predsednik države vplival na plačno reformo.

Brezigarjeva je na vprašanje o zadevi Janša-Rop dejala, da omenjene zadeve tožilstvo ne obravnava, obravnava pa

ovadbo v zvezi s Sovo. Dodala je, da nima podatkov, čeprav je zadeva že kar nekaj časa pri preiskovalnem sodniku, da bi sodišče že uvedlo preiskavo. Omenila je tudi, da mora Slovenija izdelati strategijo na področju boja proti korupciji, po njenem prepričanju pa ta strategija ni stvar vrhovnih državnih tožilcev. Državno tožilstvo je po njenih besedah poročila protikorupcijske komisije obravnavalo tako resno kot vsa druga. G. B.

Barbara Brezigar

Sodniška misija nemogoče?

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven

Zavrnilo ponudbo vlade Gregor Virant, minister za javno upravo, in stavkovni odbor slovenskih sodnikov, ki ga vodi Janja Roblek, sodnica v Kranju, niso dosegli dogovora o plačah sodnikov, kar pomeni, da bodo sodniki med 9. in 11. junijem opozorilno stavkali.

Pogajalci so se v ponedeljek spet pogovarjali o ponudbi, ki jo je sodnikom predlagala vladna stran. Virant je ponovil, da manevrskega prostora pri osnovnih oziroma fiksnih plačah praktično ni. Prepričan je tudi, da so sodniki ustrezno umeščeni v plačni sistem, obstajajo pa možnosti, ki jih je prinesel novi sistem na področju nagrajevanja zaradi povečanega obsega dela in nadpovprečne delovne uspešnosti. Po Virantovih besedah je »tu velik manevrski prostor in tu je sodnikom v letošnjem proračunu na voljo šest milijonov evrov«. Sicer pa že nekaj časa zahteve sodnikov oziroma stavkovnega odbora ocenjuje kot zelo radikalne. Sodniki namreč zahtevajo, da so njihove plače primerljive s plačami poslancev in ministrov, da je treba primerjati med seboj samo primerljive funkcije, to je treh vej oblasti in »ne nekih drugih javnih uslužbencev«.

Minister vztraja Glede na zadnje dogodke je Virant pojasnil, da je bila to njegova zadnja ponudba, in pričakuje, da bo vlada stala za njim. O tem naj bi predvidoma na vladi razpravljali danes. »Vztrajamo pri tem, da se lahko plače sodnikov povišajo iz naslova delovne uspešnosti in povečanega obsega dela in da bi vnesli nekaj več fleksibilnosti pri plačevanju okrajnih in okrožnih sodnikov na začetku kariere,« je dejal Virant. Kot je poudaril, je to očitno za stavkovni odbor sodnikov premalo. Janja Roblek meni, da se vlada ni imela namena pogajati v 'njihovi' smeri, sicer pa sodniki s stavkovnimi zahtevami ne nameravajo odnehati in bodo vztrajali pri tem. Stavki nasprotuje resorni minister Lovro Šturm. Roblekova je napovedala, da bodo sodnikom predlagali, da bi že od 16. junija do izpolnitve zahtev izpolnjevali samo pričakovani obseg dela. Tistim, ki so sklenili pogodbe za dodatno delo, bodo predlagali, da jih preklicajo. Poleg tega bodo razmislili tudi o tem, ali bodo sodniki še opravljali nesodniško delo, ki je predpisano z zakonom. Tu gre za opravila, ki so tesno povezana z državitvostjo.

Virant je stavkovnemu odboru še ponudil, da bi lahko sodnika začetnika ob imenovanju na okrajno oz. okrožno sodišče uvrstili ne v izhodiščni plačni razred, ki ga določa zakon, ampak do pet plačnih razredov, to je do 20 odstotkov, višje. Na ta način bi reševali problem, ki ga sodniki najpogosteje izpostavljajo kot razlog za zahtevo po višjih plačah, to je pomanjkanje kandidatov za sodniška mesta pri razpisih na okrajnih in okrožnih sodiščih. S tem želi vlada poskrbeti, da bi bile plače za tiste, ki na novo prihajajo v sodni sistem, bolj vabljive in da bi dobili boljše sodnike, »Tudi boljše, kot jih imamo danes,« je dodal Virant. Po mnenju Roblekov gre za mešanje jabolk in hrušk.

Sedanje plače sodnikov In kakšne so plače sodnikov? Osnovne plače sodnikov s plačno reformo dosegajo od 2.200 evrov za okrajnega sodnika začetnika do 4.700

Sodniki so zavrnilo vladno ponudbo dodatnih 6 milijonov evrov za delovno uspešnost.

Osnovne plače sodnikov s plačno reformo dosegajo od 2.200 evrov za okrajnega sodnika začetnika do 4.700 evrov za vrhovnega sodnika svetnika z najdaljšo delovno dobo.

evrov za vrhovnega sodnika svetnika z najdaljšo delovno dobo, temu pa je dodana še delovna uspešnost in nagrada za povečan obseg dela. Te plače so po Virantovih besedah v celoti primerljive z zdravniškimi plačami in so v vrhu sodne veje oblasti primerljive s plačami poslancev, ob ustrezni delovni uspešnosti pa lahko celo dosežejo plačo ministrov. Virant je prepričan, da so razmerja popolnoma ustrezna, in dodaja, da bodo morali sodniki v primeru stavke pogledati sodržavljanom v obraz in jim povedati, zakaj stavkajo. »Dobro bi bilo, če bi šli sodniki malo med ljudi in jih vprašali, kaj si mislijo o njihovem delu in njihovih plačah, pa bodo potem mogoče malo bolj samokritični, kot so bili do zdaj,« meni Virant. Roblekova pa je ob tem nehote razkrila, kaj sodnike moti. Pravi, da je bil variabilni del plače od treh vej oblasti vsiljen samo sodnikom, ne pa tudi poslancem in ministrom. Virant na to odgovarja, da se tudi ministri ne bi branili dodatka za delovno uspešnost, vendar si niso želeli na ta račun poviševati plač v najbolj občutljivih trenutkih plačne reforme. **D**

Patetični kritiki

Pavel Ferluga

Če vzamemo v roke dnevno časopisje, se moramo soočati z nenehnimi kritikami na račun vlade.

In seveda njenega predsednika Janeza Janše. Drugi pri tem je zunanji minister Dimitrij Rupel. So pa kritiki in kritiki. Boris Jež je npr. izrazit kolumnist (bolj komunist), ki vso svojo »bodičasto« spretnost v omalovaževanju drugače mislečih že dalj časa prav bolno in žolčno zliva na vlado. Razumem lahko, da se nekdo ne strinja z določenim delom vlade, a to še ne pomeni, da je vlada vedno in na vseh področjih nezmožna, pokvarjena, brez občutka do problemov, skratka, popolnoma negativna. Ta ponavljajoča se strast sovražnega govora postaja že smešna. V Nedelu 1. junija 2008 Jež kar precej žaljivo celo francoskega predsednika označil za bedaka (kar je po njegovo značilnost francoskih predsednikov). Zato imamo tudi mi za predsednika vlade bedaka, saj je vendar desničar kot Sarkozy in ni nič naredil za prepoznavnost Slovenije v EU, nasprotno, pustil se je nesramno žaliti v njenem predsedovanju brez odziva. Naša zunanja politika nas je baje pustila v brezbarvnosti. Ne bojte se, tov. Jež, nismo brezbarvni, v EU nas poznajo kot dobro obarvane prvake v rdečem genocidu in vaše vlade se bodo morale zelo potruditi, da bomo spremenili to barvo, ki je vam in podobnim najljubša.

Na kratko: če ne bi bilo Janeza Janše in njegove vlade, bi verjetno kolumnisti, kot je Jež, in karikaturisti, kot je Franco Juri, ostali brez dela. Njihovo osredinjanje na Slovenijo in njeno vlogo v EU je postalo že patetično. Patetična je tudi transparentnost njihove jugonostalgije, ki je vodilna nit vse opozicijske politike z dnevnim časopisjem vred. Najbolj nesramno pa je dejstvo, da se predstavlja jo kot branilci ugleda nove države Slovenije v svetu, so pa njeni medijski grobarji, ki uživajo v predstavitvi naše države v najslabši luči ne glede na škodo, ki jo zavestno povzročajo prav njenemu ugledu v EU in svetu. Nazadnjaštvo naše leve »avantgarde« si zares zasluži naziv »mojstri državotvornega (sic!) disfatzizma«.

Mislím pa, da so slovenski državljani postali le toliko kritični, da sicer počasi, a vztrajno zaznavajo negativne trende leve predvolilne strategije, ki je vedno slonela na enostranski indoktrinacijski čustveni predpostavki. Seveda pa danes nima več enoumne imperativne moči rdečega partijskega despotizma, čeprav slednji še vedno obstaja v medijskih manipulatorijih javnega mnenja.

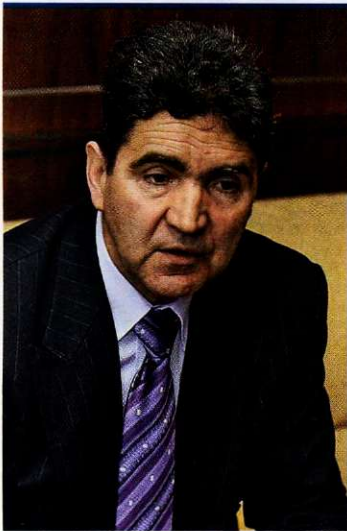
Naliti čistega vina

Vida Kocjan

Tajkuni niso nastali čez noč, za to je bilo potrebno več kot desetletje načrtnega dela na petinštirideset let podlage.

Skoraj ni človeka, ki bi verjel, da je bilo mogoče to, kar je naredil na primer Boško Šrot, doseči čez noč, v letu, dveh ali treh. Vsak ve, da je to proces, ki je trajal nekaj let. Naj se sliši še tako obrabljeno, tajkunizacija Slovenije se je dogajala že najmanj desetletje ali več, za njo pa je stala politična opcija, ki je državo vodila več kot 12 let na 45 let podlage. To kažejo dejstva. Urad za varstvo konkurence (UVK) se v svojih postopkih presoje koncentracije redno srečuje s problematiko prikritega lastništva, za tem pa je tudi želja po utajah davkov. Z vidika posameznika je to razumljivo, tako je tudi drugod, s tem da imajo v razvitih državah tovrstni uradi pristojnosti, o kakršnih smo v naši državi komaj kaj slišali. Njihovi pooblaščenici lahko na primer nenapovedano vstopijo v več podjetij in zasežejo med drugim računalnike. Imamo Agencijo za trg vrednostnih papirjev, ki je pristojna za nadzor nad izvajanjem zakona o prevzemih ter ugotavljanje usklajenega delovanja posameznih oseb. Delovanje obeh nadzornih ustanov je povezano, agencija pa bi glede na svoje naloge potrebovala bistveno večjo samostojnost. Obe ustanovi sta v preteklosti vodili osebi, ki sta bili imenovani samo za to, da nista nič naredili. UVK je vodil človek, ki je poskrbel, da so bila vsa delovna mesta zasedena, najbolj srečen pa je bil, če so se zaposleni izobraževali, hodili na seminarje in podobno. Skratka, da so lahko delali vse drugo razen svojega dela. Agencijo pa je vodil drugačen človek. V ustanovi je vladal strah, zaposleni so bili nemotivirani, da o vsem drugem niti ne govorimo. Oba človeka je na ti dve mesti imenovala Ropova vlada tik pred iztekom svojega mandata. Direktor UVK je nato ugotovil, da je najbolje, da se sam umakne, direktor agencije pa je naredil vse, da bi na tem mestu ostal. Stvari se mu niso izšle. Nov veter z novimi ljudmi je prinesel nov zagon. Če ne bi tej vladi uspelo zamenjati dveh ključnih ljudi, danes najverjetneje ne bi govorili o poštnih nabiralnikih in drugih razkritjih v zvezi z bogatenjem posameznikov. Šele zdaj se je izkazalo, da so potrebne še velike spremembe na področju zakonodaje, kar se že pripravlja.

Naslednja je Banka Slovenije. Vsi se še spomnimo, kako se je prejšnji guverner skupaj s svojimi podporniki bojeval za to, da bi imel še en mandat. Tudi na bančnem področju je treba marsikaj spremeniti. Banke politiko sprejemljivih vrst zavarovanja in določanje metodologije ocenjevanja vrednosti zavarovanja določajo same. Zdaj pa si lahko vsak, ki se vsaj nekoliko spozna na stvari in spremlja zadnje dogajanje, ustvari celotno sliko.

Po Ehrlichovih načelih

Dr. Janez Juhant

Ugledni nemški novinar Ralph Giordano je napisal knjigo z naslovom Izrael, za božjo voljo Izrael. V njej opisuje pričevanja tegob Palestincev in Izraelcev in skuša dati uravnoteženo oceno. Med drugim mu Judje, ki so preživeli holokavst, pripovedujejo, kako so po drugi svetovni vojni prihajali v svojo novo ustanovljeno državo in pričakovali, kako jih bodo rojaki, posebno njihovi politiki, sprejeli kot heroje, ki so toliko pretrpeli za judovstvo, a žal so v svojih travmah ostali še dolgo časa sami, javno življenje se ni dotaknilo njihovih bolečin.

Podobno ugotavljamo pri Slovencih. Po osemnajstih letih pristojne ustanove še vedno niso uradno formalno končale revolucije, izrekle priznanja njenim žrtvam in obsodile nosilcev nasilnega režima. Zaradi tega ostaja naša zavest pohabljenjena in mnogi ne znajo ali si ne upajo razlikovati rabljev in žrtev.

Predstavniki države in tudi civilnodružbenih ustanov nočejo ali ne zmorejo izreči odrešilnih besed. A z zavzemanjem tako ali drugače zavezanih entuziastov se zavest počasi, a vztrajno le krepí, razširja in razblinja se mit revolucije, čeprav ga zaradi potreb oblasti in ohranjanja privilegijev še vedno napaja in ohranja NOB. Leta 1995 in 2005 opravljena simpozija in izšla zbornika in številna druga dokumentacijska in ilustracijska prizadevanja že opravljajo svoje poslanstvo. Le počasi se uveljavlja spoznanje, da so se Petriček, Teharje, Kočevski rog in vse drugo začeli že leta 1942, ko je tukaj pod streli omahnil tudi Lambert Ehrlich. Saj celo verni različnih stopenj in časti ukvarjanje s tem označujejo kot beg v preteklost in nekateri za to celo dopuščajo besede, kot je »preštevane kosti«. A ravno zaradi zvestobe krščanstvu, osebne poštenosti in predanosti Bogu so padali Ehrlich in številni drugi od leta 1942 pa tja v petdeseta leta po revoluciji. Pred leti sem ob obletnici Ehrlichove smrti poslal uredniku »krščanske revije za duhovnost in kulturo« članek o Ehrlichu, pa mi ga je zavrnil z utemeljitvijo, da članek ni dialoško naravnán.

Edvard Kocbek je ob novici o Ehrlichovi usmrtitvi v svoj dnevnik 28. maja 1942 zapisal, da je slabo spal. Ugotavlja, da se je začel krvavi ples, in nadaljuje: »Tudi v meni še utripa sled romantične revolucionarnosti, želim jo čim prej oplemenititi z jasnimi in neizprosnimi zakoni revolucionarne stvarnosti. Pred seboj vidim mrtvega Ehrlicha, ki sem nekoč tudi jaz z njim mnogo govoril. Kljub njegovi vedno hitrejši poti v slovenski fašizem bi zanimivi mož živel, ko bi nam fašizem ne bil vsilil neizprosne alternative: ali življenje ali smrt.«

Dialog se začne z neomajno zvestobo resnici. Zaradi te zvestobe in sposobnosti organizirati upor slovenskega naroda proti fašizmu, ne zaradi fašizma, kot so si izmislili naročniki njegovega umora, je razgledani kristjan in Slovenec, vizionar in duhovnik Ehrlich moral v smrt. Videl je resnico narodovega življenja in

prav ocenil pogubno vlogo komunizma za slovenski narod. Ni odveč ponavljati teh besed, saj mnogi še vedno ne vidijo pošastne logike tega zla in zato ostaja mrak nad nami. Žal zato mnogi še danes težko spijo, drugi živijo v varljivih utvarah o preteklosti in sedanjosti, posledično pa dileme življenja ali smrti begajo in jemljejo življenjsko energijo in prihodnost.

V dialoški kulturi razumemo zavezanost življenju kot zavezo resnici in oprtost za krepitev življenjskih sil, ne pa za njihovo uničenje. To je bilo krščansko vodilo Lamberta Ehrlicha, zato se je uprl nasilju in revoluciji in moral upor plačati s svojim življenjem. Svojo krščansko zavezanost dialogu je posvetil Mariji na Višarjah kot središču srečevanja in dialoga ver, narodov in kultur. Slovani, Germani in Romani naj bi v veri našli moč za sodelovanje in povezavo. Ideološki sistemi so njemu in vsem Evropejcem preprečili uresničenje idej sprave, sodelovanja in dialoga. Evropa je zdaj utemeljena na teh Ehrlichovih načelih, leto medreligijskega in medkulturnega dialoga pa je danes naša skupna zaveza in dolžni spomin na tega velikega Slovenca in kristjana. Še posebej verni smo dolžni zastaviti svoja življenja za resnico v nas, med nami, v narodu in med narodi. On je umrl za spravo in pomirjenje, da bi prihodnji rodovi uresničili to poslanstvo. Smo Slovenci različnih nazorov danes res dozoreli za tak dialog kot temelj prihodnosti Evrope? Le v zavezanosti resnici, pravičnosti in dialogu med nami bomo prispevali k prihodnosti, za katero se je zavzemal Ehrlich. Smo si pripravljeni reči resnico o sebi, o narodu, o naši preteklosti in sedanjosti? Od tega je odvisno, kakšno prihodnost bomo gradili mladim, za katere se je tako dejavno zavzemal Ehrlich. Posebej kristjani smo zavezani temu Ehrlichovemu poslanstvu miru in sprave. Dosegli jo bomo takrat, ko se bomo vsaj kristjani dostojno poklonili Ehrlichovemu spominu in sprejeli njegovo vodilo zavezanosti resnici v nas in med nami. Brez tega pa tudi slovenski narod ne bo stopil na pot dialoga in sprave. Teološka fakulteta Univerze v Ljubljani je na pobudo Ehrlichovih učencev ob 60. obletnici umora postavila spomenik Lambertu Ehrlichu v aleji profesorjev, svojemu za zdaj prvemu in edinemu ter verjetno najbolj zaslužnemu profesorju, saj je bil mučenec resnice in pravice. Na poti k resnici in spravi pa bomo napredovali takrat, ko mu bomo ne le kristjani, pač pa vsi Slovenci postavili spomenik v svojih srcih. **D**

JBTZ leta 1988

Med idealizmom **in** interesi

Gašper Blažič, foto: Tone Stojko, Bobo, Gregor Pohleven

Dvajseta obletnica procesa proti četverici oz. afere JBTZ, ki se je začela z aretacijo Janeza Janše 31. maja 1988, je minila v znamenju srečanja četverice v mladinskem hotelu Celica, v prostorih nekdanjega vojaškega pripora na Metelkovi ulici.

Postavlja se vprašanje, ali ni sedanja politična klima kljub velikim spremembam v veliki meri posledica navzkrižja interesov v času afere JBTZ. Četverica JBTZ je po dvajsetih letih sicer enotna v mnenju, da je Slovenija od tedaj dosegla velike spremembe in napredek, kljub temu pa politične razmere kažejo, da bo premier Janez Janša tudi v primeru zmage SDS na letošnjih volitvah ostal bolj ali manj osamljeni jezdec.

(Ne)odvisnost ZSMS Kot piše Janša v svoji knjižni uspešnici Premiki, je imel z ZSMS (Zvezo socialistične mladine Slovenije) neposredne izkušnje, saj je v njej dvakrat kandidiral za vodilna

mesta, vendar je bil v obeh primerih iz kandidacijskega postopka odstranjen od zunaj, in sicer jeseni 1984 po posredovanju ZKS in spomladi 1988 z aretacijo, s katero se je proces demokratizacije in osamosvajanja prenesel iz zaprtih intelektualnih krogov na ulice. Janša je sicer pohvalil odziv ZSMS, ki se je po omenjenih posegih samo radikalizirala v svojih zahtevah. »ZSMS je v nasprotju z družbenopolitičnimi organizacijami podpirala delovanje Odbora za varstvo človekovih pravic. Njegove zahteve je prenašala v skupščino. Ob prepovedi zborovanja 8. maja 1989 je potegnila dobro potezo in sklicala javno sejo. Brez vsakega dvoma lahko mirno rečemo, da je močno pripomogla

k širjenju političnega prostora v Sloveniji. Potem pa je naenkrat zastala. Najkasneje jeseni 1988 bi se lahko preimenovala v stranko. Če bi ZSMS to takrat storila, bi pobrala mnogo intelektualnega potenciala in članstva, ki je šlo potem k drugim strankam. Zunanje okoliščine so v tistem času preoblikovanje v stranko že dopuščale, notranje pa ne.« Kot je še zapisal Janša, je ZSMS »nosila s seboj vse tisto staro, kar je bilo značilno za obrobne družbeno-

politične organizacije v socialističnem samoupravljanju, torej neučinkovito organiziranost, slab aparat, odvisnost od starejšega brata«, kar je ponazoril tudi France Popit, ki je leta 1984 dejal, da je partija »ZSMS ustanovila in jo lahko tudi ukine, če je treba«. Janša je še zapisal, da je imela ZSMS tedaj »privilegiran položaj stare družbenopolitične organizacije, okrog 160 zaposlenih, sredstva iz proračuna, solidne plače, denar za propagando,

Nekdanja ZSMS, preimenovana v LDS, je v devetdesetih letih postala največji tranzicijski plenilec.

*Janez Drnovšek leta 1992 v LDS
ni po naključju nasledil Školčca.*

formalne in neformalne zveze z oblastjo, delegate v skupščini ...». »Večina glavnih funkcionarjev ZSMS s predsednikom Školčcem na čelu je bila skoraj do volitev tudi član ZKS. Nihče iz takratne garniture ZSMS ni čutil nikakršnih stvarnih posledic prebojev, ki jih je ta organizacija naredila v letih od 1982 do 1990. Nihče ni zgubil službe, nikogar niso politično ali sodno preganjali ali odstranili s položajev. Tisti, ki so jih čutili, so bili iz nje odstranjeni.«

Tranzicijski plenilec Janševi navedki na neki način razlagajo kasnejšo usodo ZSMS, ki se je sčasoma preoblikovala v LDS. Ko je bil tako rekoč takoj po Janševi aretaciji ustanovljen Odbor za varstvo človekovih pravic (prvotno Odbor za varstvo pravic Janeza Janše), je širitev odbora, vključno z demonstracijami na ljubljanskih trgih in ulicah, kazala na enoten upor proti nasilju JLA in nakanam komunistične nomenklature, vendar je začetek pomenil hkrati tudi konec, saj so bili interesi znotraj odbora preveč različni, da bi se kasneje organiziral v forum s političnimi ambicijami. Zato se tudi ni preoblikoval v stranko, pač pa so se šele posamezne stranke demokratičnega izvora združile v kasneje zmagovalno koalicijo Demos. Ob tem je

Nekdanji predsednik ZKS Milan Kučan je šele po aferi JBTZ razglasil »sestop z oblasti«.

Kučanove obsodbe

15. aprila 1988 je na sestanku komunističnega vodstva in Udbe v Tacnu predsednik CK ZKS Milan Kučan dejal: »Mi pravzaprav politične kulture nimamo, in če te fašistoidne manire, ki se kaže skozi omenjeno pisanje (57. št. Nove revije, op. G. B.) in skozi topotanje na javnih tribunah v Cankarjevem centru, ne bomo obrzdali, se lahko zgodi, kar se je zgodilo v Nemčiji leta 1931.«

pomenljivo, da je prav nekdanja ZSMS, preimenovana v LDS, postala največji tranzicijski plenilec, potem ko je leta 1992 za svojega predsednika izvolila nekdanjega člana jugoslovanskega predsedstva Janeza Drnovška. Slednji do izvolitve sploh ni bil njen član, nato pa je prevzel vladno krmilo iz rok tedaj že razpadlega Demosa in na volitvah s svojo stranko trikrat gladko zmagal. Leta 1994 se je z afero Depala vas Janša do-

končno znašel v konfrontaciji z nekaterimi dotedanjimi političnimi sopotniki, medtem ko se je Gregor Golobič kot generalni sekretar LDS znašel na poziciji glavnega kadrovika v državi. Tik pred porazom svoje stranke leta 2004 se je začasno umaknil iz politike, vanjo pa se je vrnil lani z ustanovitvijo stranke »nove politike«. Janša, ki je po desetih letih delovanja v opoziciji prevzel politično funkcijo z največjo stopnjo odgovornosti, se je tako pred letošnjimi volitvami znašel v spopadu s tremi strankami tranzicijske levice (Zares, SD, LDS), medtem ko je sam ostal tako rekoč brez potrebnega zaledja, saj sta NSi in SLS oslavljeni. Slednja pa je pod vodstvom Bojana Šrota že zdavnaj prestopila na stran tajkunskega kapitala in s tem zavrnila dvajsetletno tradicijo, ki se je začela z nastankom Slovenske kmečke zveze. Dejstvo je, da je leta 1988 tedanji partijski nomenklaturi pod vodstvom kasnejšega predsednika države Milana Kučana aretacija Janeza Janše ustrezala, saj se je s tem

znebila nevarnosti, da bi Janša postal predsednik ZSMS in z njo nastopil kot oponent tedanji zvezi komunistov. Proces proti četverici, ki je spravil na noge ljudstvo, pa je njene načrte pokvaril, zato se je od fraz, kot je »socializem po meri človeka«, usmerila k »sestopu z oblasti«. Omenjeno krilatico je tedaj izumil Borut Pahor, vodja SD in kandidat za premiersko mesto.

Školčev vzpon Eno glavnih in še vedno nerazčiščenih vprašanj v kontekstu procesa proti četverici ostajajo interesi tedanjega slovenskega političnega vrha. Dejstvo je, da je Udba (oz. SDV) s preiskavami na Mikroadu začela že aprila 1988, v času do aretacije Janeza Janše 31. maja 1988 pa so pripadniki politične policije opravili šest preiskav. Sporen ni bil samo dokument, ki ga je na uradništvo Mladine prinesel tedanji praporščak (zastavnik) JLA Ivan Borštner, ampak tudi stenogram zaprte seje centralnega

Jožef Školč, nekdanji prvi mladinec

Dokaz, da revolucija žre svoje otroke: Nicolae Ceausescu

Četverica JBTZ se je ob dvajseti obletnici procesa srečala v hotelu Celica.

► komiteja ZKS, ki je predstavljal obremenilno gradivo proti tedanji komunistični nomenklaturi. Aretaciji Janezu Janši preprečila njegovo kandidaturo za predsednika ZSMS. Kakor koli že, za predsednika republiške konference ZSMS je bil kmalu po Janševi aretaciji izvoljen Jožef Školč, ki je tedaj služil vojaški rok na Vrhniku (zanimivo je, da je tri leta kasneje ob pohodu tankovske kolone z Vrhnike proti Brniku tako rekoč izgubil živce ter celo zahteval odstop Lojzeta Peterleta in Janeza Janše, češ da sta lagala, ko sta govorila, da ne bo vojaškega spopada, obsodil pa je tudi domnevno kršitev človekovih pravic s strani teritorialne obrambe, ker je za barikade uporabila civilna vozila). V intervjuju za Mladino je izrekel nekaj neslanosti, češ da ni nič nenavadnega, da so ga izvolili za predsednika RK ZSMS glede na to, da ima še 25 dni do konca služenja vojaškega roka, s čimer je morda hotel reči, da so vojaške uniforme pač popularne. Glede na to, da so se še bolj zao-

Proces proti četverici je zbudil slovensko javnost.

Območje nekdanje vojašnice na Metelkovi ulici

Kučan je bil prisiljen k »sestopu z oblasti«, saj bi, če bi vztrajal na starih pozicijah, tedanja partijska nomenklatura doživela podobno usodo kot romunski diktator Nicolae Ceausescu.

strile razpoke med republiško in univerzitetno konferenco ZSMS, je tedanja komunistična oblast z izvolitvijo Školča za predsednika RK ZSMS dobila dobrodoškega zaveznika, medtem ko so se najbolj kritični glasovi iz ZSMS porazgubili v drugih strankah. Medtem ko sta Janez Janša in Igor Bavčar vstopila v SDZ in s tem v Demos (oba sta tudi postala ministra, kar je bilo za stranke tranzicijske levece zelo moteče), je Jožef Školč s poslanci ZSMS-Liberalne stranke predstavljal nasprotnika mnogih osamosvojitvenih zakonov. Verjetno je temu botrovala tudi njegova naveza s tedanjim predstavnikom JLA v slovenski skupščini Milanom Aksentijevićem.

Nova taktika ZKS Kakor koli že, novi položaj v ZSMS po procesu proti četverici je tedanjemu

političnemu vodstvu prišel zelo prav, še posebej ko je Kučan, ki je še malo pred tem svaril pred »fašistoidnimi manirami«, privolil v »sestop z oblasti« in na večjo upornost v razmerju do beograjskih centralistov (in sicer z odhodom delegacije ZKS s 14. kongresa ZKJ ter prepovedjo mitinga resnice v Ljubljani konec leta 1989, potem ko je v Jugoslaviji izbruhnila t. i. jogurtna revolucija). Med potezami, ki so nedvomno koristile ZKS, je bila tudi izvolitev Janeza Drnovška za člana predsedstva SFRJ. Drnovšek je pred svetovno javnostjo veljal za prozahodno in reformno usmerjenega politika, poleg tega je imel ves čas težave s srbsko nacionalistično strujo znotraj jugoslovanskega predsedstva. Njegova izvolitev je veljala za presenečenje, ker je premagal uradnega partijskega kandida-

ta Marka Bulca, vendar pa naj bi bil Drnovška tiho podpiral njegov predhodnik in zasavski rojak Stane Dolanc. Mnogi menijo, naj bi bili Drnovška prav njegovo posredovanje za umik JLA iz Slovenije na eni strani in njegove skrivne povezave z nomenklaturo na drugi pripeljali na vrh LDS, naslednice ZSMS. Če upoštevamo še razpad koalicije Demos, kjer so se nekateri posamezniki odkrito spogledovali s tranzicijsko levico, je bil teren za prevzem oblasti dejansko zelo ugoden: tranzicijski levici je s sklicevanjem na enotnost v času osamosvojitvenih in demokratičnih procesov znova uspelo zajahati »nacionalnega konja«, podobno kot leta 1941, ko je se je Osvobodilna fronta na zunaj predstavljala kot edina in zelo široka koalicija podpornikov boja proti okupatorju. Dejansko pa

popolne enotnosti v času slovenske pomladi skoraj ni bilo – izjema je morda le plebiscit, ki je pokazal zelo visoko stopnjo soglasja za razglasitev nove države.

Točke nesporazuma Dvajset let po aferi JBTZ in ustanovitvi Odbora za varstvo človekovih pravic nekdanji akterji tedanjega upora ostajajo na različnih bregovih. Območje nekdanjega vojaškega pripora na Metelkovi ulici je danes nekakšen simbol skrajnega levičarstva in anarhizma (z izjemo Celice, kjer se je prejšnji teden srečala četverica JBTZ). Pomenljiv je tudi članek Spomenke Hribar v sobotni izdaji Dnevnika in njen poziv k demitizaciji Odbora za varstvo človekovih pravic. Iz članka se vidi predvsem njen odpor do Janeza Janše in njegovega domnevnega totalitarne obvladovanja družbe, kar pa je le logično nadaljevanje njenega razmišljanja, znanega iz člankov Zaustavite desnico ter Svet kot zarota. Ena od točk nacionalnega nesporazuma je tudi vprašanje dediščine boja za svobodo izražanja, saj se avtorji raznih neokusnih »performansov« (zadnji tak primer se je zgodil s sporno upodobitvijo ptujskogorske Marije) sklicujejo prav na disidentsko tradicijo osemdesetih let. Najbolj sporna točka ta čas pa je vprašljiva vloga Milana Kučana, ki se že nekaj časa izogiba instrumentom volilnih meritev in želi igrati na karto moralne avtoritete, neizpodbitno pa je, da je bil konec osemdesetih let pravzaprav prisiljen k »sestopu z oblasti«, saj bi, če bi vztrajal na starih pozicijah, tedanja partijska nomenklatura kasneje doživela podobno usodo kot romunski diktator Nicolae Ceausescu, ki je na koncu postal žrtev poulične revolucije. Ob aferi JBTZ se je namreč sprostila dovolj velika kritična masa ljudi, da je bila komunistična oblast pripravljena stopiti korak nazaj in privoliti v nova pravila igre, vendar še vedno s svojimi starimi izhodišči. To pa tudi pojasnjuje, zakaj politična opcija, ki se sklicuje na tradicijo NOB, doslej ni pokazala dovolj spoštljivega odnosa do slovenske države oz. procesov, ki so pripeljali do nje. ■

Obisk prvega moža Patrie

Petra Janša, foto: Gregor Pohleven

Minuli teden se je pri nas mudil predsednik uprave finske družbe Patria Jorma Wiitakorpi. Obiskal je tovarno Indop v Šoštanju, kjer teče proizvodnja in montaža kolesnikov. Komentiral je tudi preiskavo o sumu podkupovanja na Finskem.

Predsednik uprave finskega podjetja Patria Jorma Wiitakorpi je dejal, naj bi bila preiskava suma podkupovanja na Finskem sprožena iz Slovenije. Oprijemljivih dokazov za to sicer nima, prepričan pa je, da se ni začela na Finskem in da »bo kmalu znano, da podkupovanja ni bilo«. Dodal je še, da ni slišal nobenih namigov, da bi bila lahko preiskava sprožena iz Hrvaške. Ob obisku tovarne Indop v Šoštanju se je srečal z njenim direktorjem Borisom Jurkoškom, še pred tem pa je s predsednikom uprave Gorenja Franjom Bobincem podpisal pogodbo o sodelovanju, ki zajema vse dosedanje dogovore med podjetjema.

Zadovoljstvo Fincev Wiitakorpi je ob obisku izrazil navdu-

šenje nad usposobljenostjo zaposlenih v Indopu in napovedal, da jim bodo tudi v prihodnje dali priložnost za posel. Kot je poudaril, usposobljenost zaposlenih v Indopu zagotavlja, da bo prva pošiljka oklepnikov izdelana že jeseni, do konca leta pa jih bodo izdelali 13. Prepričan je, da bodo slovenski vojaki s tem dobili »najboljša oklepna vozila na svetu z odlično bojno opremo, ki ima tudi dosmrtno garancijo. Tudi vojaki na mednarodnih

operacijah bodo zadovoljni in ponosni nanjo«.

Za partnerja je Patria izbrala Elbit, ker je bila to po Wiitakorpijevih besedah za Slovenijo najrazumnejša rešitev. Razmišljali so sicer tudi o drugih ponudnikih, vendar so se na podlagi zahtev kupca odločili za izraelsko družbo. Kot je pojasnil, so bile daljinsko vodene orožne postaje z mitraljezom 12,7 mm izraelskega ponudnika v Izraelu že testirane in so se izkazale za pri-

Jorma Wiitakorpi je ob obisku izrazil navdušenje nad usposobljenostjo zaposlenih v Indopu in napovedal, da jim bodo dali priložnost tudi v prihodnje.

merne. Na novinarsko vprašanje, zakaj Patria ni dovolila predstavnikom državnozborske komisije, ki preiskuje nakup oklepnikov 8X8, ogleda proizvodnih prostorov, je predsednik uprave odvrnil, da so želeli počakati, da bo proizvodnja stekla, tako da lahko javnost po njegovem mnenju vidi celotno sliko, vodilni pa se izognejo nesporazumom.

Direktor Indopa Boris Jurkošek je ob obisku dejal, da je bil med predsednikom uprave Gorenja Franjom Bobincem in predsednikom uprave Patrie podpisan sporazum, ki vključuje vse doslej podpisane delne dogovore. Pogodba po njegovih besedah med drugim vključuje dobave vozil, posle z dobavitelji, izročitev vozil in časovne roke teh dejavnosti. ►

Proizvodnja in montaža kolesnikov

Direktor Indopa Boris Jurkošek in predsednik Patrie Jorma Wiitakorpi med ogledom tovarne

► V pogovoru za STA je Wiitakorpi v zvezi s preiskavo zaradi suma podkupovanja na Finskem pojasnil, da je bilo v Patrii zaslišanih pet zaposlenih in da je eden od njih še vedno v priporu. Zatrnil je, da vsi, ki so bili zaslišani, tesno sodelujejo s finsko policijo. Glede edinega priprtega osumljenca je predsednik uprave Patrie dejal,

tarne preiskovalne komisije v Sloveniji nekaj običajnega in ni prvič, da to vidi. Poudaril pa je, da gre za »veliko preiskavo«, saj se ugotavlja, ali je vlada delovala po črki zakona. Po informacijah predsednika Patrie je celoten posel potekal v skladu z zakonom. Normalno pa je, kot je dejal, da želi komisija posel preiskati, saj je

vreden 300 milijonov evrov. Na vprašanje, kako kot predsednik uprave Patrie gleda na to, da se je slovensko podjetje Viator & Vektor že leta 2004 z ministrstvom za obrambo dogovarjalo o nakupu oklepnikov, je Wiitakorpi odvrnil, da tega sploh ni vedel. Prav tako je zanikal, da bi poznal predsednika uprave te družbe Zdenka Pavčka. Pri orožarskih poslih se po njegovem prepričanju »vedno dogajajo manjši zapleti in nikoli ne gre vse popolnoma po načrtu«. Zatrnil pa je, da so do zdaj z vsemi partnerji našli pot do sklenitve posla.

Wiitakorpi je glede izbire ponudnikov v orožarskih poslih izpostavil, da so pravila Evropske obrambne agencije, katere članica je tudi Slovenija, zelo jasna. Tovrstni posli bi po njegovih besedah v prihodnosti morali biti »odprti« in ne bi smeli biti vnaprej določeni za neko podjetje. »In ta dogovor morajo upoštevati vse države,« je dejal in poudaril, da je bila v tem primeru

v postopku naročila pač izbrana Patria. Kot je pojasnil, so bili njihovi oklepniki »številka ena« na vseh testiranjih doslej. Na Finskem bo tako izdelanih 10 oklepnikov patria AMV 8X8, vsi drugi bodo izdelani v Sloveniji.

Direktor Rotisa Ivan Črnkovič je še pred obiskom Wiitakorpija dejal, da pri izbiri poddobavitelja niso imeli »nikakršne vloge«, ampak so Patrii pomagali le v smislu slovenske zakonodaje.

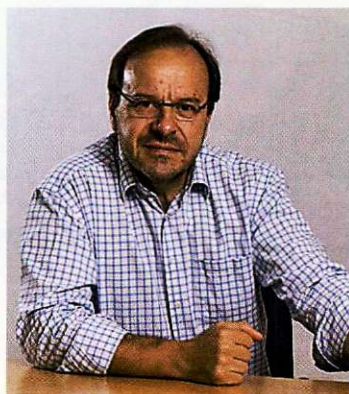
Pismo o nameri Kot smo v tedniku že pisali, je predsednik Komisije za preprečevanje korupcije Drago Kos v zvezi s pismom o nameri za razvoj oklepnikov 8X8, ki naj bi ga v času prejšnje vlade podpisala ministrstvo za obrambo in skupina Viator & Vektor, dejal, da »pismo o nameri ni zaveza, da bo posel res sklenjen«, zato po njegovo ne moremo govoriti o korupciji. Je pa njegova komisija ugotovila, da je bil ponudnik oklepnih vozil 8X8 Rotis favoriziran v primerjavi z Viator & Vektorjem. Kot je pojasnil Kos, je komisija v 10 primerih ugotovila, da je bila odločitev ministrstva za obrambo »izrazito v korist enega ponudnika«.

Na to izjavo se je odzval minister za obrambo Karl Erjavec in dejal, da je takšno odločitev protikorupcijske komisije pričakoval. »Kos me je na neki način presenetil, da je tako direktno označil posel za koruptivnega, glede na to, da noben postopek še ni končan in da ne ve, katere uradne osebe naj bi pridobile kakšne koristi.« Pri tem Erjavec upa, da bo znal Kos tudi identificirati osebe, da jih bodo lahko ustrezno preganjali. Erjavec pa je zelo presenečen, da se protikorupcijska komisija ne ukvarja z vlogo Ivana Prebila, izvedenca preiskovalne komisije in člana konkurenčnega podjetja Viator & Vektor, ki je bilo na razpisu neuspešno. Neuspešno je bilo po Erjavčevih besedah zato, ker je bilo slabši ponudnik tako glede cene kot glede tehničnih karakteristik vozil. »Je pa tudi res, da če bi protikorupcijska komisija izdala mnenje, da ni znakov korupcije, bi bila zgodba v Sloveniji zaključena, to pa ne bi ustrezalo določenim političnim opcijam,

Andrey Mladenov je mnenja, da bi Viator & Vektor, če bi tedanja vlada nadaljevala svoj mandat, posel dobil brez kakršne koli konkurence.

da jim policija o tej osebi ni posredovala nobenih informacij, saj po tamkajšnji zakonodaji tega ni dolžna storiti. Zagotovil pa je, da je Patria policiji pripravljena dati vso dokumentacijo, ki jo želi, in da lahko slednja z zaposlenimi opravi pogovore, kadar koli to želi. Pojasnil je tudi, da policija z njim osebno ni navezala stika.

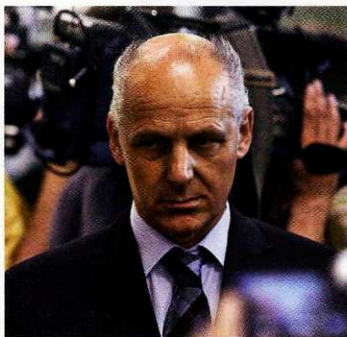
O »veliki komisiji« Za Wiitakorpija je ustanovitev parlamen-

Predstavnik Patrie v Sloveniji
Andrey Mladenov

ki to zadevo poganjajo v nedogled,« je dodal Erjavec. Pred tem je minister šokiral javnost z izjavo, da ga je predsednik uprave družbe Viator & Vektor Zdenko Pavček v času, ko je bil sprejet sklep o izbiri Rotisa, na svojo željo obiskal in od njega zahteval, naj sklep o izbiri prekliče, sicer bo imel »hude težave«, »šel bo skozi kalvarijo« in »bo težko zdržal mandat«.

Predstavniki Patrie v Sloveniji Andrej Mladenov pa je glede pisma o nameri za proizvodnjo oklepnikov 8X8 med predsednikom uprave Viator & Vektorja Zdenkom Pavčkom in ministrstvom za obrambo leta 2004 zardil, da Patria zgodbe ne pozna niti je ne zanima. »Želimo si le poštene konkurence – to je pomembno,« je dejal Mladenov. Dodal je, da se v politiko podjetja Patria ne vtika, pri tem pa vseeno

Direktor Rotisa Ivan Črnkovič

poudaril, da je bil namen pisma o nameri ta, da bi Viator & Vektor v primeru, če bi tedanja vlada nadaljevala svoj mandat, posel dobil brez kakršne koli konkurence.

Navedbe Komisije za preprečevanje korupcije zavrača tudi policija, češ da ta v zadevi Patria ni pravočasno reagirala in da je vse, kar je policija naredila, to, da je od komisije zahtevala dokumentacijo. »Prav tako zavra-

Obrambni minister Karl Erjavec

čamo očitke, da nas korupcija ne zanima, kar smo javnosti tudi v preteklosti večkrat pojasnili,« so sporočili z Generalne policijske uprave (GPU). Kot pojasnjujejo, je policija s svojim delom začela pravočasno in v skladu s svojimi pooblastili. Med Slovenijo in Finsko poteka mednarodno policijsko sodelovanje in vse ustrezne aktivnosti. Policija ne more razkrivati posameznih

aktivnosti v morebitnih predkazenskih postopkih, ker bi to lahko škodovalo interesu nadaljnjih postopkov, so zapisali.

Zavračajo tudi očitke, da bi lahko Kosovo komisijo zaprosili za dokumentacijo prej, kot so to storili. »Policija je zaprosila komisijo za dokumentacijo takrat, ko smo bili seznanjeni, da komisija razpolaga z dokumenti v tej zvezi.«

Pri tem opozarjajo na zakon o kazenskem postopku, ki vsem državnim organom, tudi Komisiji za preprečevanje korupcije, nalaga, da morajo prijaviti kazniva dejanja, za katera se storilec preganja po uradni dolžnosti, če so o njih obveščeni. »Komisija ni obvestila policije o posedovanju dokumentacije, ki po njihovih izjavah kaže na sum korupcije in kazniva dejanja, temveč smo od njih dokumentacijo zahtevali sami,« so še navedli na GPU. **D**

Spominska slovesnost na Korziki

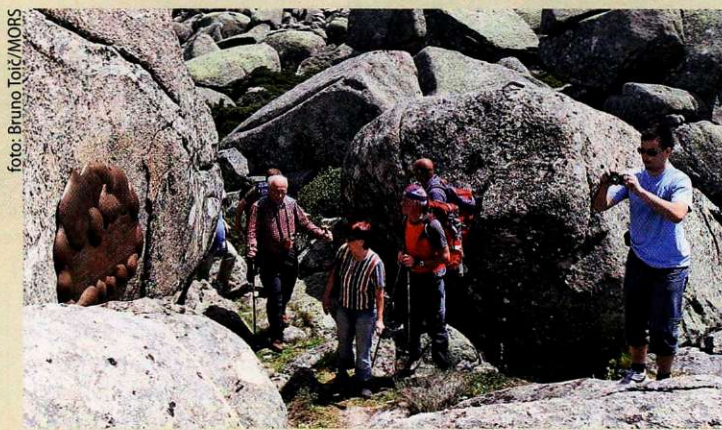
Letalska nesreča Adriinega letala na Korziki, ki se je zgodila 1. decembra 1981, je bila največja letalska nesreča kakega slovenskega prevoznika. V njej je umrlo 180 ljudi. 11. maja letos je na kraj nesreče odpotovala 60-članska strokovna skupina, da bi pospravila razbitine letala. Delo je opravila v dveh tednih.

Minulo soboto pa so se na kraj nesreče odpravili tudi svojci umrlih in drugi udeleženci spominske slovesnosti na gori San Pietro in v vasi Petreto-Bicchisano. Na slovesnosti je bilo slišati predvsem besede sočutja, upanja in prijateljstva med Korzičani in Slovenci, ki se je spletlo v zadnjih 27 letih.

Iz Slovenije je na Korziko odpotovalo 178 ljudi, od tega 121 svojcev, ki so se na slovesnost odpravljali z mešanimi občutki. Nekateri so bili prepričani, da je prav, da vidijo kraj smrti svojcev, drugi so menili, da gre za odpiranje starih ran. Po pristanku na letališču Campo dell'Oro v Ajacciu so se udeleženci slovesnosti z lokalnimi avtobusi odpeljali v vas Petreto-Bicchisano, nato pa ob vznožje San Pietra. Po dobri uri in pol hoda na 1365 metrov visoko goro se je začela spominska slovesnost.

Dolgoletni župan Petreta-Bicchisana Fieschi Toussaint je v svojem nagovoru spomnil, da je v 18 letih, ko je bil župan Petreta-Bicchisana, imel veliko stikov s Slovenci, ki so obiskovali kraj nesreče. V tem času so se po njegovih besedah spletile tudi prijateljske vezi, zato bo vedno vesel njihovega obiska. Kot je poudaril, je ekipa, ki je od 11. maja čistila goro San Pietro, svoje delo opravila odlično in hitro. Predstavnica svojcev Maja Meško je dejala, da je bila tedaj, ko je izgubila očeta, stara dve leti, zato se ga spomni le iz pripovedovanja. »Zelo sem vesela, da smo se zbrali tu, da se poslovimo od najdražjih,« je dejala Meškova.

Spominske slovesnosti se je udeležil tudi obrambni minister Karl Erjavec. Čeprav je bila tragedija huda, je po njegovem mnenju Slovenice in Korzičane povezala, zato je zdaj čas za začetek še globljega medsebojnega sodelovanja. Kot je še dejal v svojem nagovoru, si želi, da akcije čiščenja gore San Pietro ne bi razumeli le kot »operacije«,

Spominska slovesnost na gori San Pietro

pač pa tudi kot »globoko pietetno dejanje«. Prepričan je, da je Slovenija s tem izpolnila svoj dolg do svojcev umrlih, izrazil pa je tudi upanje, da svojci sedaj »laže dihajo«.

V nadaljevanju sta Erjavec in Meškova odkrila spominsko znamenje s podatki o nesreči v slovenskem in francoskem jeziku. Molitev za umrle v letalski nesreči je vodil stolni kanonik Peter Kvaternik. V pridigi je navzoče ob svetopisemski zgodbi o vstalem Lazarju pozval k veri in upanju.

Nato so se udeleženci slovesnosti odpravili nazaj v Petreto-Bicchisano. Na popoldanski spominski slovesnosti ob cerkvi v tej korziški vasi so predstavniki lokalnih oblasti poudarili, da je sodelovanje med Slovenijo in Korziko kljub tragičnosti nesreče Adriinega letala leta 1981 okrepilo njuno medsebojno prijateljstvo. Ob tem je Erjavec nekaterim Korzičanom podelil protokolarna darila ministrstva za obrambo. Preljeli so jih župan Nicolai, Korzičan slovenskega rodu Peter Pukšič ter zdravnik Bernard Fosse in medicinska sestra Gulliette Poggi, ki sta 1. decembra 1981 med prvimi prispela na kraj nesreče.

Grofje Celjski danes in vedno znova

Drago Bajt, foto: arhiv Demokracije

Dogajanje zadnjega časa kaže, da so se grofje Celjski spet vrnili v slovensko deželo, tokrat v podobi novodobnih tajkunov. Napovedali so se na različnih koncih dežele, da bi se nazadnje vnovič trdno zasidrali v svoji stari prestolnici Celju.

Celjski grad – domovanje prvotnih grofov Celjskih

Jih je pripeljalo domotožje, bogat plen, lahka pot do politične slave, družinska čast ali lepota dežele, se še vedno ugi-ba; dejstvo je, da so se utrdili na svojih okopih, zasedli položaje s svojimi brati, ženami, sinovi, materami, ljubici in vnuki, se obdali z vojsko oprod, branilcev in prisklednikov ter pritisnili na svoje podložnike, ki naj bi jim pomnožili premoženje in ugled v naslednjih letih in desetletjih. Nastopil je čas za Atke Prime in Matke Sekunde. Čas za novi srednji vek, čas za razcvet novokomponiranega fevdalizma.

Pod lupo medijev Ta čas se s pojavom tajkunizacije odmevno ukvarjajo predvsem slovenski mediji, ki jih pri tem spodbuja in hrabri predvsem ravnanje vladajoče politike, po tistem pa tudi izjave vodilnih pravnikov v služ-

bi dvora – nikakor pa ne, kot bi pričakovali po zdravi razumski pameti, sam pojav tajkuniziranih grofov. Tiskana in elektronska občila so polna besed in slik o novih vladarjih; predvsem zato – ne da bi se uslužni vihtilci peres in podstavljači kamer tega zmeraj in dodobra zavedali –, da bi pomnožili vrste kupcev, bralcev, gledalcev in poslušalcev ter napolnili blagajne svojih lastnih minitajkunčkov, ki imajo v lasti medije. Občila pač po svoji stari navadi in običajih razpihujejo v zadnjem času modno obsedenost z bogatijo, ki jo slovenski tajkuni hote in hočeš nočeš razkazujejo – v užitek in hudo kri bralskih podložnikov. Manj jih zanima vprašanje, kako so ti novodobni grofje in baroni na sončni strani Alp prišli do lahko pridobljenega premoženja; če povemo po resnici, med uslužbenci javnosti,

torej novinarji, ni prav veliko izvedencev za vprašanja denarja, bančnih transakcij, borznih špekulacij, poslovnih trikov, gospodarskih goljufij, missing traderjev, podstavljenih slamnatih mož in žena. Stroka se skriva onstran glasnih besed medijskih propagandistov. Na eni strani okopov so državni pravdniki, gospodarska policija, davčna stroka, vsi pa pripravljajo skrivna orožja za pokoritev novega sovražnika; na drugi strani so odvetniške pisarne, zviti knjigovodje in mišičasti blagajniki, ki se pripravljajo na obrambo pridobljenih zakladov in dolgo sladko življenje. Kdo bo v prihodnjih letih in desetletjih spretnejši in domiselnejši, bolj zagrizen in slavohlepen, se bo šele pokazalo; uredniki in komentatorji, vestičarji in kolumnisti bojo še naprej opevali sam spopad, morda »ne boj, mesarsko

klanje«; kakršen koli že bo izid, bojo na koncu imeli prav dnevniški, tedniki in mesečniki, ki tešijo potrošno poželenje in hlepenje po krvi.

Od kod so se vzeli? Malokdo v mili domači deželi pa se sprašuje, od kod so se na lepem vzeli ti povzpetni samooklicani grofje, trgovci s pivom in z bencinom, prodajalci tehničnega blaga in igralnih avtomatov, prelagalci vrednostnih papirjev in certifikatov. Je osamosvojitev Slovenije med ljudstvom prebudila in pogнала na plan nove talente, ki so dolga leta poprej ponižno zoreli, neodkriti v množici? Je po letu 1990 napočila zlata doba vseh vrst spretnjakarjev, ki znajo rokovati z denarjem, blagom, bančnimi obrazci, delnicami, vsakdanjimi rečmi slehernika? Gotovo da, saj so razvili svoje darove v sproščenem družbenem prostoru mlade državnice, na prostem trgu mednarodnega kapitala. A česar ne smemo izpustiti izpred oči – na podlagi dolgoletnih pridobitev socializma in komunizma, samoupravljanja in lastninjenja –, med njimi ni nikogar, ki ne bi okusil težkega truda individualnega poslovnega organa, direktorja, menedžerja, prokurista, komercialista. O tem, da gre za genijalce domačega rodu, ne za kakšne tujce z ekspropriacijskimi željami, res ni dvoma, saj so vsi po vrsti iz poštenih in delavnih slovenskih družin, ki so se povzpeli s trdim delom in požrtvovalnim odrekanjem – »transparentno«, kot se reče.

Tu so, naši so Nekaterim je domači, lokalni trg že preozek, želijo si na globalne trge, v svetovne banke, tuja velepodjetja, davčne oaze. Na Nizozemske Antile in Kajmanske otoke. Država je bila očitno doslej ponosna nanje, saj

ni ne z zakoni in ne z davki ovi-
rala njihovega razraščanja, raz-
cvetanja in bogatenja. Šele zdaj je
ugotovila, da so ti nouveau riches
vendarle morda bogateli tudi ne-
pošteno, zaradi ohlapne in luknja-
ste zakonodaje, spričo prijateljev
v bankah in stricev v politiki; in
ne le v korist mlade države, am-
pak predvsem v prid samih sebe,
svojih žena in priležnic, vnukov
in dedičev, navsezadnje tudi v
občo korist vse mogoče ubogljive
služinčadi. Kajti stvari tudi v
poslovno nedolžni deželici pod
Alpami niso tako preproste, da bi
monopolisti in oligarhi nastajali
kar čez noč, vsak drugi dan, po
tekočem traku, tako rekoč z ničle,
za borih nekaj sto ali nekaj tisoč
evrov, potrebnih za nakup firme-
ce s poštnim predalom.

Seveda je to jasno vsakomur
– a pravno in ekonomsko je ve-
liko bolj zapleteno, kot se zdi.
Na obeh straneh, z leve in z
desne tajkunskega boka – med
privrženci in nasprotniki, med
pomagači in razkrinkovalci – se
bije neusmiljen spopad. Tukaj se
izkazujejo dve pomembni stroki,
ki sta v vseh časih in krajih už-
ivali spoštovanje in želeno slavo:
pravna in ekonomska. Vojska
pravnikov se za bogat grofovski
denar spopada s finančno neiz-
obraženimi kriminalisti, slabo
plačanimi državnimi tožilci in
nezadovoljnimi sodniki; izid je
neznan. Baronom pomagajo la-
žipodjetniki, borzni posredniki
in lokalni politiki; vsi se bolj ali
manj grejo novodobno podje-
tništvo, ne da bi vedeli, kdo so
lastniki podjetja v poštnem pre-
dalju, koliko je to vredno in s čim
se sploh ukvarja. Stroka na drugi
strani je nemočna, kajti težko ar-
gumentirano parira nevednosti
in neznanju. Na eni strani trium-
fira svobodna gospodarska po-
buda ob pomoči ostre pravniške
pameti; na drugi v potokih pre-
livata znoj v potu obraza držav-
na pravica in finančna policija.
Boj je na znotraj napet, navzven
slikovit; novinarsko pero lahko
triumfira, kamera ima kaj poka-
zati. Izid spopada je negotov in
oddaljen v daljno prihodnost.

»Poštenjakarji« Novi grofje so
poštenjakarji in svetniške kravi-
ce; taki so se rodili, taki so vedno

bili in taki ali še bolj poduhovlje-
ni vedno bojo. Bog ne daj komu
kaj očitati. Tudi bogato plačani
vrhunski pravniki trdijo, da je
slovensko tajkunstvo legalno in
legitimno; tudi občudovalci na
strani bogatih so enakega mne-
nja. Slovenija vendar ni Rusija.
»Danes se v Rusiji nihče ne spra-
šuje, kako so njihovi najbogatejši
ljudje prišli do premoženja, kaj
še da bi jih imeli za kriminalce,«
ogorčeno jemlje v bran svojega
lokalnega tajkuna lokalni politik.
Vendar – če nič drugega, ni bral
Putinove Rusije Ane Politkovske
in torej ne ve, kako tudi ruske oli-
garhe zapirajo in ubijajo, če niso
na strani oblasti, kako streljajo
novinarje, ki razkrivajo mafijski
kriminal, in kako pretepajo so-
dnike, ki zagovarjajo človekove
pravice in svoboščine. To v Slo-
veniji ni mogoče, kajti domači
tajkuni so obogateli s poštnim
delom, potili krvavi pot, pretaka-
li kri in solze, da so prišli do

tistih nekaj tisoč evrov za nakup
neznatne nepremičnine, včasih
še majhne jahtice, podedovanega
vikendiča v nedostopni grapi in
rabljenega avta za povrh.

To vendar ni Rusija pa tudi
Amerika ne: slovenski tajkun ni
ne selfmademan in ne prihvatičik
– je pošten direktor in predse-
dnik uprave, ki je pravočasno re-
šil podjetje pred stečajem, na ti-
soče ljudi pa pred žalostno usodo
nezaposlenih. Slovenski tajkun je
dobrotnik malih ljudi, ljubeč za-
konski soprog in oče (morda celo
dedek), ljubitelj kulture in športa,
sponzor in mecen. Brez njega bi
slovensko podjetništvo, morda
kar celotno gospodarstvo, že
zdavnaj vzel vrag (kot poje Rebe-
ka Dremelj, ta čas enako popular-
na kakor tajkuni). Njemu gre čast
in slava, da smo se še ohranili na
krpici te revne zemljice.

Brez tajkuna mi živeti ni Čast,
poštenje in morala – to so resnič-

ne lastnosti slovenskega tajkuna.
Ljudstvo se tega dobro zaveda,
zato hvaležno molči; hvaležno
molči, zavedajoč se, da bi brez
spretnosti in dobrote tajkunov
že zdavnaj postavalo na zavodih
za zaposlovanje, beračilo na uli-
cah in se potikalo s trebuhom za
kruhom. Brez tajkuna mi živeti
ni, si misli slovenski zaposlenec;
in sindikalist dobro ve, da je boj
proti tajkunu nepotreben, tako
ali tako brez upa zmage, nekon-
struktiven in »antiproduktiven«. Tajkun vse najboljše ve in zna,
tajkun naredi vse namesto nas,
tajkun se vojskuje z državo, ker
nam hoče zmanjšati penzije, ob-
davčiti prihranke in vzeti še tisto,
kar nam je preostalo iz nekdane
širše domovine. Tajkun nas bran-
ni pred politiki, ki bogatijo za
nič, nepošteno zasedajo funkcije
in položaje in so za vse to še de-
ležni slave. In za to celo pridejo v
vsak vodnik in priročnik – kateri
tajkun pa je našel mesto v leksi-

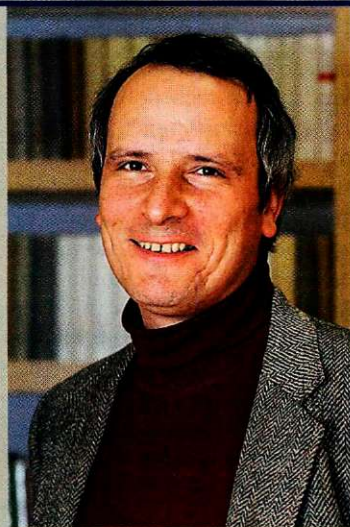
Od kod so se na lepem vzeli ti samoooklicani grofje, trgovci s
pivom in z bencinom, prodajalci tehničnega blaga in igralnih
avtomatov, prelagalci vrednostnih papirjev in certifikatov?

konu ali enciklopediji? Le neki
japonski šogun brez imena, za-
četnik vsesvetovnega tajkunstva!
Zatorej naj živi zlati novi vek taj-
kunov, dedičev grofov Celjskih
in Žvoneških; naj se razvijajo
fevdi tajkunov kakor nekdane
grofije na slovenskem ozemlju,
naj tajkunic spet postanejo ve-
lespoštovane baronese. Naj se
množi desetina in delničnina v
mošnjah in sefih. In naj raja spet
raja v novem raju tajkunov!

O avtorju

Drago Bajt je prevajalec, esejist,
literarni kritik, leksikograf, ure-
dnik in ugankar. Rodil se je leta
1948 v Ljubljani. Po končani gi-
mnaziji v Škofji Loki je nadalje-
val študij primerjalne književ-
nosti in diplomiral leta 1971, tri
leta pozneje pa je končal še štu-
dij ruskega jezika. Zaposlen je
bil na Radiu Ljubljana, v Tehni-
ški založbi Slovenije, Mladinski
knjigi in Novi reviji, kjer je zdaj
urednik knjižnega programa.

Nedokončana preteklost

Dr. Matija Ogrin, foto: Gregor Pohleven

Spominska maša in slovesnost za pobitimi domobranci je v nedeljo, 1. junija, potekala v Kočevskem rogu že devetnajstič po letu 1990. Vendar ostaja Kočevski rog z vso „geografijo smrti“, ki jo ta pojem nosi, večinoma zunaj večinske slovenske zavesti. Morda ostaja potlačen pod to zavest; prav gotovo pa je Rog skoraj edini slovenski tabu: edina zares nezaželena, temna tema, ki je med znanci in „kulturnimi“ ljudmi ne gre omenjati ...

Rog je kolektivna travma, ki jo skoraj vsi tajimo. Pogovarjamo se lahko skoraj o čemer koli, toda če se pogovor dotakne množičnih pomorov domobrancev in drugih nasprotnikov revolucije, se marsikdo zdrzne, kakor bi ga nekaj zmrazilo v kostnem mozgu, in pogovor se nelagodno preusmeri drugam. Očiten simptom nesvobodnega stanja, znamenje ujetega človeka.

Toda svoboden človek najde v Rogu nekaj, zaradi česar se pozneje znova in znova vrača tja. Morda zato, da bi se njegov duh ob tem nasitil. Kočevski rog ima svojo tiho veličino, svojo molčečo vzvišenost. Ta se nam – kakor vse velike stvari – ne ponuja sama, nikar šele glasno. Odmaknjena stoji v hladu dreves in kraškega skalovja. Trpljenje, ki so ga videli tista drevesa in skalovje, je bilo tako veliko, dogodki, ki so se tam odvijali, so bili tako skrajni in onstran vsega človeškega, da nagovorijo in presunejo najgloblje plasti našega bitja. Strašno je stati na isti gozdni poti, po kateri so nekoč neki ljudje s palicami in noži gnali nage, z žico zvezane žrtve, jih streljali in na pol žive pehali v globino, dneve in dneve, tisoče in tisoče ... Komaj mogoče je sprejeti v svoje podoživljanje takšno trpljenje. Toda človek, ki se temu vživljanju in spominjanju odpre, zajame z njim tudi globok etični navdih, ki govori o moralni moči žrtev, o presežnih temeljih življenja, o božjem kraljestvu, ki ni od tega sveta ... Zato bo velika mreža smrtnih točk, spletena v Kočevski rog, vedno pritegovala nekatere ljudi – ker jim bo mogla dati nekaj velikega. In kakor jih ta hip priteguje razmeroma malo, se more v muhastih premenah zgodovine (kjer vremenske napovedi ne veljajo) zgoditi, da bo nekoč spregovorila mnogim. Takrat se bodo tisti, ki zdaj Kočevskemu rogu branijo vstop v javno zavest, pokazali v drugačni svetlobi. Toda za zdaj je tako, da te stvari vidi le manjšina. To so najprej ljudje, povezani z Novo slovensko zavezo, naslednico Slovenske zaveze, zveze demokratičnih odporiških sil, proti kateri so komunisti z OF začeli državljansko vojno.

Zločin in zamolčana govorica Justin Stanovnik, urednik revije Zaveza, je v govoru na sloves-

nosti med drugim izrekel misel, da je Kočevski rog zločin proti slovenskemu narodu; da ta zločin visi nad vsemi političnimi dediči nekdanjih storilcev ter da ga brez priznanja in obžalovanja nihče ne more izmiti. Nova slovenska zaveza na podlagi svojega skoraj dvajsetletnega delovanja vidi en sam mogoč razplet za očiščenje – in Stanovnik ga je tudi predlagal. Pomudimo se za hip pri eni od vodilnih misli, ki jih je Justin Stanovnik v svojih uvodnikih v Zavezi izoblikoval s posebno jasnostjo in dokončnostjo, tako da bodo te misli in pojmi postali nepogrešljivi del govornega aparata, kadar se bo mislilo in govorilo o revolucionarnem nasilju. Ker se v povojnih desetletjih ta tema v javnosti sploh ni smela pojaviti, se tudi ni mogel in smel izoblikovati jezik, s katerim bi jo mogli avtentično razviti in poimenovati njene prvine. Ta jezik so prvi razvijali Slovenci v emigraciji, nato doma v reviji Zaveza, predvsem pa ga je tu domislil Justin Stanovnik.

Ena osrednjih Stanovnikovih misli o tem obdobju je, da je bila komunistična revolucija izstop iz evropske civilizacije in padec v barbarstvo.

Ena osrednjih Stanovnikovih misli o tem obdobju je, da je bila komunistična revolucija izstop iz evropske civilizacije in padec v barbarstvo. To velja tako v duhovnem in kulturnem kakor političnem in materialnem pogledu. Kar nam je Slovincem prinesel komunizem, je bilo tako tuje, neprimerljivo in protislovno z vsem, kar koli smo v svojem tisočletnem razvoju doživeli, da je bila revolucija za nas padec iz civilizacije, iztirjenje iz narodovega razvoja in zlom njegove duhovne biti. Z množičnimi pomori in poznejšo strahovlodo je bil ta zlom utrjen kot trajen način življenja – vse dokler, kakor pravi Stanovnik, ni zgodovina sama vzela komunistom iz rok poverilnic, ki so si jih nasilno prilastili. Če smo se pripravljali le površno informirati o tem, kaj se je dogajalo na revolucionarnih moriščih, je nemogoče ugovarjati trditvi, da je bil to popoln padec iz civilizacije. Omenjeni Stanovnikov stavek iz govora, da je Rog zločin proti slovenskemu narodu, je do zadnje jasnosti izpeljana ista misel in izražena v jeziku pravnega nomosa, ki razlikuje med dovoljenimi in nedovoljenimi dejanji.

O avtorju

Matija Ogrin se je rodil leta 1967 v Ljubljani. Po končani srednji šoli se je vpisal na filozofsko fakulteto, kjer je leta 1996 diplomiral iz primerjalne književnosti in literarne teorije. Istega leta se je zaposlil kot asistent na Inštitutu za slovensko literaturo in literarne vede na ZRC SAZU. Leta 2001 je doktoriral na oddelku za primerjalno književnost Filozofske fakultete v Ljubljani s področja literarne kritike v slovenski literaturi med letoma 1918 in 1945. S tega področja je izdal tudi dve monografiji. Je vodja projekta elektronske znanstvenokritične izdaje slovenskega slovstva, ki je na spletnem naslovu <http://nl.ijs.si/e-zrc/>. Poleg tega je urednik knjižne zbirke Sidro pri založbi Družina.

Te in mnoge druge misli so poimenovala stvari naše nedokončane preteklosti z njihovimi praviimi imeni. Pisci Zaveze, zlasti pa Stanovnik, so ustvarili novo govorico, „govorico zamolčanega sveta“. Ko z njo poimenujemo stvari nedokončane zgodovine, se nam odprejo v novi, izvorni luči. Po desetletjih nasilja nad telesom in duhom, ko je bilo javno govorjenje o teh stvareh – kolikor ga je kaj bilo – izmaličeno do neprepoznavnosti, je duhovna prisebnost Stanovnikovih stavkov velika stvar. So ne le prvovrsten intelektualni, ampak še prej duhovni dosežek, ki udejanja Havlovo maksimo: stati v resnici ali kar evangelijski stavek: resnica vas bo osvobodila.

Nujnost očiščenja naroda Da se bo ta govorica prej ali pozneje razmahnila in prevladala nad novorekom, ki ta čas oblikuje javno govorjenje o novejši zgodovini, je razvidno iz vrste znamenj. Ljudi duha naj bi znamenjava trendov sicer zanimala manj kakor resnica sama in bi morali stati na strani resnice, četudi bi jo zapustila vsa vplivna javnost. Ker pa vemo, da je dejansko stanje drugačno, naj navedemo nekaj okoliščin, ki kažejo v drugo smer.

Raziskave slovenskih morišč so šle kratko malo predaleč, da bi bilo njihovo sporočilo mogoče kakor koli „ustaviti“. Na dan prihajajo novi in novi kraji množičnih zločinov, ki še zdaleč niso do konca raziskani in ovrednoteni, in čedalje težje je zagovarjati tranzicijsko izmišljijo o enobeju kot čistem odporišnem gibanju. Čedalje več dejstev govori, da je bil enobe predvsem revolucija. Čedalje več družbenih skupin se javno uvršča med žrtve revolucionarnega nasilja. Ne nazadnje, naša država je s Hrvaško nedavno podpisala dogovor o sodelovanju pri raziskovanju zamolčanih množičnih grobišč; le vprašanje časa je, kdaj bo podoben sporazum podpisan s Srbijo in nato s Črno goro zaradi tisočev njihovih žrtev. Internacionalizacija zamolčanih grobov se bo kvečjemu širila, ne krčila. Priznati moramo, da nam internacionalizacija v tem kontekstu ni najljubša; žalostno je, če bo ta ena od gonilnih sil pri vstopu Kočevskega roga v slovensko zavest. To bi morala biti predvsem notranja slovenska stvar – očiščenje zaradi nas samih. Toda naj bo tako ali drugače, Slovenija prihaja v novejšem evropskem zgodovinskega zemljevid Evrope kot njeno največje morišče po drugi svetovni vojni. Ob vsakem koraku bodo pri tem prihajale na dan nove podrobnosti. Iluzija naše levice je, če še kar naprej misli, da bo mogoče ob teži teh dejstev v nedogled vzdrževati neresnično, mitsko podobo enobeja. Prej ali pozneje bo treba vzeti za izhodišče revolucijo: z njo je namreč mogoče razložiti in pojasniti vse, kakor je rekel Stanovnik, vso našo zgodovino od leta 1941 naprej.

Aktualen Stanovnikov predlog Predlog, ki ga je Justin Stanovnik v nedeljo podal v imenu Nove slovenske zaveze (NSZ), je zorel dolga leta, odkar je bila NSZ v letu 1991 ustanovljena. Vendar je ne samo sad dolgotrajnega dela in izkušenj, marveč predvsem sad zgodovinske legitimnosti, ki jo NSZ ima, da govori v imenu pobitih, na njihovem mestu in namesto njih. Kar so pri družinskem pogrebu sin, hči, žena, brat, sestra – to je v primeru množičnih pobojev protikomunistov NSZ. Zdaj puščamo ob strani, da javna glasila in oblast NSZ še vedno ne upoštevajo temu primerno. Kar želim tu poudariti, je, da je Stanovnikov predlog zrasel iz najgloblje zgodovinske legitimnosti, ki jo ima NSZ kot naslednica poraženih, pobitih, zamolčanih, preganjanih. Predlog sam pa je bil okvirno tak: državni zbor naj z zakonom hkrati določi dvojce: določi naj, katere politične stranke morejo kot zgodovinske naslednice legitimno govoriti v imenu nekdanje komunistične partije; te naj nato jasno, odprto naštejejo zločine, ki jih je partija zagrešila v imenu revolucije; hkrati pa naj zakon določi, da s tem priznanjem storilci ipso facto prejmejo od države opravičenje. To je bistvo predloga. S tem bi se levica, ki je dedinja partije, rešila teže neznanskega zločina; za vedno bi se od njega distancirala ne le retorično, ampak zgodovinsko-politično. Nihče več ne bi mogel bremeniti sedanjih levih strank s krivdo preteklosti. Sprostil bi se mučni notranji voz, ki veže sodobne Slovence ob temi Kočevski rog z nevidno vezjo notranje nesvobode, krivde in molka. Veliko bi pridobili kot narod. Leve stranke pa bi nekaj izgubile: ne bi več mogle nastopati kot dedinje čistega odporiškega enobeja, kajti ta bi za vselej izginil, saj ga nikdar nismo imeli.

S Stanovnikovim predlogom bi se sprostil mučni notranji voz, ki veže sodobne Slovence ob temi Kočevski rog z nevidno vezjo notranje nesvobode, krivde in molka. Veliko bi pridobili kot narod.

In kaj pravi politika? Vprašanje za sodobno levico je, ali bo to kdaj zmogla sama od sebe storiti – saj je na potezi predvsem ona. Ali pa bodo čakali, da jim bo dovoljenje za uporabo fantomskega enobe – in s tem lažen identitetni temelj – odvzel tek zgodovine sam po sebi, proti njihovi volji. Vprašanje ni nič manj aktualno za politike pomladnih strank in njihove volivce, ki bi prav tako najraje potisnili to temo deset klatfer globoko. Toda ob mnogih, celo predvidljivih priložnostih bo znova in znova prihajala na plan. Nimamo namreč normalne preteklosti, ampak imamo nedokončano preteklost. Končati jo moramo mi.

Morda bi morali eni in drugi prisluhniti klasičnemu izreku: Resnica sicer nikdar ne triumfira, toda njeni nasprotniki propadejo. **D**

Poslanci državnega zbora so pretekli teden potrdili rebalans državnega proračuna, ki ga je predlagala vlada.

Rebalans proračuna pod streho

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven, arhiv Demokracije

Proračun je razvojno naravnan in zmanjšuje inflacijska pričakovanja, že drugič doslej pa bo država leto končala s proračunskim presežkom, čeprav se bodo nekatere pravice letos povečale.

Konec minulega tedna so poslanci z 41 glasovi za in dvema proti sprejeli rebalans letošnjega državnega proračuna, s katerim vlada predlaga zvišanje proračunskih prihodkov za 250,1 milijona evrov ob hkratnem znižanju odhodkov za 49,7 milijona evrov, s čimer bi bil dosežen presežek v višini 69,4 milijona evrov.

Sprejeto v DZ Poslankam in poslanečim sta predlog rebalansa letošnjega proračuna in novele zakona o izvrševanju proračuna za leti 2008 in 2009 predstavila predsednik vlade Janez Janša in finančni minister Andrej Bajuk. Dejala sta, da je dokument razvojno naravnan in zmanjšuje inflacijska pričakovanja. Kljub temu pa sprejemanje tega pomembnega dokumenta ni minilo brez zapletov, kar je v letošnjem volilnem letu že skoraj pravilo v državnem zboru. Potem ko so poslanci zavrnila nekatera opo-

zicijska dopolnila, je prišlo zaradi obstrukcije poslancev LDS, SD in Lipe do nesklepčnosti parlamenta. Naslednji dan je bil rebalans le sprejet. Z 41 glasovi za in dvema proti so nato po nujnem postopku sprejeli še novelo zakona o izvrševanju proračuna, ki je potrebna zaradi sprememb proračuna. Z njo se med drugim zmanjšuje skupni obseg predvidenega zadolževanja države za 478 milijonov evrov in omogoča sodelovanje države pri dokapitalizaciji Nove Kreditne banke Maribor (NKBM).

S predstavitev Vlada bo tako z rebalansom proračuna zmanjšala letošnje proračunske odhodke na 8,82 milijarde evrov, hkrati pa povečala prihodke na 8,88 milijarde evrov. Namesto 230,4 milijona evrov primanjkljaja, kot je bilo predvideno, naj bi letos imeli 69,4 milijona evrov presežka. Vlada s predlogom rebalansa državnega

proračuna povečuje restriktivnost proračunske porabe, je pri predstavitvi dejal premier Janez Janša. S tem se bodo zmanjšala inflacijska pričakovanja in tudi zadolževanje države. Prihodki se zvišujejo predvsem zaradi višjih davčnih prilivov, vse to pa je posledica visoke gospodarske rasti, je dejal Janša. Kljub zmanjšanju odhodkov v celoti se ti pri nekaterih postavkah povečujejo. Med njimi je premier izpostavil več denarja za plače v javnem sektorju, socialno varstvo, izobraževanje ter varstvo okolja in kulturne dediščine. Spomnil je na dobre gospodarske rezultate in posledično višjo zaposlenost. Gospodarska rast je bila v letu 2007 s 6,1 odstotka najvišja v zgodovini samostojne Slovenije, kar je po njegovih besedah še toliko pomembnejše, ker smo v letih prej ustvarili ugodno podlago. Gospodarska rast je bila vsa leta zdrava, njena glavna dejavnika pa sta bila izvoz blaga in storitev ter investicije,

je izpostavil premier. Bruto zunanji dolg Slovenije ni problem, je zatrdil Janša in dodal, da je primerjalno najnižji v območju evra. Slovenija se uvršča med države evroobmočja z najnižjo stopnjo brezposelnosti, višji od povprečja v EU sta rast dodane vrednosti in produktivnost. Janša je priznal, da se Slovenija ob zelo dobrih rezultatih sooča z višjo inflacijo. Glavni razlog zanjo so visoke cene nafte in hrane na svetovnih trgih, deloma pa so k njej z neupravičenimi podražitvami prispevali tudi nekateri slovenski trgovci. Premier je ob tem spomnil, da je vlada za ublažitev negativnih učinkov inflacije sprejela obsežen in celovit program ukrepov, hkrati pa vodi ekonomsko politiko za stabilno rast cen. Čezmerno zviševanje plač je največja nevarnost za inflacijsko spiralo, je opozoril Janša. To vodi v zmanjšanje kupne moči državljanov in negativno vpliva na blaginjo.

Minister Bajuk zadovoljen Rebalans je predstavil tudi finančni minister Andrej Bajuk in dejal, da proračun blaži negativne učinke inflacije pri socialno najšibkejših prebivalcih ter pomeni proticiklično delovanje fiskalne politike. Vlada je pripravila takšen predlog, da bo proračun letos namesto primanjkljaja imel skoraj 70 milijonov evrov presežka, kar pa ni naključje, temveč posledica pravih odločitev vlade in pravilno načrtovanega proračuna. Ob zagotovitvi proračunskega presežka pa vlada ni omejila razvojnih programov oz. transferjev. Nasprotno, obseg transferjev za posameznike in gospodinjstva ter nekatere subvencije se celo povečuje. Z rebalansom se znižujejo odhodki predvsem pri izdatkih za blago in storitve, hkrati pa se zagotavljajo sredstva za izvedbo zakona o sistemu plač v javnem sektorju ter se ustvarja prostor za dokapitalizacijo NKBM. Opozorila nekaterih, da bi morala Slovenija v obdobju visoke gospodarske rasti imeti še višji proračunski presežek, je Bajuk zavrnil z besedami, da pri tem ne upoštevajo zadnje davčne reforme, s katero se je znižala davčna obremenitev zavezancev, odpravljanja plačnih nesorazmerij ter zmanjševanja negativnih učinkov zunanjih cenovnih šokov na najbolj ranljiv del populacije. Bajuk je spomnil še na odločitev vlade, da morajo vsi proračunski porabniki znižati odhodke, da bi tako dosegli proračunski presežek. Najbolj se znižujejo odhodki ministrstva za obrambo, sledijo ministrstva za promet, za finance in za javno upravo, medtem ko se povečujejo sredstva v ministrstvih za okolje in prostor, za delo, družino in socialne zadeve ter za gospodarstvo. Skupni obseg predvidenega zadolževanja države se z rebalansom zmanjšuje kar za 478 milijonov evrov. Država

se torej za proračun lahko letos zadolži do slabih 1,1 milijarde evrov.

Stališča poslanskih skupin

Stališča do rebalansa proračuna so predstavile tudi vse poslanske skupine. Medtem ko so v opoziciji predlogu večinoma nasprotovali, so poslanci koalicije poudarjali pozitivno delovanje vlade. Po oceni poslanske skupine SD je rebalans neustrezen odgovor na probleme, ki jih imamo v Sloveniji, zato ga po besedah Milana M. Cvikla tudi niso podprli. Milan Petek (LDS) je vladi očital, da predlagani rebalans ni protiinflacijski. Do predloga rebalansa je bil kritičen tudi Sašo Peče (Lipa), ki je naštel, da bodo septembra višje plače javnih uslužbencev, zvišal se bo otroški dodatek, uvedeno bo regresiranje dijaške prehrane. Pri naštevanju in floskulah o volilnem letu Peče ni navedel, kaj ga moti pri tem. Proračunski prihodki bi se lahko povečali še za več od načrtovanih 250 milijonov evrov, če ne bi bilo nekaterih izpadov, je ocenil Vili Trofenik (Zares). Tudi Vili Rezman (DeSUS) je menil, da nekateri ministri preveč optimistično napovedujejo črpanje evropskih sredstev. V DeSUS ocenjujejo, da so rezultati proračuna dobri. Rudi Veršnik (SDS) je izrazil zadovoljstvo, da bo proračun z rebalansom tako kot lani tudi letos imel presežek. To je dokaz, da vlada ravna z javnimi sredstvi varčno in gospodarno, predvsem pa, da fiskalna politika vlade ni razlog za inflacijo. »Doseči take gospodarske rezultate in imeti že dve proračunski obdobji presežek, je rezultat, o katerem prejšnje vlade niti sanjati niso mogle,« je dejal Veršnik. Rebalans so podprli tudi v NSi, saj ga zahtevajo spremenjena makroekonomska izhodišča, ki bistveno vplivajo na višino proračunskih prihodkov, ter

Opozicijski poslanci so sprejemanje rebalansa proračuna obstruirali.

Finančni minister Andrej Bajuk je z doseženim zadovoljen.

številni novi zakoni, s katerimi se izboljšuje gmotni položaj socialno najšibkejših, je dejal Ciril Testen. V NSi so nekoliko zaskrbljeni zaradi zniževanja načrtovanih prihodkov iz EU, medtem ko se jim zdi zanimivo, da se prihodki iz dohodnine ne povečujejo, čeprav so se plače v javnem sektorju in tudi ponekod v gospodarstvu zvišale prek načrtovanih okvirjev. Marjan Drofenik (SLS) je pozdravil načrtovani proračunski presežek, vendar opozoril, da bo ustvarjen večinoma zaradi zniževanja investicij v nekaterih razvojno naravnanih ministrstvih, kar pa ni najbolje. Medtem ko se je vlada odločila znižati porabo vsem vladnim proračunskim uporabnikom, pa se nekaterim ministrstvom sredstva tudi zvišujejo, najbolj ministrstvu za okolje in prostor, in sicer za odpravo posledic neurja v Železnikih in drugih občinah. Rebalans je dober, čeprav

ima nekatere slabosti, je ocenil Zmago Jelinčič in napovedal podporo poslancev SNS. Med slabostmi je izpostavil porabo prejetih sredstev iz EU.

Dokapitalizacija bank Vlada je predvidela tudi 63 milijonov evrov za dokapitalizacijo NKBM. To pa še ni dokončno, saj se skupščina NKBM za dokapitalizacijo še ni odločila, je pojasnil Bajuk in dodal, da je dokapitalizacija potrebna za normalen razvoj banke, za kar so se odločili v dogovoru z Banko Slovenije. Ker je nekatere zmotilo, da v predlogu rebalansa ni nobenih dodatnih sredstev v zvezi z dokapitalizacijo Nove ljubljanske banke (NLB), je Bajuk pojasnil, da gre pri tem za umik vlade iz neposrednega lastništva v NLB. Finančni minister je še zatrdil, da sta obe banki trdni ustanovi, v katerih ni nikakršne krize. **D**

Vlada bo dokapitalizirala NKBM, umika pa se iz neposrednega lastništva NLB.

Tajkunizacija škoduje državi

Vida Kocjan, foto: arhiv Demokracije, Andreja Velušček, Gregor Pohleven

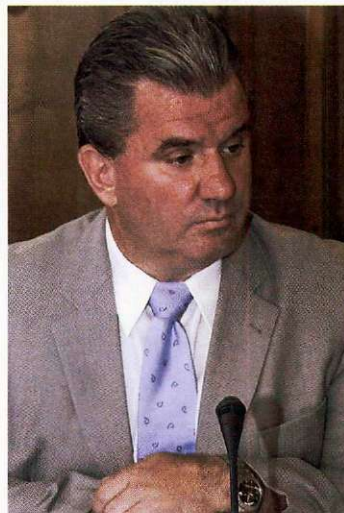
Poslanci so razpravljali o problematiki koncentracije kapitala v Sloveniji, gospodarski minister Andrej Vizjak pa je ob tem izrazil pričakovanje, da bodo sklepi državnega zbora pripomogli k temu, da se bodo stvari uspešno razpletle.

V zgodbah o koncentraciji kapitala v Sloveniji in s tem povezanih tajkunih želi vladajoča politika čim prej priti do epiloga. »Delim ogorčenje in pripravljenost, da se zadevi pride do dna in da se korektno, odgovorno in politično nepristransko ukrepa zoper odgovorne,« je med drugim dejal minister Vizjak.

Tajkuni Koncentracija kapitala v rokah nekaj izbranih posameznikov in s tem povezani novodobni slovenski tajkuni (med najpomembnejšimi, kakor jih je naštel minister Vizjak, so zagotovo Boško Šrot, Bojan Petan in Igor Bavčar) namreč niso hec: podjetja, ki jih prevzemajo tako, da za posojila zastavljajo še ne pridobljene

delnice podjetij, bodo z odplačevanjem obresti in posojil povsem izčrpali. Denarja za razvoj ne bo, prav tako ne za plače zaposlenih, o udeležbi pri dobičku zaposleni v podjetjih, ki so v lasti tajkunov, lahko le sanjajo. Skratka, podjetje bo odplačevalo samo sebe, lastništvo pa bo ostalo. Ker gre tudi za podjetja, ki so povezana s prodajo nujnih življenjskih dobrin, je ogrožena tudi socialna varnost vseh državljanov. Visoke cene potrebščin, prek katerih bomo vsi slovenski državljani in državljanke odplačevali posojila tajkunov, bodo povzročale visoko inflacijo, na preizkušnji bo torej tudi makroekonomska stabilnost države. Tajkuni lahko uničijo polovico Slovenije, državljane pahnejo v stisko in revščino, sami pa

nato deleže v podjetjih prodajo tujcem in odidejo na Bahamske otoke ali Florido, če jim nihče

Andrej Vizjak, minister za gospodarstvo

ne pride do živega. Ob vsem tem Milan Kučan še vedno poskuša razpravo obrniti v nacionalni interes, češ bolje slovensko kot tuje lastništvo. Nacionalni interes je spet omenil pretekli teden, ko je poskušal demantirati zapise, da so tajkuni člani Foruma 21 in da za njimi stoji tudi forum, ki ga vodi. Kučan se je ograbil od tega, na koncu pa spet dodal nekaj o nacionalnem interesu, vendar so mediji to večinoma prezrli. Pa pojdemo po vrsti.

Ure in ure razprave Konec preteklega in začetek tega tedna je bil v znamenju parlamentarne razprave o problematiki koncentracije kapitala v Sloveniji v podjetjih s poštnimi nabiralniki in vprašanju koncentracije me-

dijskega lastništva v povezavi z ustavno pravico do obveščeno-
sti. Takšen je bil namreč naslov
torkove izredne seje, ki jo je zahtevala poslanska skupina SDS. Še pred to sejo pa so o isti problematiki kar dva dni (v soboto in ponedeljek, skupaj skoraj 16 ur) razpravljali člani parlamentarnega odbora za gospodarstvo, ki ga vodi Feri Horvat, poslanec opozicijske SD.

Bogat poštni nabiralnik Razprava o eni najbolj žgočih tem slovenske tranzicije se je začela v soboto. Ker se seje po pričakovanjih niso udeležili nekateri glavni akterji slovenskega lastninstva, je polemika potekala predvsem med člani odbora. Vodja poslanske skupine Jože Tanko je v imenu predlagateljev seje dejal, da so se zanjo odločili, ker se je pokazalo, da je šlo pri privatizaciji v času tranzicije za skrbno načrtovan proces ter da sta LDS in nekdanja ZLSD, sedaj SD, odgovorna za končanje teh procesov, pri tem pa zanje ne želita prevzeti odgovornosti. »V celotnem procesu tranzicije se nikomur ni zgodilo nič. Imeli smo pravilčno podobo preoblikovanja družbenega premoženja v zasebno lastnino,« je dejal Tanko in izpostavil, da je sedanja vlada spremenila zakonodajo tako, da so poštni nabiralniki dobili imena in da je na čelu nadzornih institucij, na žalost šele v zadnjih mesecih, prišlo do spremembe. Poslanec SDS Branko Grims je dejal, da je ključna zgodba za razpravo o problematiki koncentracije kapitala in medijskega lastništva nedavno raz-

Na parlamentarnem odboru za gospodarstvo so poslanci razpravljali skoraj 16 ur.

Ključno za razpravo o koncentraciji kapitala in medijskega lastništva je nedavno razkritje, da sta lastnika Kolonela in s tem posredno 1,5 milijarde evrov vrednega premoženja zakonca Šrot.

kritje lastništva Kolonela, ki ima pomembno mesto v lastništvu Pivovarne Laško, ta pa v Delu in Večeru. »Kako lahko nekdo dve leti parkira 1,5 milijarde evrov pri slamnati osebi v poštnem nabiralniku? To je ogromno denarja,« je dejal Grims in orisal, da gre za toliko denarja, kolikor naj bi ga država iz centralnega proračuna prenesla na prihodnje pokrajine. S Tankom sta tudi ocenila, da so med drugim za to krivi nedelovanje in podreditev nadzornih institucij pod prejšnjo

vlado, pomanjkljiva zakonodaja ter politično in sorodstveno kadrovanje in povezanost. Opozicija je po pričakovanjih branila nekdanje vlade. Poslanec SD Dušan Kumer je dejal, da se je večina menedžerskih prevzemov zgodila med letoma 2006 in 2008. Njegov poslanski kolega iz SD Matej Lahovnik pa je zatrjeval, da sta se dve tretjini prevzemov zgodili v zadnjih dveh letih. Poslanec Lipe Sašo Peče je menil, da sta NLB in NKBM, ki naj bi dajali sporna posojila, zavarova-

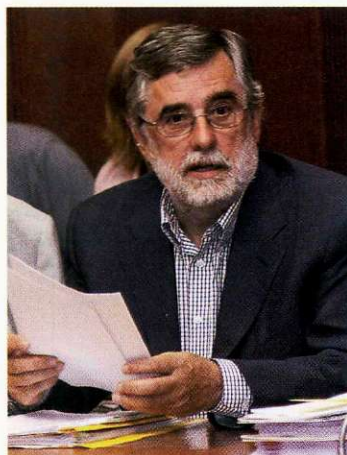
na s kupljenim premoženjem, v državnem upravljanju. Nekdanji guverner Banke Slovenije Mitja Gaspari je izrazil dvom, da bi takšna posojila dajali ti dve banki. »Prepričan sem, da so bile v teh poslih udeležene tudi druge. Če pa ne, je treba poudariti, da so vodstva teh bank oblikovana po političnem načelu,« je dejal in poslance opozoril na to, da predpis o minimalnih bančnih poroštvih ne obstaja. Področje urejajo mednarodni standardi Basel 2 in po njegovem vedenju banke te predpise spoštujejo. Sobotne razprave na odboru za gospodarstvo se je poleg Janija Soršaka, direktorja Urada za varstvo konkurence (UVK), udeležil nekdanji predsednik uprave Mercatorja Zoran Jankovič. Dejal je, da so od leta 2001 dalje v družbi petkrat podali ponudbo za odkup deleža, pa jim to ni bilo dovoljeno. Jankovič se za nakup oziroma prenos tretjinskega deleža delnic Mercatorja še vedno poteguje na sodišču, saj naj bi se bil tako dogovoril z Boškom Šrotom in Igorjem Bavčarjem, kar pa slednja zanikata.

Branko Grims, poslanec SDS

Jože Tanko, vodja PS SDS

Dušan Kumer, poslanec SD

Matej Lahovnik, poslanec Zaresa

Mitja Gaspari, nekdanji guverner BS

Boško Šrot, Pivovarna Laško

Bojan Petan, DZS

► **Ropova vloga** Veliko vlogo pri vsem je imel Anton Rop, ki je bil v preteklem desetletju (ali več) ključni akter v procesu lastninjenja nekdanjega družbenega premoženja. Rop, ki je danes član Pahorjeve SD, se je udeležil ponedeljkove seje omenjenega parlamentarnega odbora ter se po pričakovanih spravi nad zdajšnjo vlado in jo obtožil, da

ni sposobna prepoznati lastnih napak, zato jih po njegovo ne bo znala odpraviti. Stvari je poskušal speljati v druge vode, govoril je o po njegovem mnenju netransparentni in populistični razprodaji državnega premoženja in pri tem izpostavil prodajo Mercatorja, Slovenske industrije jekla, Iskraemeca, Palome, Istrabenza in Pivovarne Laško. Zdajšnji vladi

je tudi očital, da ni znala urediti vloge nadzornih organov, pri čemer je izpostavil Agencijo za trg vrednostnih papirjev (ATPV) in UVK, temu pa je dodal še Komisijo za preprečevanje korupcije, bolj znano kot Kosovo komisijo. Svoje vloge v preteklosti, ko je bil eden ključnih akterjev lastninjenja nekdanjega državnega premoženja (Ropove funkcije objavljamo v posebnem okvirju), pa ni želel pojasnjevati. Dejal je le, da je svoje napake plačal na zadnjih volitvah. Spomnimo, da je bil predsednik vlade vsega dve leti in da je stranka LDS, ki jo je vodil v tem času, na zadnjih volitvah pogorela. Vendar Rop danes zavaja javnost, ko govori, da je bila to posledica tranzicije in lastninjenja. Takrat se namreč o tem ni veliko vedelo, kaj šele govorilo, poštni nabiralniki pa so bili skrbno skriti. Rop in z njim LDS sta bila največja poražena volitev zaradi svoje arogantnosti, slabega vodenja države, korupcije in klientelizma. Zato je imel prav poslanec SDS Dimitrij Kovačič, ki je Ropov nastop pospremil z besedami, da je slednji očitno dobro podkovan v športu, saj naj bi delal po načelu, da je napad najboljša obramba. Poudaril je, da vlada lahko ustvarja razmere, v katerih lahko pristojne institucije delujejo bolj učinkovito. In stvari na tem področju se po njegovih besedah premikajo.

Kako to preprečiti Kovačič je dejal, da je razprava na odboru presegla okvire, ki so bili po-

stavljani z zahtevo za sklic seje. Z njim se je strinjal poslanski kolega Zvonko Černač. Po njegovem mnenju večji del krivde za nastanek kapitalskih in medijskih oligarhov, ki so to postali na skrit način z namenom obvladovanja kapitalskega, medijskega in političnega prostora, nosijo prejšnje vlade. »Takratna politika je takim procesom pomagala na več načinov, mi pa želimo te procese preprečiti,« je dejal Černač. Branko Marinič (SDS) pa je spomnil na ugotovitve parlamentarne preiskovalne komisije o prodaji deležev Kada in Soda, ki se ji po njegovih besedah niso želeli pridružiti tisti poslanski kolegi, ki nosijo največjo odgovornost za nepravilnosti v preteklosti. Večina takratnih prodaj je bila po Mariničevih ocenah »direktna, nejavna in nepregledna«.

V bran z vsemi štirimi V Ropov bran se je postavil njegov strankarski kolega Dušan Kumer, ko je dejal, da je razprava za nazaj odveč, saj bi bilo treba iskati rešitve za naprej. Pri tem je lahko tudi na SDS, rekoč, da bi za nastale razmere odgovornost morali prevzeti tudi v SDS. »Bili ste v koalicijski v Demosovi vladi pa v Drnovškovi in v Bajukovi vladi, zdaj pa ste v svoji vladi. In potem pravite, da nimate nobene odgovornosti za ves čas tranzicije. To je nekorektno.« Pri tem ni omenil, da je bilo delovanje SDS v preteklih vladah kratkotraj-

Vloga Antona Ropa v procesu privatizacije

- svetovalec Vlade Republike Slovenije za področje privatizacije (1992–1993)
- predsednik upravnega odbora Agencije RS za prestrukturiranje in privatizacijo (1993–2004)
- član upravnega odbora Sklada za razvoj, (1993–1997)
- član upravnega odbora Sklada RS za razvoj drobnega gospodarstva (1993)
- predsednik upravnega odbora Slovenskega odškodninskega sklada (1993–2000)
- državni sekretar na ministrstvu za ekonomske odnose in razvoj (1993–1996)
- član Agencije za trg vrednostnih papirjev (od 1994 dalje)
- minister za delo, družino in socialne zadeve (1996–2000)
- direktor Kapitalske družbe (od 1. 1. 1997– 30. 4. 1997)
- minister za finance (2000–2002)
- predsednik skupščine Slovenske odškodninske družbe (2002–2004)
- predsednik Vlade Republike Slovenije (2002–2004)

Anton Rop

Pripis: Podatki kažejo, da je bil Anton Rop izjemno pomembna oseba v procesu privatizacije oziroma lastninjenja v Sloveniji in eden ključnih akterjev te zgodbe.

Igor Bavčar, Istrabenz

Bine Kordež, Merkur

Damjan Žugelj, direktor ATVP

Jani Soršak, direktor UVK

no (v času Demosa lastninjenja še ni bilo, v Drnovškovi vladi so po dobrem letu odstavili Janeza Janšo z mesta ministra za obrambo, Bajukova vlada leta 2000 pa je trajala le nekaj mesecev). SDS očitati, da je v letih od 1992 do 2004, ko se je dogajal najpomembnejši del tranzicije, sodelovala v vladi, je torej sprenevedanje poslanca stranke, ki jo vodi Borut Pahor. SDS je namreč 12 let delovala kot opozicijska stranka. Nasploh je področje lastninjenja sodilo v okvir LDS in ZLSD oziroma zdajšnje SD. Jože Tanko je Kumra spomnil, da po-

štne nabiralniki „zagotovo niso iz tega mandata“. „Nekateri so, ne pa vsi. Nekateri, ki so nastali v tem mandatu, so poštni nabiralniki tretje ali četrte generacije. Gre za bolj sofisticirane oblike poštnih nabiralnikov z uporabo posebnih pravnih aktov,« je dejal. Zavzel se je, da se zagotovi ustrezna podlaga za delovanje preiskovalnih organov in enakost pred zakonom.

Zgodbe (še) ni konec Torkova razprava na izredni seji DZ (do konca redakcije še ni bila končana) naj bi privedla do

sprejetja predlaganih sklepov, ki so jih pripravili v poslanski skupini SDS (potrdili so jih tudi na odboru za gospodarstvo). To pomeni, da bo morala vlada pripraviti celovito informacijo o poteku koncentracije kapitala v Pivovarni Laško, Istrabenzu in tudi v Merkurju. Banka Slovenije bo morala preveriti, kakšna je bila vloga poslovnih bank v teh, s koncentracijo kapitala povezanih postopkih. Vlada bo morala v okviru pristojnosti tudi preučiti vprašanje zakonitosti v postopkih ugotovljene koncentracije kapitala ter s tem povezane

koncentracije vpliva na medije. Eden sklepov se namreč glasi, da DZ ugotavlja, da je zaradi na trgu prevladujoče medijske koncentracije, ki jo predstavljajo pomembni lastniški deleži več medijev med seboj povezanih pravnih oseb v skupni lasti enega lastnika, ogrožena ustavna pravica državljanov do celovite in objektivne informiranosti. Vlada bo morala preučiti tudi vse vidike prevzema Pivovarne Union s strani Pivovarne Laško, na podlagi ugotovitev pa nato sprejeti ukrepe in ustrezne pravne postopke, ki so v njeni pristojnosti. Ob tem predlagatelji sklepov in parlamentarne razprave pričakujejo pripravo morebitnih nujnih sprememb zakonodaje. Vlada mora z navedenimi ugotovitvami v 30 dneh seznaniti parlament, morebitne spremembe zakonodaje pa predlagati najpozneje v 60 dneh, torej do začetka avgusta. Poslanci pričakujejo, da bodo zakonske spremembe sprejete še v tem mandatu. Na odboru so podprli tudi predlog poslanca Bojana Ruglja (SDS), da vlada preuči stanje kadrov pri institucijah, ki se ukvarjajo s problematiko koncentracije kapitala ter v primeru nezadostne kadrovske zasedbe zagotovi sredstva za zaposlitev ustreznih ljudi. Prav tako so podprli predlog Martina Mikoliča (NSi), naj vlada preuči možnost za izničenje pogodb, ki so omogočale prevzem podjetij s posojili, zavarovanimi s kupljenim premoženjem. **D**

Nekaj kratkih poudarkov

- Branko Grims (SDS) je predlagal, da se posebej preuči prevzem Pivovarne Laško, Istrabenza in Merkurja. Opozoril je, da je bilo na podlagi odločbe ministrstva za kulturo iz leta 2003, ko ga je vodila Andreja Rihter, dovoljeno Pivovarni Laško povečanje njenega deleža v časopisni hiši Delo nad 20 odstotki (dovoljenje je ministrstvo izdalo v osmih dneh, čeprav postopek običajno traja nekaj mesecev. Omogočen je bil torej prevzem. Ministrica za kulturo je bila iz vrst SD, Pivovarno Laško pa je prav tako vodil človek iz te stranke.
- Dimitrij Kovačič (SDS) je poudaril, da bi ga pri tajkunih zanimalo predvsem to, »kako so ti gospodje plačevali davke zadnjih deset let«, kako in kdaj so zaslužili svoj prvi milijon, kakšni so njihovi izpiski Klirinško depotne družbe (KDD) oziroma kako so mešetarili z vrednostnimi papirji. Prepričan je, da je aktualna vlada v boju zoper koncentracijo lastništva storila mnogo več kot prejšnje.
- Zvonko Črnač (SDS) je menil, da se koncentracija lastništva v medijih nikakor ni začela z vlado Janeza Janše, temveč že veliko prej. Črnač se je dotaknil tudi vloge generalnega sekretarja vlade Boža Predaliča, ki je bil član nadzornega sveta Istrabenza. Slednji je namreč z omenjenega položaja odstopil, brž ko je izvedel, kaj se dogaja v tej družbi.
- Martin Mikolič (NSi) se je zavzel, da bi vladi naložili, naj pripravi zakon, s katerim bi nacionalizirali premoženje, ki so si ga na (moralno) sporne načine prilastili tajkuni.
- Srečko Prijatelj (SNS) je menil, da bi veljalo vsaj zamrzniti njihovo premoženje, dokler se ne razjasni vse okoliščine.
- Anton Rop (SD) se je poskušal opravičiti, češ da se pri vsaki privatizaciji dogajajo nepravilnosti in slabosti.

Razvoj notranjsko-kraške regije

Damjan Popič, foto: Andreja Velušček

Vlada je v okviru rednih obiskov po slovenskih regijah obiskala notranjsko-kraško regijo. Ugotovili so, da se je stanje v regiji glede na leto 2006, ko so jo obiskali prvič, izboljšalo, izpostavili pa so tudi glavne problematike in prihodnje smernice.

Premier, ministri in državni sekretarji so v okviru dnevne obiske v regiji skupaj obiskali okoli 50 različnih ustanov, organizacij in podjetij. Obisk se je začel prejšnjo sredo, končal pa dan zatem s tradicionalno nogometno tekmo med ekipo vlade ter ekipo politikov in gospodarstvenikov iz notranjsko-kraške regije. V okviru obiska se je vlada mudila v petih notranjskih občinah in občini Ilirska Bistrica. Namen obiska je bil po besedah premierja Janeza Janše ugotoviti, kakšen napredek je regija dosegla v primerjavi z letom 2006 in koliko od smernic, ki so si jih skupno zadali nosilci razvoja notranjsko-kraške regije ter predstavniki vlade ob prvem obisku, je bilo uspešno izpeljanih.

Bliskovit razvoj Na tiskovni konferenci v Postojni je premier Janez Janša dejal, da statistika

kaže, da notranjsko-kraška regija zmanjšuje zaostanek za drugimi regijami in da se na nekaterih področjih razvija celo hitreje od slovenskega povprečja. Tudi po ekonomski moči prebivalstva regija že presega 90 odstotkov državnega povprečja, enako pa velja za netoplače v gospodarstvu. Nekoliko problematična je produktivnost dela, ki se je v primerjavi z letom 2006 sicer nekoliko povečala, a še vedno dosega le 82 odstotkov slovenskega povprečja.

Razveseljuje je dejstvo, da je v zadnjih dveh letih prišlo do povečanja obsega storitev in dejavnosti

v bruto domačem proizvodu regije. To po premierjevem mnenju kaže na pravilno prestrukturiranje regijskega gospodarstva. Prav tako se je v regiji v zadnjih dveh letih za skoraj osem odstotkov povečalo število gospodarskih subjektov, regija pa se ponaša tudi z najvišjo stopnjo zaposlenosti v državi; glede na slovensko povprečje je bila ta visoka že pred dve letoma, letos pa so kazalniki še boljši. Posledično je stopnja registrirane brezposelnosti v notranjsko-kraški regiji pod slovenskim povprečjem in med najnižjimi v Sloveniji. Med nezaposlenimi se

je zmanjšal delež žensk, brezposelnih z nizko izobrazbo in dolgotrajno brezposelnih.

Za pozitivne učinke, ki jih kaže razvoj regije, je po premierjevih besedah odločilnega pomena leta 2006 spremenjeni zakon o financiranju občin – delni razlog za spremembo zakona je bil prav takratni obisk notranjsko-kraške statistične regije. Lani, ko je minevalo prvo leto po uvedbi spremenjenega zakona, so občine te regije dobile 29 milijonov evrov dodatnih sredstev, kar je glede na leto poprej 18-odstotno zvišanje. Letos se bo ta znesek dvignil še za štiri odstotke, kar pomeni, da bodo občine te regije dobile 31 milijonov evrov sredstev več, kot bi jih, če bi veljala stara zakonodaja. Občine bodo na podlagi istega zakona dobile tudi dva milijona več razvojnih sredstev, kar naj bi še pospešilo njihov razvoj.

Notranjsko-kraška regija zmanjšuje zaostanek za drugimi regijami, na nekaterih področjih pa se razvija celo hitreje od slovenskega povprečja.

Na tiskovni konferenci je premier komentiral referendum o pokrajinah, ki ga je na pobudo vlade razpisal DZ in ki v veliki meri zadeva tudi notranjsko-kraško regijo, zlasti občini Ilirska Bistrica in Postojna. Dejal je, da je bila odločitev za referendum »edini način, da še v tem mandatu pridemo do pokrajin«. Po njegovem prepričanju se to lahko dejansko zgodi, saj je časa še dovolj. »Od dneva, ko bodo znani izidi referenduma o pokrajinah, do konca mandata sedanjega državnega zbora ostanejo še trije meseci. V tem času je mogoče dokončati tako postopek odločanja o pokrajinskih zakonih, ki so že v postopku v državnem zboru, kot sprejeti krovni zakon o pokrajinah,« je dejal premier. Dodal je, da bo vlada po pripravi slednjega spoštovala demokratično izraženo voljo ljudi. Vlada ne bo neposredno sodelovala v referendumski kampanji, bo pa nadaljevala s predstavitvijo argumentov, ki so vodili vlado in državni zbor k spreminjanju ustave in pripravi vseh potrebnih aktov za to, da se pokrajine uvedejo.

Po tiskovni konferenci je premier komentiral tudi nekatere konkretne problematike, s katerimi se soočajo v regiji. Glede navezave Ilirske Bistrice na avtocesto Ljubljana–Koper je dejal, da v lokalni skupnosti obstajajo velike razlike glede izbire trase, kar odlaga končno rešitev, niso pa problem finančna sredstva. Glede graditve vetrnih elektrarn na Volovji rebri je izrazil upanje, da bodo postopki glede vetrnih elektrarn čim prej končani, »saj zapleti ne zadevajo samo Volovje rebri, temveč blokirajo tudi vse druge prostorsko sprejemljive rešitve«.

Lokalni nosilci razvoja Takoj po jutranjem delovnem sestanku se je premier udeležil tudi podpisa sporazuma, ki sta ga podpisala ministrica za visoko šolstvo Mojca Kucler Dolinar in direktor Evropske vesoljske agencije za pravne zadeve in mednarodne odnose Rene Oosterlinck. Pri tem je ministrica ocenila, da sporazum prinaša številne priložnosti za sodelovanje na področju izobraževanja,

Ministrica za zdravje Zofija Mazej Kukovič je obiskala postojnsko bolnišnico.

Minister za kmetijstvo Iztok Jarc je obiskal Enerles, podjetje za predelavo in energetsko izkoriščanje biomase.

Se novo-vaškemu podjetju Novolit obetajo nove davčne olajšave?

Ministra Žagar in Virant sta sešla z župani.

Vlada je sklenila obisk z dobrodelno nogometno tekmo.

gospodarstva in kulture, njen sogovornik iz Evropske vesoljske agencije pa, da gre »za pomemben korak pri nadaljnjem sodelovanju med Slovenijo in agencijo«.

Minister za finance Andrej Bajuk je obiskal podjetje Kovinoplastika Lož in Davčni urad Postojna. Pri tem je vodstvo podjetja pozval, naj v čim večji meri izkoristi pridobivanje sredstev na področju aktivne politike zaposlovanja, kar podjetje deloma že uresničuje. Vodstvo podjetja pa je ugotovilo, da davčna reforma, ki med drugim odpravlja davek na izplačane plače, prispeva k zniževanju stroškov dela. Janša in minister za gospodarstvo Andrej Vizjak sta se mudila tudi v podjetju Novolit v Novi vasi na Blokah. Kot je dejal direktor Novolita Iztok Škrli, so se med drugim pogovarjali o morebitnih dodatnih davčnih olajšavah.

Prometna problematika Tako kot pred dvema letoma je bila tudi na tokratnem obisku ena pomembnejših tem izboljšanje cestnih povezav. Minister za promet Radovan Žerjav je obiskal Bloke in Cerknico. Tamkajšnja regionalna cesta bo deležna dveh posodobitev (odseka na Bločicah ter med Novo vasjo in Sodražico), vendar so župani občin Cerknica, Bloke in Loška Dolina pa tudi gospodarstveniki iz Novolita in Kovinoplastike na srečanju z ministrom za gospodarstvo Andrejem Vizjakom opozorili, da sta obe posodobitvi premajhni izboljšavi in da si želijo sodobne hitre ceste, o kateri je bil govor že maja 2006. Tedaj je bila aktualna tudi graditev avtoceste iz Jelšan do primorske avtoceste. Minister Žerjav ni postregel z novostmi, dejal pa je, da na ministrstvu za okolje menijo, da bi bila uredba o državnem lokacijskem načrtu sprejeta leta 2010, sam pa meni, da bi z izvedbo lahko začeli v letu 2012 ali najkasneje v letu 2013.

Župan Loške Doline Janez Sterle se je srečal z državno sekretarko ministrstva za kulturo Jelko Pirkovič in od nje izvedel, da bo država grad Snežnik v začasno upravljanje izročila Narodnemu muzeju. Stalnega upravitelja bo iskala z javnim razpisom in v sodelovanju z lokalno skupnostjo. Pirkovičeva ocenjuje, da bi se grad, če bi našli ustrezno dejavnost v grajskih pristavah, lahko sam vzdrževal. Do zdaj so v njegovo obnovo vložili 1,7 milijona evrov in prav toliko v obnovo grajskih pristav, vendar njihova obnova še ni končana. Grad naj bi odprli v teh dneh.

Končni sklep se je glasil, da so bile smernice, ki so si jih vlada in lokalni predstavniki zadali pred dvema letoma, v veliki meri uresničene, da pa je izvedba nekaterih projektov potekala počasneje, kot bi si želeli. V primerjavi s poročilom iz leta 2006, ko je vlada praktično za vse občine ugotovila finančno podhranjenost, je tokratno poročilo veliko manj črnogledno. **D**

Spremenjeno financiranje občin

Maruša Mihelčič, foto: arhiv Demokracije, Andreja Velušček

Vlada je prejšnji teden predstavila predlog novele zakona o financiranju občin. S tem sledi odločbi ustavnega sodišča, ki predvideva finančno avtonomijo občin in omejuje njihovo zadolževanje razen projektov, ki se financirajo iz skladov EU.

Ustavno sodišče je že konec oktobra preteklega leta pripravilo odločbo, da se pet členov zakona uskladi z ustavo v roku enega leta. Novela naj bi po besedah Ivana Žagarja, ministra za lokalno samoupravo in regionalni razvoj, začela veljati že 1. januarja leta 2009 in bo sledila zahtevi ustavnega sodišča glede upoštevanja načela enakosti in finančne avtonomije občin.

Poudarjeni lastni viri Predlagana novela zakona se opira predvsem na zagotavljanje zadostnih lastnih virov občin. Kot lastni vir financiranja je določen odstotni delež prihodkov od dohodnine, realiziranih v predpreteklem letu, ki so ga v celoti deležne občine same. Tako dopolnjeni sistem financiranja občin zagotavlja povezanost občine z dohodnino kot z lastnim virom, ki se ujema z nalogami občine, ki jih mora zagotavljati svojim občanom. Občinam torej po novem sistemu

pripada 54 odstotkov dohodnine. 70 odstotkov te dohodnine je namenjenih posamezni občini glede na pobrano dohodnino na njenem območju. Če znesek presega primernost teh sredstev, se presežek porabi za solidarnostno izravnavo. Kljub vsemu pa je 30 odstotkov teh sredstev že sicer namenjenih za solidarnostno izravnavo prihodkov od dohodnine med občinami. Če se zgodi, da občine z omenjenimi sredstvi niso zmožne pokriti primerne porabe, država dodeli finančno izravnavo v višini razlike od primerne porabe. Med merili za financiranje primerne porabe so število prebivalcev občine, povprečna primerna poraba občin na prebivalca države ter razmerje med izračunano primerno porabo občine in povprečno primerno porabo občin, izračunano glede na število prebivalcev določene občine. Če vse skupaj poenostavimo, je ugotovljeni znesek merilo, s katerim so omejeni prihodki občin iz doho-

dnine, s temi prihodki pa občina financira primerno porabo, in sicer tako, da se prihodki od dohodnine najprej delijo v razmerju 70 proti 30, kot smo že razložili.

Dodatne spremembe Minister za lokalno samoupravo in regionalni razvoj je prepričan, da novela zakona o financiranju občin postavlja v bolj jasn položaj glede pogajanj pri državnem proračunu. Novela prinaša tudi nekatere rešitve in spremembe na področjih, kjer jih odločba ustavnega sodišča ne predvideva. Novosti se kažejo na področju okoljskih dajatev, ki bodo po novem opredeljene kot namenski prihodki občin. Novela v določenih točkah omejuje tudi zadolževanje občin; to bo mogoče največ v višini šestih odstotkov realiziranih prihodkov. Slednje sestavljajo hipoteke in zadolževanje pravnih subjektov, katerih ustanoviteljica je občina sama. Čeprav novela zakona na eni strani omejuje, na drugi strani omogoča

dodatno zadolževanje v primeru projektov, ki jih sofinancirajo različni evropski skladi. Majhno število sredstev omejuje predvsem manjše občine, ki si nekaterih projektov ne morejo privoščiti brez zadolževanja.

Opozicija s pripombami V okviru obravnave novele zakona o financiranju občin so v poslanski skupini Zares in SD predlagali nekatera dopolnila in spremembe na področju zadolževanja občin. Poslanci Zaresa so že pred tedni izjavili, da je vladni predlog zakona o financiranju občin le manever za izigravanje odločbe ustavnega sodišča in zavijanje obstoječega stanja v drug celofan. Prepričani so, da uskladitve zakonodaje z odločbo ustavnega sodišča v ničemer ne prinašajo izboljšav. Zato so se v Zaresu odločili, da stvari vzamejo v svoje roke in predlagajo črtanje določila, po katerem se iz kvote zadolževanja lokalne skupnosti izločijo dana poročstva za

zadolžitev javnih podjetij in javnih zavodov. V SD so izjavili, da je predpisati obvezno zadolževanje občin pri državnem proračunu nesmiselno v primeru slabših pogojev zadolževanja, saj bi si občine lahko našle primernejšega ponudnika na trgu finančnih storitev. V skladu s tem so predlagali dopolnilo, da se država v primeru zadolževanja pri enotnem zakladniškem računu prilagodi najugodnejšim pogojem kreditiranja, ki veljajo na trgu kapitala.

42 za, 15 proti Minister Žagar predlogu SD ni nasprotoval, vendar je že prvotno poslanstvo enotnega zakladniškega računa, da zagotovi najbolj ugodne pogoje pri zadolževanju občin. Minister je glede ugovora poslanske skupine Zaresa pojasnil, da izvetje zadolževanja javnih zavodov iz kvote zadolževanja občine ne pomeni, da občina nad tem ne bi imela pregleda, saj je še vedno potrebno njeno soglasje. V Novi Sloveniji (NSi) so ministrove besede potrdili, saj zakon jasno opredeljuje, da se brez soglasij ustanoviteljev

Ustavno sodišče je zahtevalo uskladitev zakona z ustavo.

Poslanci so z 42 glasovi za in 15 proti sprejeli novelo.

javni zavodi in javne gospodarske družbe ne bodo mogle zadolževati. Koalicija je prepričana, da gre za dober zakon, saj vse občine dobijo več, ker jim bo namenjenih 26 milijonov evrov dodatnih proračunskih sredstev. Z novim zakonom o financiranju občin bodo v državi zagotovljene približno enake življenjske in gospodarske razmere. V SDS so prepričani, da spremenjena zakonodaja odpravlja krivico, ki je bila občinam storjena z zakonom, ki je bil sprejet pred desetimi leti. Kljub nekaterim pomislekom opozicije je državni zbor v okviru skrajša-

treba umestiti v sistem plač v javnem sektorju, ki bodo po končanih pogajanjih in usklajevanjih praviloma umeščene med 46. in 59. plačilnim razredom. Kot eno od možnosti je minister Virant izpostavil stimulacijo za župane ali dvig županskih plač za dva do tri plačilne razrede. Omenjena predloga pa namerava predstaviti šele po volitvah, saj meni, da predvolilni čas ni primeren za tovrstne posege v plačni sistem.

Zakonodaja po meri Srečko Meh, župan občine Velenje, nam je pojasnil stališča glede finan-

županskih plač precej skeptičen, saj meni, da bodo ti postopki še trajali. Financiranje občine po zakonu ni odvisno od gospodarskega položaja občine, ampak od določene primerne porabe. »Občine nismo 'zainteresirane' za delovna mesta in ne za 'primerno' ceno komunalne ureditve ter nadomestila za stavbna zemljišča in takse, ampak za primeren status in zagotavljanje primerne porabe,« je prepričan Meh. Velenjski župan še dodaja, da bi morala vsaka občina dobiti dovolj sredstev za z zakonom določene naloge, da bi občine, ki ustvarjajo nova delovna mesta, poslovne cone, pogoje za višjo dodano vrednost, ta sredstva ohranila v proračunu. Občine in prihodnje pokrajine bi morale imeti izvirne prihodke in ne odstopljenega vira iz državnega proračuna. Za dobro občin bi bilo v prihodnje treba zagotoviti še avtonomno financiranje občin, večjo fleksibilnost pri graditvi objektov in pri spremembi namembnosti zemljišč. Veljavno zakonodajo s področja prostorske ureditve in financiranja občin bi bilo treba spremeniti po meri in potrebah občine. ■

Z novim zakonom o financiranju občin bodo v državi zagotovljene približno enake življenjske in gospodarske razmere.

nega postopka s 15 glasovi proti in 42 za sprejel novelo zakona o financiranju občin.

Višje plače? Pred kratkim so se predstavniki Skupnosti občin Slovenije sešli z ministrom za javno upravo Gregorjem Virantom. Na srečanju so Viranta opozorili na nesorazmernost plačnega sistema, kar se pozna predvsem v manjših občinah, saj tu plače direktorjev občinskih uprav in javnih zavodov pogosto presegajo plače županov. Minister je županom obljubil, da se bodo morebitna nesorazmerja v plačnem sistemu odpravila do decembra prihodnjega leta, čeprav se ta neskladja postopoma odpravljajo že od marca 2007, izvedena pa bodo v štirih obrokih. Virant zagotavlja, da bodo omenjeni problemi odpravljeni z dodatnima dvigoma plač. Županske plače je po Virantovih besedah

ciranja občin in županskih plač. Velenjski župan poudarja, da so z vidika odgovornosti in vloge županov njihove plače prenizke v primerjavi z menedžerji v gospodarskih družbah, saj župani vedno bolj postajajo tudi menedžerji. Meh je glede ureditve

Ivan Žagar, minister

Srečko Meh, župan občine Velenje

DRUŽBA ZA GRAFIČNE DEJAVNOSTI, TRGOVINO IN STORITVE

ma-tisk, d. o. o.

p.p. 313
špelina ul. 2
2102 maribor
slovenija

telefon

+386 (02) 330 16 30

fax

+386 (02) 330 16 65

e-mail

info@ma-tisk.si

web

www.ma-tisk.si

Ohranjanje sožitja in tradicije

Lucija Horvat

Ameriški Slovenec Avgust Pust je v začetku maja v New Yorku prejel posebno ameriško odlikovanje, medaljo časti Ellis Island za ohranjanje kulturne dediščine različnih etničnih skupnosti v ZDA. Aktivno je pomagal indijanski skupnosti v Ohio.

ka povezoval Slovenijo z interesi druge Evrope in globalizacije. Tako smo ustanovili novo nevladno partnerstvo, ki je bilo izredno uspešno. S solidarnostjo in enotnostjo smo vplivali na svobodo zaslužjenih narodov, priznanje nove Slovenije in vstop novih demokracij v NATO. Danes sem še vedno aktiven pri delu: skrbim za izmenjavo in šolanje mladih poslovnih, gradim civilno družbo prek nevladnih organizacij, trudim se tudi za razumevanje in spoštovanje med narodi. Skupaj smo dokazali, da ameriški »talilni lonec« ni bil uspešen.

Trudili ste se za ohranjanje dediščine različnih etničnih skupnosti ...

duhovno bogatejši. Postali smo »združeni narodi Ohia«.

Kakšno je bilo vaše delo z ameriško indijansko skupnostjo v Ohio?

V veliko osebno zadovoljstvo in ponos mi je bilo, da so me te etnične skupine kar nekako posvojile in sem postal ne samo njihov svetovalec, ampak tudi prijatelj. Še posebno mi je bilo v čast, da sem bil sprejet kot častni član pri indijanskem plemenu Shawnee. To izredno močno in organizirano ter zgodovinsko pomembno pleme je obvladovalo ogromno pokrajino od današnje države New York pa do Velikih jezer ter rek Ohio in Misisipi. Država Ohio je bila ena izmed

Pripravlja se odprtje slovenskega muzeja in arhiva v Slovenskem narodnem domu v naselbini St. Clair Avenue.

Ali lahko na kratko opišete položaj različnih etničnih skupnosti v Ohio?

Zgodovinsko so imeli Nemci, Angleži in Irci največji vpliv v Ameriki, saj so bile to največje skupine priseljencev. Njihovo versko, politično, socialno zavedanje je zgradilo ameriške zakone, šolstvo ter razmerje med državno in civilno družbo. Njihova delavnost je bila zgled vsem. Njihovi vplivi so bili izredno močni tudi pri nas v zvezni državi Ohio, saj se je v zadnjih popisih več kot trideset odstotkov od skoraj 12 milijonov prebivalcev opredelilo, da ima nemško kulturno dediščino. Na podlagi tega so nastajale različne medsebojne vezi, še posebno v okolici mesta Cleveland, kjer so imeli priseljenci iz Srednje in

Vzhodne Evrope monopol nad javnim življenjem in visokimi položaji. Slovenski priseljenci so med njimi uživali velik ugled in še danes velja, da so pridni, delavni in dobro organizirani.

Kako gledate na svoje preteklo delo?

Osebnost sem imel srečo, da sem bil prav takrat, ko so se dogajale velike svetovne spremembe, na odgovornih vodilnih položajih. Posebno pri mestni upravi, v županovem uradu in pozneje v guvernerskem kabinetu. Tako sem lahko povezal interese etničnih skupin, jim dal možnost nastopov in vplivanja ne samo na notranjo, ampak tudi na zunanjo ameriško politiko. Povezoval sem tudi možnosti mednarodnih poslovnih trgov in od vsega začet-

Ko sem postal član kabineta župana Voinovicha leta 1985, sem koordiniral približno 15 etničnih skupin, odprl vrata še drugim in jim dal možnost, da se sliši njihov glas pri razvoju Clevelanda. Po petih letih je bila ta skupina že dvakrat večja, predvsem zaradi iberskih in azijskih etničnih skupin. Ko pa sem leta 2002 končal delo kot direktor mednarodnih in etničnih programov v Ohio, smo že pripravljali programe za več kot šestdeset etničnih skupin. To je bilo nekaj novega za našo državo in posebnost v Ameriki. Postali smo zgled za priseljske programe. Še posebno je bilo to pomembno za nove afriške in arabske etnične skupine. Z njimi se je Ohio tudi povečal, dobil nove delavce in talente ter postal kulturno in

redkih, ki je že pred več kot 200 leti podpisala mirovno pogodbo z indijanskimi plemeni, ki so bila tudi vojaško izredno močna in legendarno zmagovita. Na žalost so se ta plemena, pozneje kar celi narodi, preselila na ameriški jugozahod. Še vedno pa kot zvezna država lahko sodelujemo z njihovimi starešinami, čeprav je uradno samo ameriška zvezna vlada pristojna za Indijance. Ti imajo svoje komisije in zastopnike v senatu ter posebne programe za svoje rezervate, ki so večina že suvereni. Uspelo mi je doseči vračanje izkopenin, za Indijance izjemno spoštovanih ostankov prednikov, posebno iz grobišč, avtohtonim prebivalcem, ki jih po vrnitvi dostojanstveno in s primernimi obredi pokopljejo. Vsa indijanska grobišča so za-

beležena, zanje pa skrbijo kot za del državnih zgodovinskih parkov. Izredno pomembno je bilo tudi, da so manjši poslovneži iz indijanskih družin lahko dobili ekonomsko podporo za manjšine. Na ta način smo jih rešili kronične podpore za brezposelne in jim dali možnost, da so prišli do lastnine in možnosti za boljše življenje. V zameno smo dobili čudovite festivale njihovih tradicij, za mladino pa možnosti za taborjenje in spoštljivo sobivanje z naravo. V svojih nastopih in pogovorih, posebno s člani plemena Shawnee, v katerem spadam v skupino Piqua, vedno omenim našega slovenskega misijonarja škofa Friderika Barago, pionirja, ki je delal v pokrajinah severnih Velikih jezer in mi je bil vedno v ponos.

Kakšna je zgodovina slovenskega priseljevanja v ZDA? Kakšno vlogo pri ohranjanju raznolikosti in kulture etničnih skupnosti ima Etnografski muzej v Clevelandu?

Že leta 1976, ko smo praznovali dvestoletnico ZDA, sem bil imenovan v posebno komisijo, potem pa so me etnične skupine izvolile za prvega predsednika odbora Etnografskega muzeja v Clevelandu. To je bil prvi večji podvig, ki je strokovnjake v muzejih in vodstva več kulturnih etničnih skupin združil s pomočjo državnih fondov in ob pomo-

ne starejših. Razstavo je slovesno odprl naš rojak, zdaj že pokojni senator Frank Lausche, in je uspešno potovala po različnih univerzah, knjižnicah in lokalnih zgodovinskih muzejih. Največ pozornosti je bilo namenjene predmetom, ki so jih emigranti prinesli s seboj kot dragocen spomin, pomemben tako zanje kot za širšo skupnost. Predstavljene so bile matere z družinami in mlade neveste, ki so s svojim ročnim delom in velikim talentom ohranile narodno bogastvo čipk, vezenin, prtičkov, znanje o kuhanju, ljubezen do svojega jezika, petja in glasbe. Ne samo da so se emigranti ohranili v tujem, včasih neprijaznem svetu, se organizirali in si pomagali med seboj, ustanavljali so tudi svoje kulturne domove, cerkve, šole, tiskali svoje časopise in zgradili cele naselbine. Nekatere od teh organizacij uspešno delujejo že več kot 100 let. Emigranti vseh etničnih skupin so se prilagodili novemu življenju, vendar na domovino niso nikdar pozabili in so z njo tudi obdržali stike.

Kakšno mesto ima v Etnografskem muzeju v Clevelandu slovenska etnična skupnost?

Naj povem, da veliki Etnografski muzej v Clevelandu zdaj ne deluje več. Iz njega so nastali muzeji posameznih etničnih skupin. Posebno znani so ukrajinski, madžarski, hrvaški in muzej judovske skupnosti s posebno vsebino o holokavstu. Prav te dni pa se pripravljamo na odprtje našega, slovenskega muzeja in arhiva v Slovenskem narodnem domu v stari naselbini St. Clair Avenue. Skrajni čas je že, da na različne načine prikazemo in tako ohranimo svojo narodno dediščino. Cleveland je naša največja naselbina zunaj meja matične domovine, zato je tak muzej velikega pomena za slovenski narod. Preživeli smo opustošenje dveh svetovnih vojn, tu so se ohranile neštete, do sedaj neznane in nezapisane zgodbe o slovenskih družinah, ki so zgradile Ameriko in ohranile svojo identiteto več generacij. Naši priseljenci so si ustvarili velik ugled, ki ga vsi Slovenci tukaj lahko čutimo še danes. **D**

či večjih organizacij. V muzeju smo se trudili prikazati prispevek emigrantov Ohio, še posebej Clevelandu, ter bogato zgodovino in posebnosti vsake etnične skupine. Namen muzeja je bil tudi med mladino vzbuditi zanimanje za korenine in zabeležiti spomi-

Tedenski utrip

ODNOSI S SLOVENSKO MANJŠINO

Tržaški župan Roberto Dipiazza je na srečanju s predsednikoma krovnih organizacij Slovencev v Italiji Rudijem Pavšičem iz SKGZ in Dragom Štoko iz SSO izrazil zadovoljstvo nad odnosi med občino Trst in slovensko narodno skupnostjo. Ti so po njegovem mnenju zelo dobri in si zaslužijo lepo oceno. Na srečanju, ki so se ga udeležili tudi

Rudi Pavšič in Drago Štoka

slovenski svetniki v tržaškem občinskem svetu Igor Švab, Stefano Ukmar in Iztok Furlanič, je Dipiazza izrazil prepričanje, da nekaj neumnih ljudi ne bo pokvarilo sožitja med italijansko večino in slovensko manjšino, saj je tržaška javnost brez težav sprejela izdajanje italijansko-slovenskih dvojezičnih osebnih izkaznic in izvajanje zaščitnega zakona za slovensko manjšino, pri čemer je tržaški župan poudaril tudi sodelovanje s paritetnim odborom za vprašanja slovenske manjšine. Drago Štoka, Rudi Pavšič in slovenski občinski svetniki so Dipiazzi izrekli priznanje zaradi spoštljivega odnosa do slovenske narodne skupnosti in izvajanja določil zaščitnega zakona ter se zavzeli za redne stike med slovensko manjšino in tržaško občinsko upravo. Na srečanju so govorili tudi o tem, da strelišče na Opčinah pri Trstu, kjer so med drugo svetovno vojno ustrelili Pinka Tomažiča, Simona Kosa, Ivana Ivančiča, Ivana Vadnala in Viktorja Bobka, še vedno ni postalo park spomina na žrtve fašizma in nacizma. Problem je tudi vrsta člankov, ki jih je objavil italijanski dnevnik Il Piccolo o domnevnih finančnih težavah Slovenskega stalnega gledališča (SSG), zaradi česar občina Trst gledališču noče odpisati obresti na posojilo. Dipiazza je zato sprejel predlog, da se sreča z vodstvom SSG.

ZA RAZŠIRITEV KOORDINACIJE KOROŠKIH SLOVENCEV Zveza slovenskih koordinacij (ZSO) in Skupnost koroških Slovencev (SKS) sta se v Celovcu spet zavzeli za razširitev Koordinacijskega odbora koroških Slovencev (KOKS), usklajevalnega telesa med ZSO in Narodnim svetom koroških Slovencev (NSKS), s SKS. To naj bi bil prvi korak do skupnega zastopstva slovenske manjšine na avstrijskem Koroškem. Usklajevalni odbor med organizacijama je na zadnji seji soglasno sprejel sklep, da NSKS predlaga razširitev KOKS. To telo, ki ga zdaj sestavljata po dva člana NSKS in ZSO, naj bi v prihodnje dopolnila še dva člana SKS. Dopolnjeni KOKS naj bi v skladu s predlogom ZSO in SKS odločitve sprejemal soglasno. Ko to ne bi bilo mogoče, naj bi sklepe za navadno večino sprejeli v razširjenem KOKS. Tega naj bi sestavljalo po 15 članov iz NSKS, ZSO in SKS, vanj pa naj ne bi bili vključeni predstavniki posameznih slovenskih društev ali kulturnih organizacij na avstrijskem Koroškem. Za tako razširitev KOKS se zavzema slovenska stranka Enotna lista (EL). Predsednik ZSO Sturm pa meni, da so kulturna in druga društva s svojimi predstavniki že tako zastopana v ZSO, SKS ali NSKS.

Marjan Sturm in Matevž Grilc

Nedeljske parlamentarne volitve v Makedoniji so spremljali izgredi.

Balkanska Pandorina skrinjica

Ana Müllner, foto: Reuters

Letošnje leto državam na Balkanu ne prizanaša s politično nestabilnostjo. Po Srbiji in Kosovu je val nemirov ob predčasnih parlamentarnih volitvah zajel Makedonijo, kjer so poleg politične krize državo zajeli tudi medetnični izbruhi nasilja.

Politična kriza v Makedoniji se je napovedovala že nekaj mesecev, nove razsežnosti pa je dobila ob zavrnitvi makedonskega vstopa v zvezo NATO. Naj spomnimo, da je Nato zavril makedonsko članstvo po vetu, ki ga je vložila Grčija. Slednja poskuša svojo sosedo zaradi spora glede uporabe imena Makedonija onesposobiti na prav vsakem koraku in to ji je s preprečitvijo vstopa v Nato nedvomno uspelo. Z zavrnitvijo članstva v Natu je padla v vodo ena izmed prioritet makedonske vlade, ki jo vodi Nikola Gruevski. Namesto Makedonije je bila v zvezo povabljen slabše pripravljena Albanija. Če k temu prištejemo še splošno nezadovoljstvo z vlado v Skopju, je do politične krize le slab korak.

Politična kriza Kot edini izhod iz političnih trenj so se tako po-

kazale predčasne parlamentarne volitve, ki so v Makedoniji potekale v nedeljo. Kot kažejo dosednji izidi, se je poteza Gruevskemu obrestovala; koalicija Za boljšo Makedonijo pod vodstvom njegove desnosredinske stranke VMRO-DPMNE je prejela skoraj 47 odstotkov glasov. Na drugo

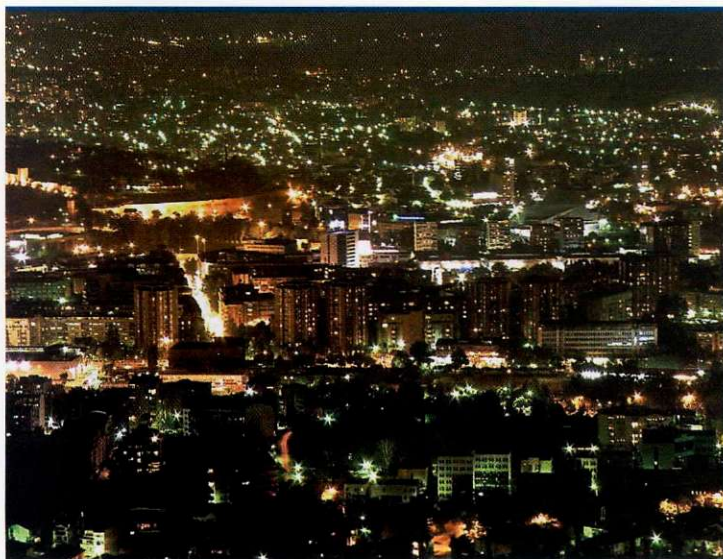
Makedonski premier Nikola Gruevski

mesto se je s precejšnjim zaostankom uvrstila koalicija Sonce za Evropo pod vodstvom najmočnejše opozicijske stranke SDS Makedonije z 22 odstotki, sledi albanska Demokratična unija za integracijo (DUI) z 11 odstotki, Demokratično stranko Albancev (DPA) pa naj bi bilo volilo deset odstotkov volivcev. In čeprav je bila zmaga VMRO-DPMNE več kot pričakovana, se odpira vprašanje glede sestave prihodnje

Radmila Šekerinska vodi opozicijo.

vladne koalicije. Gruevski brez sklenitve koalicije namreč ne bo dosegel večine v parlamentu in bo primoran sklepati kompromise. Tudi v aktualni sestavi 120-članskega parlamenta je imel Gruevski le šibko večino 62 poslanskih mandator, kar nikakor ni pomagalo pri sprejemanju pomembnejših odločitev za makedonsko približevanje evroatlantskim povezavam. Pri tem po mnenju analitikov obstaja še največ možnosti za koalicijo med Gruevskim in albanskima strankama, vendar bi ta opcija pomenila korak nazaj pri prizadevanjih države za vstop v EU. Tako naj bi bile zdajšnje sovražnosti med premierjevo stranko in albanskima strankama le navidezne, kajti koalicija med nacionalistično VMRO-DPMNE in proevropsko SDS naj bi bila zaradi tradicionalnih sovražnosti povsem nemogoča.

Makedonija je še daleč od vstopa v EU.

V znamenju nasilja Volilni čas v Makedoniji pa je bil bolj kot z analiziranjem mogočih scenarijev zaznamovan z nasiljem, ki je že v soboto izbruhnilo po vsej državi, nedelja pa je za seboj pustila več kot sedemdeset incidentov, 63 predčasno zaprtih volišč, neprešteto število pretepenih, osem ranjenih ter eno smrtno žrtev. Na volilni dan je že navsezgodaj zjutraj prišlo do streljanja v skopskem predelu Čair, kjer so se spopadli pripadniki obeh albanskih strank, do oboroženih spopadov pa je prišlo tudi v naselju Aračinovo na severu države. Zaradi izbruhov nasilja je volilna komisija pred-

Morebitna
koalicija med
Gruevskim
in katero od
albanskih strank
bi pomenila
korak nazaj pri
približevanju
Evropi.

časno zaprla 63 volišč. Tam bodo glasovanje ponovili, vendar je le malo možnosti, da bi lahko izidi omenjenih volišč spremenili sedanje izide. Tudi pogledi različnih političnih strank na številne

incidente se zelo razlikujejo med seboj; medtem ko v zmagovalni VMRO-DPMNE trdijo, da so bile volitve kljub nepravilnostim in izgreedom pravilno izpeljane in pravične, jih je predsednica koalicije Sonce za Evropo Radmila Šekerinska označila kot »sramoto za državo«.

Na evropski poti? Ob dogajanju v Makedoniji se znova odpira vprašanje o evropski prihodnosti te države z dvema milijonoma prebivalcev. Makedonija je ta čas od vseh balkanskih držav najbolj oddaljena od članstva v evropski sedemindvajseterici. Ima sicer status kandidatke že od decembra 2005, a od tedaj se ni zgodilo prav nič, kar bi napovedovalo pospešitev pogajanj med obema stranema. Novi mejnik naj bi se po napovedih zgodil še pred iztekom meseca; slovenski zunanji minister Dimitrij Rupel je napovedal, naj bi Makedonija dobila datum za začetek evropskih pogajanj na junijskem vrhu EU v Bruslju. Okoli tega datuma (19. oz. 20. junij) pa naj bi po poročanju kosovskega tiska uradno Skopje tudi priznalo kosovsko neodvisnost. Za slednjo si v makedonskem političnem prostoru močno prizadevata obe albanski stranki, medtem ko je bil premier Gruevski na drugi strani do sedaj precej skeptičen do priznanja Kosova.

Težko bi verjeli, da bo aktualna kriza na Balkanu, nedvomno povezana z razglasitvijo kosovske neodvisnosti, prizanesla Makedoniji. Makedonija z no-

Balkan še vedno razjeda korupcija

Urad Združenih narodov za droge in kriminal (UNDOC) je prejšnji teden v Bruslju predstavil poročilo o korupciji, nasilju in organiziranem kriminalu v balkanski regiji. »Ugotovitve so presenetljive in bodo presenetile marsikoga izmed vas,« je pred začetkom tiskovne konference dejal direktor UNDOC Antonio Maria Costa. Na eni strani ZN balkanskim državam sicer priznavajo napredek; v regiji naj bi bilo vsako leto manj

Komisar Olli Rehn opozarja na korupcijo.

umorov, ropov in posilstev, poleg tega je tudi čedalje manj prebivalcev Balkana v zaporih držav Zahodne Evrope. Omenjeni napredek se bo zelo verjetno nadaljeval, saj v regiji ni dejavnikov, ki vodijo v kriminal, npr. množične revščine ali velike brezposelnosti mladih. Po poročilu ZN je vse manj tudi organiziranega kriminala, povezanega s tihotapljenjem ljudi in drog. A kljub temu to območje zaradi svoje geografske lege ostaja prvo tranzitno območje za približno sto ton heroína, ki ga vsako leto »porabijo« v Zahodni Evropi.

Čeprav je v balkanski regiji opaziti čedalje večji napredek, pa se še vedno sooča s številnimi problemi, ki preprečujejo njen razvoj. Nesporno je pri tem na prvem mestu korupcija. Slednja po besedah evropskega komisarja za širitev Ollija Rehna »močno ogroža stabilnost in varnost ter je še vedno navzoča tako na najvišjih ravneh kot tudi v vsakdanjem življenju«. Rehn je pri tem opozoril tudi na konkretne razlike v razširjenosti korupcije med Balkanom in Zahodno Evropo; v jugozahodni Evropi tako petkrat več ljudi plačuje podkupnino kot na zahodu. EU pa naj bi bila v prihodnje tudi strožja do držav v čakalnici za vstop v povezavo, predvsem zaradi slabih izkušenj z Romunijo in Bolgarijo, ki imata tudi kot članici EU še vedno izjemno visoko stopnjo korupcije. »Lekcija, ki smo se je naučili na primeru Romunije in Bolgarije, je, da ne smemo dati datuma za vstop države v EU, vse dokler ta država uspešno ne odpravi najbolj žgočih problemov, med katere nedvomno spada korupcija,« je sklenil Rehn.

vonastalim Kosovom ni povezana le geografsko; bolj kot to je pri odnosih med sosedama pomembno, da je skoraj četrtina prebivalcev Makedonije Albancev. A novo »bojno« polje na področju zunanje politike je ta čas zadnja stvar, ki jo država potrebuje; že tako ali tako je njen razvoj močno prizadel spor z Grčijo glede poimenovanja, poleg tega pa se Makedonija ne more pohvaliti z zavirljivimi dosežki niti v notranji politiki. Brezposelnost je kar 38-odstotna, po nekajletni uspešni gospodarski rasti pa je tudi slednja povsem zamrla. Vse torej kaže, da so minule volitve na Balkanu odprle novo Pandorino skri-

njico, kar bo najverjetneje le še poglobilo krizo na že tako nestabilnem območju. **D**

88,3 & 105,1 MHz
ALPSKI-VAL

Radio Alpski val
www.alpskival.net
+05 38 11 886
f 05 38 11 674

Huda sezona tornadov

Ameriška nacionalna vremenska služba je sporočila, da bo letošnja sezona tornadov ena najhujših v zgodovini. Čeprav ni minila niti polovica leta, je doslej v tornadih umrlo 110 ljudi, gmotna škoda je velika, na Atlantiku pa se še niti ni začela sezona orkanov, ki bo žrtve in škodo še povečali. Letos je bilo v ZDA že 1.191 tornadov, najhujše pa je bilo leta 2004, ko so jih naštel 1.817; največ smrtnih žrtev so povzročili v letu 1925, ko je umrlo 794 ljudi. Med letoma 1916 in 1936 je bilo smrtnih žrtev na leto povprečno 280. V zadnjih desetih letih je po ZDA na leto povprečno divjalo 1.254 tornadov. Ameriški meteorologi ne znajo razložiti, zakaj so nekatera leta huda, druga pa manj, vendar pa je stalnica, da je za osrednje dele ZDA pogosto najhujše v maju, in od 17. do okoli 21. ure.

Drag bencin Vozniki v ZDA, kjer se cene bencina na rekordni ravni, so marca v povprečju za 4,3 odstotka zmanjšali število prevoženih kilometrov. To je doslej največji mesečni padec prevoženih kilometrov. Cena bencina v ZDA se je v samo enem tednu zvišala na rekordnih 3,88 dolarja za galono oz. na dolar za liter, medtem ko je bila galona bencina (približno

3,88 litra) še pred dvema mesecema v povprečju cenejša za pol dolarja. Marčni padec prevoženih kilometrov v cestnem prometu je prvi po letu 1979, ko je Iran ustavil izvoz nafte. Zmanjšanje na približno 17,6 milijarde prevoženih kilometrov krepi bojazen ekonomistov, da bodo visoke cene goriva in pocenitev nepremičnin zmanjšale domačo porabo. Kot pravijo ekonomisti, vozniki sicer prihranijo z manj vožnje, ne morejo pa toliko zmanjšati kilometrine, da bi nadomestili visoke cene goriva. Medtem ko kupujejo manj bencina, kupujejo tudi manj vsega drugega.

Chelsea v akciji Nekdanji ameriški predsednik Bill Clinton ni

izključil možnosti, da bi se še tretji član družine odločil za predsedniško kandidato. V pogovoru za ameriško revijo People je dejal,

da de lahko tudi Chelsea odloči za tako pot. Po besedah nekdanjega predsednika se je njegova hči pridružila kampanji svoje matere za predsedniško nominacijo Demokratske stranke, potem ko je spoznala, da je Hillary izgubila volitve v Iowi predvsem zaradi

mladih volivcev. Bila je prizadeta, razburjena. Odšla je k svojemu delodajalcu in prosila za daljši dopust, oče pa meni, da je sodelovanje Chelsea v kampanji druga najboljša stvar ob sposobnosti njegove žene, da vzdrži vse udarce, ki jih je doživela doslej.

Genom ženske Nizozemskim znanstvenikom je prvič uspelo v celoti zapisati genski zapis ženske. »To je prva ženska na

TUJI TISK

The Wall Street Journal

Kristalne lobanje

Odkar so v pariški muzej v vitrino namestili kristalno lobanjo, je ta strašljivi predmet začel privlačiti obiskovalce. Vodstvo muzeja je lobanjo dobilo ob filmu Indiana Jones in kraljestvo kristalne lobanje. Zgodba filma je poveza-

na z legendo o tem, da je treba do leta 2012 zbrati 13 kristalnih lobanj, ki so jih naredili Azteki, da bi preprečili konec sveta. Kristalna lobanja, ki jo razstavljajo v muzeju, je ponaredek tako kot tista v Britanskem muzeju. V muzeju priznavajo, da o lobanji vedo zelo malo, samo to, da je bila domnevno narejena v 19. stoletju v Evropi. Toda zakaj razstavljajo ponaredek? Malce zato, ker je publiki vseeno, samo da vidijo umetnost Aztekov, tudi če to ni. Po drugi strani pa imajo tudi ponaredek svoje občudovalce in jih je zato treba razstavljati. Do nedavnega so bili ponaredki sramota za muzeje, zdaj pa se je to spremenilo.

Corriere della Sera

Lažni preplah

Na različnih koncih Evrope je prišlo do preplaha zaradi pajkom podobnih žuželk, 20 centimetrskih suhih južin. Na svetu živi okoli 5.000 vrst teh pajkovcev in le nekatere od njih prebivajo na stari celini, večina pa v

Aziji in Južni Ameriki. Od kod se je pojavila vrsta, ki je pretresla prebivalce Evrope, ni znano, najverjetneje pa se je prebila do Evrope na ladji. Vrste do sedaj še niso klasificirali ne glede na vse genske raziskave. Po mnenju biologa z zoološkega inštituta berlinske univerze se je v zadnjih 150 letih v Evropi naselilo okoli 87 vrst pajkov, ki jih prej ni bilo v tem delu sveta. Več kot polovica jih je prišla iz netropske Evrazije in severne Afrike. Pojav je povezan seveda s človeškimi migracijskimi in predvsem trgovskimi tokovi in zato smo lahko prepričani, da se bodo v Evropi kdaj pojavile tudi za človeka nevarne in škodljive živalske vrste.

svetu in prva Evropejka, katere DNK bo objavljen,« so sporočili znanstveniki z medicinskega centra Univerze Leiden. Kot je pojasnil Gert-Jan van Ommen, vodja skupine znanstvenikov, ki je opravila raziskavo, jim bo zapis ženske DNK omogočil boljše razumevanje kromosoma X, genske niti, povezane z ženskimi značilnostmi. Pred tem je znanstvenikom uspelo zapisati genoma štirih moških.

Nove tablice Francija bo z letom 2009 postopoma začela uvajati nove avtomobilске tablice

ce, na katerih ne bo več nujno zabeležen domači okraj lastnika vozila. Nove tablice bodo kot značilna oznaka vsakega novega vozila v Franciji ostale na vozilu, tudi če se bo lastnik vozila zamenjal ali preselil. Črka F kot oznaka za Francijo in krog evropskih zvezd na levi strani tablice bosta ostala. Nove tablice bodo nosile tri številke, sledili pa jim bosta dve črki. Lastniki vozil bodo lahko po želji dodali številke ali

druge regionalne oznake na desno stran tablic. Lastniki bodo lahko celo popolnoma svobodno izbrali, oznako katere regije bo imela njihova tablica.

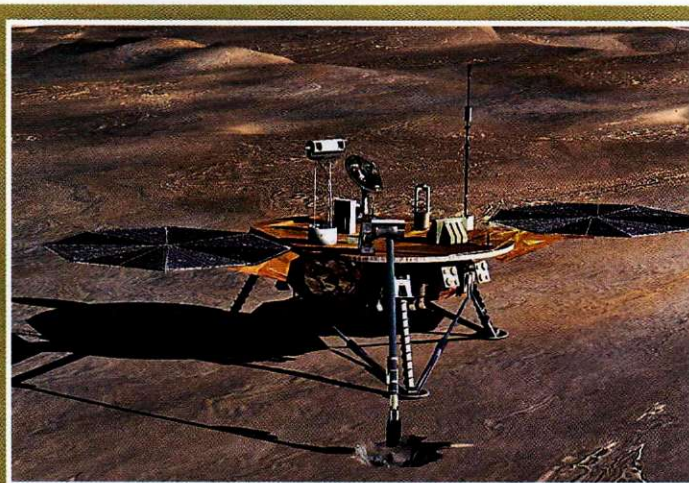
Zdajšnje francoske tablice sestavljajo tri številke, tri črke in dvoštevlična oznaka domačega okraja lastnika, s 13 milijoni sprememb naslova letno pa temu sistemu že zmanjkuje novih kombinacij.

Leta v priporu Odločitev mjanmarske vojaške hunte, da vodi opozicije Aung San Suu Kyi za leto dni podaljša hišni pripor, je Evropska unija označila za nesprejemljivo, Washington in London sta izrazila zaskrbljenost, generalni sekretar ZN Ban Ki Mun pa obžalovanje. Posebni odposlanec EU za Mjanmar Piero Fassino je odločitev hunte

označil za toliko bolj nesprejemljivo, ker krši tudi mjanmarske zakone o največ petih letih v hišnem priporu. 62-letna Suu Kyi, ki vodi Narodno ligo za

demokracijo (NLD), je nepretrgoma v hišnem priporu od maja 2003, brez sojenja pa je v hišnem priporu v zadnjih 18 letih preživela že 12 let.

Raziskovanje rdečega planeta

Sonda Phoenix je s pristankom v bližini Marsovega severnega pola uspešno končala svojo 296-dnevno odisejato. Tokrat je bilo prvič, da je plovilo pristalo na tem delu Marsa, verjetnost uspešnega pristanka pa je bila samo 50 proti 50. Zadnja faza pristajanja, ki jo je ekipa na Zemlji opisala kot trenutke groze, je trajala sedem minut, na koncu pa se je izteklo bolje, kot so pričakovali. Phoenix je sicer pristal daleč na severnem delu Marsa, v bližini severne polarne kape. Opremljen je z robotsko roko, s katero bo lahko jemal tudi vzorce pod površino. Odkar je Opportunity našel dokaze, da je bilo v bližini Meridiani Planuma, Marsovega ekvatorja, nekoč slano jezero, si Nasa prizadeva, da bi na Marsu našla vodo. Sonda bo v 90-dnevni misiji analizirala prst in led iz Marsove arktične tundre ter iskala sledove morebitnega preteklega in sedanjega življenja na rdečem planetu.

VIR: STA

TUJI TISK

The Sunday Times

Prepričan je

Kontroverzni arheolog Zahi Hawass je prepričan, da je našel grobnico Kleopatre. Hawass je star 60 let in je višji arheološki svetnik v Egiptu. Pri iskanju vhoda v grobnico mu pomaga 12 arheologov in 70 delavcev. Upa

tudi, da bo našel še poslednje počivališče Kleopatrinega ljubimca Marka Antonija. Prepričan je, da so par pokopali skupaj na ozemlju Ozirisovega svetišča, znanim po imenu Taposiris Magna, 28 milj zahodno od Aleksandrije. Hawass je pod svetiščem odkril dolg predor, ki kaže, da bi utegnili biti lepa kraljica pokopana prav na tem kraju. Pred tremi tedni pa je njegova ekspedicija odkrila doprsni kip Marka Antonija. Mark Antonij in Kleopatra sta naredila samomor, zato bi po tej logiki morala biti pokopana skupaj. Izkopavanja bodo ustavili še pred poletjem, nadaljevali pa novembra letos. Za iskanje podzemnih prostorov bo Hawass uporabil radar.

The Times

Čakamo dokaze

Mnogi znanstveniki verjamejo, da življenje na Marsu obstaja ali pa je obstajalo v preteklosti. Toda dokazov še ni. Tudi ni potrditev, da na rdečem planetu obstajajo mikrobi ali vsaj organske spojine, prepričani pa so, da jih bodo

s pravo tehnologijo našli. Nekateri so o tem prepričani zaradi vzorcev, ki jih je s seboj prinesel Viking leta 1976, druge pa so prepričali nedavni uspehi vseh vesoljskih flot, ki so se odpravile na Mars v zadnjih desetih letih. Kot je znano, voda na Marsu obstaja, in sicer v obliki ledu pod površjem planeta. Predvidevajo celo, da se pod površino taja in prihaja na površino. Na fotografijah iz leta 1999 in 2005 se vidijo sveži kanali, ki jih je očitno naredila tekoča voda. To je zelo pomembno dejstvo, saj pri nas velja: kjer je tekoča voda, je tudi življenje. Ali pa je vsaj bilo, če je življenje na Marsu morda izumrlo oziroma je v mirovajnu in oživi le, ko je na razpolago dovolj vode.

Ivo Ban

Moram reči, da se takim kritikam čudim

Lucija Horvat, foto: Gregor Pohleven

Ivo Ban je igravec že dobrih 36 let. Med številnimi nagradami, ki jih je prejel za različne vloge, je Boršnikovo nagrado prejel kar osemkrat, nazadnje za vlogo Porfirija Petroviča v *Zločinu in kazni* F. M. Dostojevskega in A. Wajde. Leta 1996 je prejel tudi Boršnikov prstan. Od leta 1975 je član ljubljanske Drame, igra predvsem karakterne in izostrene dramske like. Ivo Ban bo nasledil Janeza Pipana in jeseni postal direktor Drame. Kot direktor bo poskrbel za enakomernejšo obremenitev igralskega ansambla. Zavrača očitke, da bi bilo njegovo imenovanje kakor koli politično obarvano.

Ali se čutite kot odličen poznavalec gledališča, dobitnik različnih nagrad in Boršnikovega prstana za življenjsko delo prizadeti, ker kritiki odločitve, da boste jeseni postali ravnatelj Drame, sprejemajo kot nekakšno katastrofo za Dramo?

Ne bom rekel, da sem prizadet, lahko pa rečem, da sem začuden. Kot ste rekli, sem poznavalec gledališča, za menoj je 36 let dela in gledališče res poznam do zadnje potankosti. Pa ne samo z igralske strani, ampak tudi vse druge službe. Kot igravec se srečaš z vsemi segmenti v gledališču, se pravi, da jih pač poznam. Zakaj sem rekel, da se takšnim kritikam čudim? Kakor koli že komu ne ustreza, da bi bil jaz ravnatelj, lahko uporabijo vse oblike in načine tega nestrinjanja, nikakor pa ne morejo početi tega, da prejudicirajo, da je to katastrofa za Dramo, hkrati pa pljunejo na vse to, kar sem naredil. To je zelo neumestno. Konec koncev so se že leta in leta na to direktorsko mesto prijavljali samo po dva, trije kandidati. Odločno zavračam, da je moja nastavitvev kakor koli politično obarvana. Prejšnjemu direktorju je potekel mandat, bil je razpis, nanj sem se prijavil, izpolnjujem splošne in posebne pogoje, zato res ne vem, kaj bi bilo ob vsem tem še treba reči.

Da gre za politično odločitev, je torej natančno, ki ga odločno zavračate?

Seveda, ne zavračam pa tega, da na neki način simpatiziram z desnosredinsko stranjo, ker si pač mislim, da to v demokratični družbi in večstrankarski državi najbrž ni

prepovedano, in zdi se mi, da tudi ne more biti prepovedano, da bi se kot tak prijavil na razpis. Resnično – na razpis sem se prijavil predvsem na prigovarjanje številnih svojih kolegov znotraj umetniškega in tehniškega ansambla in čutim, da bi tej hiši lahko dodal še kakšno vrednost.

Ali boste z Janezom Pipanom kot režiserjem še kdaj sodelovali?

Nikoli ne reci nikoli! Kako se nekdo poslovi in prepusti delo svojemu nasledniku, je stvar kulture. Zaradi tega se ne bom preveč vznemirjal. Kar se mene tiče, nanj nisem jezen. Izkoristil sem le svojo demokratično pravico in se prijavil na razpis in to ni naperjeno zoper njega. Že pred desetimi leti sem kandidiral za ravnatelja Drame, izbran je bil on, pa me je kljub temu ignoriral več kot pol leta ...

Odločno zavračam, da je moja nastavitvev za direktorja Drame kakor koli politično obarvana.

Odločitev, da ste se prijavili na razpis, vendarle ni bila lahka?

Kot sem dejal, sem se na razpis prijavil na številna prigovarjanja znotraj ansambla. Vse tri tedne sem omahoval, vmes sem že rekel, da se ne bom prijavil, in sem si že krasno oddahnil, potem pa sem prav v zadnjih dneh pred iztekom razpisa dobil močno spodbudo, zato sem prijavo oddal zadnji dan ob 23.20. S tem seveda nisem imel namena komur koli škodovati. Nasprotno, mislim, da bom lahko ansamblu Drame in gledališču pomagal in koristil.

Kakšno pa je vzdušje med igralci glede na vse to?

Lahko si mislite, da zadeve ne testiram po hiši, po mimobežnih odzivih pa lahko sklepam, da je odziv kolektiva zame pozitiven in da pravzaprav vsi zelo veliko pričakujejo. Seveda ne mislim, da bo zadeva preprosta, nasprotno, najprej bo treba vse to, kar sem podedoval, pregledati in prevzeti ter popraviti stvari, ki niso funkcionirale. Glede na to, da

sem imel podporo obeh svetov, se pravi sveta Drame in strokovnega sveta, se mi pač zdi, da tu ni nič spornega. Dobivam številne klice in sporočila s spodbudno vsebino, s katerimi me z veseljem pozdravljajo na tem mestu.

Doslej je Drama privabljala razmeroma veliko obiskovalcev – kakšen program jim boste ponudili vi, da bo obisk še naprej velik? Kakšne spremembe se obetajo?

Kakšnih bistvenih sprememb najbrž ne bo. Tudi o programu z naslovi predstav bi težko govoril. Prvo sezono podedujem program, ki ga je naredil moj predhodnik, in imam še dobrega pol leta časa, da naredim poimenski program, se pravi repertoar. Najprej nameram urediti zapleteno situacijo s premierami. Ta čas je v programu dvanajst premier, ki bi jih bilo dobro bolje izrabiti in jih pokazati tudi za ▶

► publiko zunaj, ne le za abonmaje. Drama bo imela še naprej enako število premier, morda kakšno manj, ker je namreč treba preračunati, koliko terminov se porabi za igranje abonmajev, da potem ostane čas za eksploatacijo posamičnih predstav. Ta čas imamo takšno hiperprodukcijo, da sploh nismo mogli pokazati vsega, kar imamo. Premiere so si sledile izredno hitro, predstav ni bilo mogoče igrati za izven, ne nazadnje tudi zato, ker so zasedbe med seboj prepletene in druga drugo izključujejo, kar je izredno težko tržiti. Rad bi dosegel tudi primernejšo, bolj enakomerno obremenitev ansambla, da ne bi prihajalo do tega, da eni res pretirano veliko igrajo, eni pa skoraj nič. Zdi se mi, da so to stvari, ki jih je mogoče narediti in popraviti. Prva

točka mojega programa je torej kakovost vseh servisnih služb v teatru in v prvi vrsti seveda igralskega ansambla.

Zakaj je pravšnja obremenjenost igralcev tako pomembna za kakovost gledališča?

Da bi dosegli kakovost, je treba ustvariti možnosti. Če so nosilci programa in igralci preveč obremenjeni, ne morejo dosegati tiste kakovosti, za katero vem, da so je zmožni. Vse to tako ozko zadeva igralski poklic, da ga večina ljudi ne razume. Moram reči, da ga tudi nekateri ljudje znotraj gledališča ne razumejo, kar se je izkazalo zdaj. To je škoda. Dober igralec želi biti vsakokrat, ko se dvigne zastor, dober, najboljši, kar zmore. Zdaj pa se dostikrat zgodi, da smo zaradi strašno dolgih intervalov med

eno in drugo ponovitvijo srečni že, da ves tekst povemo, do tega, da bi igrali, pa niti ne pride. To se na žalost velikokrat dogaja. To je ena težjih stvari, ki preobremenjeni del ansambla obremenjuje tudi psihično. Mogoče je treba na gledališče gledati s posebnimi očmi, ki so lahko režiserske, lahko pa so tudi igralske. Jaz bom zdaj na gledališče gledal z igralskega vidika, ker se mi ne zdi narobe. Marsikje po svetu so igralci intendant gledališč, pa se kar obnese. Ne bojim se za to, kar se bo v drami dogajalo, seveda pa ne morem odgovarjati za to, kar se je v Drami zgodilo zadnje leto in kar se bo s sedanjim programom še zgodilo. Na to pač nimam vpliva.

Kakšno pozornost boste namenjali domači, slovenski dramatiki?

V ustanovnem aktu je zapisano, kaj mora drama igrati, se pravi svetovno in domačo klasiko, spodbujati mora pisanje domačih del in uprizarjati domača dela; to so glavni poudarki, za katere se mi zdi, da so pravilni, in ni nobenega razloga, da se jih ne bi držal. Drama v dobrem delu uprizarja slovenske novitete in se mi zdi, da je to prav in dobro.

Imamo ta čas dobre dramatike?

O tem težko presojam, moram pa reči, da veliko manj pišejo, kot so pisali nekdaj. Veliko manj teh izdelkov prihaja do gledališč ali publike.

Ali nameravate kljub temu, da boste postali ravnatelj Drame, ostali na odrskih deskah?

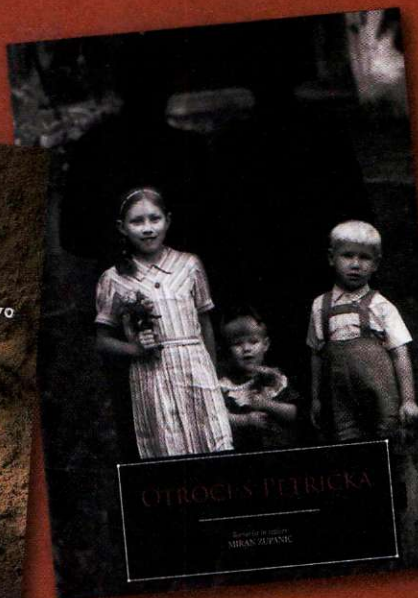
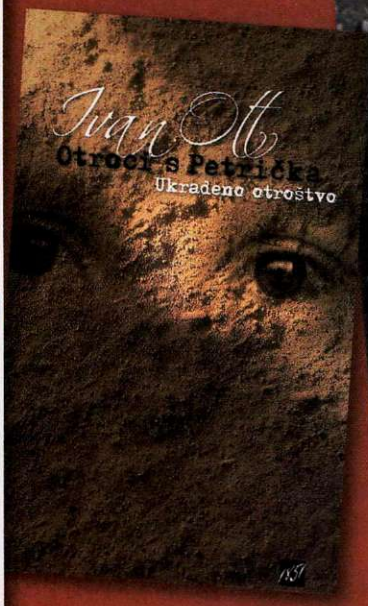
Skoraj gotovo bom še naprej igral. Ne nazadnje v tej hiši igram zdaj v petih predstavah. S strokovnimi službami se bomo dogovorili, kaj od tega obilnega železnega repertoarja bomo ohranili, kaj pa bomo nehali igrati, in videli bomo, kaj se bo z mojimi petimi predstavami zgodilo. Z igranjem pa vseeno ne nameravam biti pretirano zaseden, ker direktorsko mesto potrebuje celega človeka. Vendar se zaradi tega svoji osnovni ljubezni, to je igranju, ne nameravam popolnoma odpovedati ali je opustiti. **D**

Svoji osnovni ljubezni, to je igranju, se tudi v prihodnje ne nameravam popolnoma odpovedati.

Ivan Ott

Miran Zupanič

Partizanka z usnjenim bičem

V. M.

Celjska Mohorjeva družba je ponatisnila avtobiografski roman Ivana Otta *Otroci s Petrička – Ukradeno otroštvo* in na DVD izdala pretresljiv istoimenski celovečerni dokumentarni film režiserja Mirana Zupaniča.

Ottov roman *Ukradeno otroštvo*, objavljen v slovensščini in hrvaščini, pripravljena pa je tudi izdaja v nemškem jeziku, je bil podlaga režiserju Miranu Zupaniču za snemanje celovečernega dokumentarnega filma *Otroci s Petrička*, ki ga predvajala TV Slovenija.

Zupaničev film Pretresljivi Zupaničev film, ki ga je zdaj Celovška Mohorjeva družba (skupaj z Arsmedio in Radio-televizijo Slovenija) ponudila gledalcem na DVD, je na Festivalu slovenskega filma v Portorožu 2007 prejel nagrado vesna za najboljši celovečerni film, nagrado za montažo in glasbo.

Tako Ottova knjiga kot Zupaničev film obravnava usodo otrok, ki so bili skupaj s starši zaprti v koncentracijskem taborišču Teharje pri Celju. Tam so jih junija 1945 partizanski stražarji ločili od staršev in prepeljali v otroško taborišče Petriček, ki leži

zahodno od Celja, nad Savinjo. Njihove starše so – brez sojenja – umorili in zakopali na še danes neznanih krajih od Zasavja do brežiškega polja. Otrokom so pri Petričku z različnimi prevzgojnimi ukrepi poskušali iztrgati staro identiteto in jim s silo privzgojiti novo. Vzeli so jim starše in otroštvo ter jim zasekali rane, ki se do danes niso zacelile.

Prispodoba 20. stoletja Obstaja fotografija otrok pri Petričku, na kateri jih je 94. Režiser Miran Zupanič jih je s pomočjo raziskovalca povojnih zločinov na Celjskem Janeza Črneja, ki je za nekdanje otroke s Petrička v 90. letih organiziral srečanje, poiskal, da bi njihova pričevanja posnel na filmski trak. Nekateri so sodelovanje zavrnili, nekateri pa ne. Njihove pretresljive pripovedi so zdaj ohranjene v dokumentarnem filmu *Otroci s Petrička*, za katerega režiser pravi, da se je z njim poskušal izogniti

politiki, ideologiji in komentanju. Poudarek je dal pripovedim nekdanjih otrok s Petrička, film pa je umetniško nadgradil s prefinjeno črno-belo sliko zasnežene pokrajine, posnete na območju nekdanjega taborišča na Teharjah in Petrička. Hiša Petriček je samosvoja prispodoba slovenskega 20. stoletja. Nekeč je bila razkošno domovanje uspešnih lastnikov, a jih je vojna in revolucija iztrgala iz njihovega domovanja. V njej je nova oblast organizirala taborišče za prevzgojo umorjenim staršem iztrganih otrok. V času socializma je bilo tam gostišče in zabavišče, danes pa je hiša zapuščena in v razbitem stanju. Svojevrsten spomenik na robu Celja.

Ukradeno otroštvo Kaj se je v tej hiši dogajalo, zdaj lahko preberemo v romansirani spominski knjigi Ivana Otta *Otroci s Petrička – Ukradeno otroštvo*. Identiteta glavne »vzgojiteljice« pri Petrič-

ku, ki so jo otroci imenovali Črna vdova, še danes ni razkrita. Ott je prvo srečanje z njo takole opisal: »Pred nami se je razkoračila partizanka z rokami, uprtimi v boke. Njena garderoba je bila nekaj posebnega. Najprej sem opazil njene oficirske škornje, krasno položene. Z njimi je neprestano cepetala na istem mestu. Oblečena je bila v jahalne hlače najboljše kakovosti. Ravno takšne kakovosti in brezhibno zlikana je bila vojaška suknja. Dolge črne lase, zvite v svitek, je pokrivala partizanska kapa, na kateri se je svetila emajlirana peterokraka zvezda. V roki je držala kratek usnjen bič, ki sem ga kasneje dobro spoznal in si ga zapomnil podobno kot to hudobno ženo, ki smo jo klicali Črna vdova. Poslušajte, vi pankrti. To ni poletna hišica na deželi, kamor smo vas pripeljali, da bi uživali. To je vzgojni dom, kjer bomo poskušali iz vaših glav očistiti sovražne misli, s katerimi ste vzgojeni ...« **D**

Pravilni vrt kapnikov v Beli dvorani

Tu je nov svet ...

V. M., fotografije iz knjige Postojnska jama

Postojnska jama spada med največje naravne znamenitosti v Sloveniji. Turistično je najbolj obiskan kraj pri nas. Letos je preteklo 190 let, ko je Luka Čeč odkril notranje, najlepše dele jame, s čimer se je začel razvijati turizem.

Postojnska jama je bila znana obiskovalcem že veliko pred začetkom njenega turističnega razvoja. O tem pričajo sledi tedanjih obiskovalcev v Rovu starih podpisov, kjer naj bi bil najstarejši znan podpis iz leta 1213 – o njem pričajo zgodovinski viri, najti pa ga danes ni več mogoče –, v naslednjih letih pa je v tako imenovani kamniti knjigi sledilo še veliko podpisov znanih in manj znanih obiskovalcev.

Valvasor o jami Prvi pravi zapis o Postojnski jami nam je zapustil leta 1689 Janez Vajkard Valvasor v *Slavi Vojvodine Kranjske*. Ob

obisku naših krajev je zapisal, da ima »... Notranjska izredno čudovite in zares ogleda vredne, prav redke jame, kakršnih težko najdemo kje v kaki deželi, dasi ni mogoče vseh prav opisati ...« Njegov opis jame je še močno fantastičen in na trenutke tudi strah vzbujajoč, vendar pa iz njega veje navdušenje in spoštovanje.

V 18. stoletju so se z meritvami in raziskovanjem kraškega podzemlja začeli ukvarjati bolj znanstveno. Josip Anton Nagel, dunajski matematik, je po cesarjevem naročilu raziskoval naravne značilnosti na Kranjskem in Moravskem. Rezultat njego-

vih meritev v Postojnski jami je načrt do tedaj (1748) znanih rogov Postojnske jame, ki velja za najstarejšega znanega. Kmalu za njim je Postojnsko jamo raziskoval tudi francoski naravoslovec Baltazar Hacquet, ki je svoje raziskovanje Postojnske in Črne jame opisal v delu *Oryctographia Carniolica* (1778 in 1789).

Odkritje Luke Čeča Jamo si je leta 1816 ogledal tudi cesar Franc I. Največje odkritje v Postojnski jami je ob postavljanju razsvetljave za vnovični cesarjev obisk prispeval domačin Luka Čeč, ki se je povzpel na steno na drugi strani

reke in pri tem odkril prehod naprej. Zaradi cesarjevega obiska in zmede ob tem odkritju so nekaj časa za odkritelja navajali Josipa Jeršinoviča, ki je bil v tistem času upravitelj jame, dogodke tistega dne pa je šele leta 1823 kot priča opisal Jakob Vidmar: »Bilo je nekega dne popoldne, natančno se tega ne spominjam več, ko sem bil pri teh delih, istočasno pa so bili v jami tudi Jakob Vičič, kotlar v Postojni, Franc Šibenik, Luka Čeč, Valentin Varne /pravilno Berne/ in Postojnčan z domačim imenom Malnar. Hoteli smo sestaviti piramido na že določenih skalah in stali smo spodaj tostran

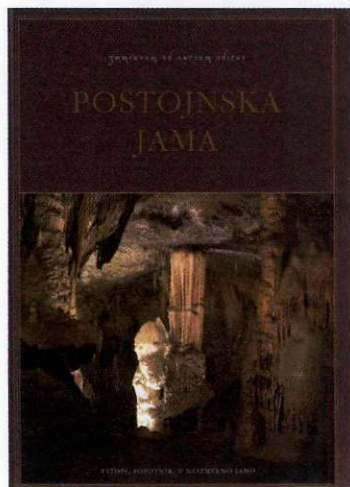

Lepote Postojnske jame je doslej občudovalo 33 milijonov obiskovalcev.

brega. Čez reko smo položili veliko lestev in nanjo desko. Zgoraj omenjeni Luka Čeč je šel s svetilko preko tega zasilnega mosta, da bi našel pot do že omenjenih skal na nasprotnem bregu reke. Z največjim naporom in v največji smrtni nevarnosti je tedaj splezal Čeč počasi po skalah navzgor, ne da bi mi, ki smo bili zaposleni z drugimi stvarmi, obračali nanj posebno pozornost. Šele ko je bil zgoraj, nam je zaklical. Videli smo ga stati zgoraj, videli dalje, da gre naprej, videli še nekaj časa sij njegove svetilke. Čakali smo dobre pol ure na povratek tega drznega človeka in bili zanj v velikih skrbih, misleč, da se mu je pripetila nesreča. Po dolgem času smo uzrli sij luči, prikazal se je Čeč na velikih skalah. Vriska joč nam je zaklical: Tu je nov svet – tu je paradiž! Sestopil je in nam pripovedoval, da je odkril novo jamo, katere konec ni mogel doseči. Šel je daleč v jamo in da bi našel pot nazaj, je mo-

ral polagati odlomljene kapnike tako, da so mu s svojimi konicami kazali povratek.«

Drobnovratnik Dobro leto dni po velikem Čečevem odkritju (1818) je bila Postojnska jama urejena za turistični ogled. Zapis o tem, kdo jo je v tem času obiskoval, nam ponuja zbirka knjig podpisov obiskovalcev, ki

so jo uvedli že takoj na začetku turističnega ogledovanja jame in nam po svoje razkriva zgodovino tedanjega časa.

Odkritje notranjih delov jame je pomenilo prelomnico v razvoju Postojnske jame; vrata turizmu so bila odprta, a odkrivanje se pri tem ni končalo. Z novimi spoznanji so raziskovanja dobila nov zagon, jama je s svojimi razkritimi skrivnostmi vedno znova navduševala raziskovalce in postopoma je človek začel spoznavati njene prave razsežnosti in lepote. Leta 1831 je prav Luka Čeč še enkrat postal prvi, ko je odkril drobnega hroščka – drobnovratnika, ki je bila prva živalca, poleg človeške ribice, najdena v jamskem okolju.

Franc Hohenvarth Da se je zanimanje za Postojnsko jamo hitro širilo na druge veje znanosti, priča delo, ki ga je pod psevdonimom »Prijatelji narave« leta 1821 napisal Giuseppe Volpi, direktor

Tržaške pomorske akademije. V njem opisuje Postojnsko jamo, predvsem pa najdbe kosti jamskega medveda. Kmalu za tem – leta 1823 – je izšel tudi vodnik o Trstu, v katerem avtor Girolamo Agapito med opisi zanimivosti v širši okolici postavlja Postojnsko jamo na prvo mesto.

Za raziskavo in ureditev Postojnske jame je imel veliko zaslug okrožni inženir Aloys Schaffenrath, ki je velikokrat obiskal jamo, o čemer pričajo njegovi podpisi na stenah rovov in pa seveda njegovo delo – izboljšan načrt Postojnske jame ter veliko število njenih upodobitev. V istem času je deloval tudi njegov sodobnik, ustanovitelj Deželnega muzeja v Ljubljani, baron Franc Hohenvarth, ki je raziskoval zakonitosti delovanja narave v podzemnih jamah. Skupaj sta v letih 1830–1832 izdala eno izmed bolj pomembnih del v zgodovini Postojnske jame, vodnik z naslovom *Vodnik* ►

► za popotnike v sloviti Postojnski jami in Jami prestolonaslednika Ferdinanda pri Postojni na Kranjskem. Vodnik, ki ga sestavljajo trije zvezki, vsebuje poleg pisane besede in načrta Postojnske jame tudi 19 celostranskih upodobitev notranjosti.

Adolf Schmidl Sredi 19. stoletja je razvoj turizma doživljal velik razmah in narekoval potrebo po vodniku, ki bi opisoval le

Postojnsko jamo. Dela se je lotil tajnik zgodovinskega društva za Kranjsko Etbin Henrik Costa. Zagotovo je njegov vodnik z naslovom *Postojnska jama* in opisom takratne turistične poti, ki je izšel leta 1863, eden pomembnejših, saj je prvi, ki je preveden v slovenščino. Priložen mu je zemljevid, delo domačina Pavla Eunike, ki je vseboval tudi slovenska poimenovanja prostorov v Postojnski jami.

Naslednji, ki je veliko časa posvetil raziskovanjem slovenskega krasa, je bil geograf Adolf Schmidl in njegovo obsežno delo o Postojnski jami, o Jami pri Predjambi, o Planinski in Križni jami iz leta 1854 velja za prvo sodobno speleološko monografijo. Schmidl je bil prvi, ki je pripisal odkritje Postojnske jame Luki Čeču, v turizmu na Postojnskem pa je s prihajajočo železniško povezavo videl tudi veliko priložnost.

Klub Anthron Prav zato, ker je bila Postojnska jama tako popularna in ker se je ob odprtju Južne železnice 1857 napovedoval obiska cesarja Franca Jožefa, so se upravljalci odločili obisk pomembnejših gostov zapisovati v posebni knjigi. Izdelali so veliko rdečo, v usnje vezano knjigo z naslovom *Gedänk-buch*, v katero sta se prva podpisala prav cesar Franc Jožef in njegova žena Elizabeta. Skoraj stoletje so se vanjo podpisovali imenitni gostje z vsega sveta, knjiga pa se končuje leta 1945 s podpisom Josipa Broza Tita.

Leta 1889 so postojnski jamarji ustanovili klub Anthron in že leta 1891 prispevali še eno zelo pomembno in odmevno odkritje – Lepe jame, najlepši del Postojnske jame. Proti koncu stoletja je pomembna spoznanja prispeval tudi francoski speleolog E. A. Martel, ki je raziskoval predvsem podzemno Pivko in prvi v čolnu prevozil reko od Otoške jame, ki je bila odkrita leta 1889, do Perkovega rova.

Ivan Andrej Perko Vpogled v razvoj turizma v Postojni ob koncu 19. in v začetku 20. stoletja ponuja tudi vodnik Janeza Bilca iz leta 1893 z naslovom *Postojna, sloveča Postojnska jama in njena okolica*, ki je bil še dvakrat ponatisnjen in pomeni prvi izvirni slovenski vodnik. Janez Bilc je zapustil tudi zapise o prodoru Anthronovcev iz Postojnske do Otoške jame ter zanimiv opis razsvetljave jame v času na prelomu stoletja. Znameniti francoski speleolog Eduard Alfred Martel, ki je tudi sodeloval pri raziskovanju podzemeljske Pivke, je v obsežnem delu *Les Abimes* (1894) posvetil krasu, kamor šteje tudi Postojno, več kot 50 strani.

Začetek 20. stoletja je s svojim delovanjem obarval Ivan Andrej Perko, raziskovalec in tajnik Jamske komisije, ki je že leta 1911 predlagal ustanovitev speleološke raziskovalne ustanove v Postojni. Tudi v času, ko so naši kraji spadali pod Italijo, je izšlo več vodnikov v različnih jezikih; največ izpod peresa Ivana Andreja Perka. Perko, ki je bil med letoma 1909 in 1941 upravnik Postojnske jame, je bil v tistem

Mogočni kapniški Steber in sijoče beli Brillant, simbola Postojnske jame

Drobnovratnik, znamenitost Postojnske jame

času že znan speleolog. Napisal je knjigo *Postojnska jama v besedi in sliki*, ki je izšla leta 1910. Tako se je začelo obdobje, ko je postajala Postojnska jama oziroma takrat Jamska komisija najpomembnejši založnik in izdajatelj vodnikov. V Perkovem času je izšlo tudi več manjših vodnikov po Postojnski jami, ki so bili opremljeni s fotografijami Maksa Šeberja, natisnjeni pa v slovenskem, nemškem, italijanskem, češkem in madžarskem jeziku.

Čas po prvi svetovni vojni je prinesel novo državo, so pa v tem času zelo veliko pozornosti namenili povezovanju različnih jam postojnskega jamskega sistema, ki so bile sicer povezane le z vodnimi rovi. Tako so z umetnimi predori povezali Postojnsko jamo in Črno jamo ter tudi Črno jamo in Pivko jamo. Želeli so sicer utreti pot tudi do Planinske jame, a so z deli le začeli.

Po letu 1926 je založniška dejavnost doživela velik razcvet, izdanih je bilo več kot pol milijona žepnih vodnikov, paleta jezikov pa je bila čedalje obsežnejša.

Šerko in Michler Tudi čas po drugi svetovni vojni je privabil številne raziskovalce, ki so prihajali v jamo in odkrivali vedno nove skrivnosti. Leta 1952 je dobila Postojnska jama prvi slovenski vodnik *Postojnska jama in druge zanimivosti kraša*, delo slovenskih speleologov Alfreda Šerka in Ivana Michlerja. Izdala ga je Uprava kraških jam Slovenije, opremljen pa je bil z 69 podobami po posnetkih Francija Bara. Vodnike so tudi v naslednjih letih izdajali v vedno več jezikih; naraščalo je

tudi število objavljenih ilustracij in fotografij. Te so že prevladovali v večjezičnem fotovodniku iz leta 1965.

Posebno poglavje v zgodovini pisane besede o Postojnski jami so po letu 1970 izdani vodniki, delo dr. Franceta Habeta, geografa in zgodovinarja, znanega jamoslovca in naravovarstvenika. Vodniki iz leta 1976 so imeli naslov *Postojnska jama in druge turistične jame slovenskega kraša*. V njih so prvič natisnjene barvne fotografije. Poleg vodnikov po jami sta v tem času izšli tudi dve barvni monografiji istega avtorja, različni med seboj predvsem po obsegu in vezavi. Ob koncu osemdesetih let (1988) je izšla doslej zadnja monografija o Postojnski jami, za katero je besedilo napisal slovenski pisatelj, literarni zgodovinar in politik dr. Matjaž Kmecl, večino fotografij pa prispeval Franc Golob. Monografija *Postojnska jama*, ki je v teh letih doživela številne ponatise in je bila izdana v osmih jezikih, je bila posebna po značilnem avtorjevem literarnem besedilu in je tudi po tem ena izmed posebnosti v jamski zgodovini.

Nov vodnik Leta 2006 je izšla knjiga *Stoletje pozdravov*, ki jo sestavljajo utrinki, ujeti na razglednice. Štiri jezikovne mutacije te knjige, v kateri so objavljene stare razglednice Postojnske jame, so del obsežne slovensko-angleške monografije *Postojna na prelomu stoletja* avtorice Alenke Čuk. Lani je po nekaj desetletjih izšel tudi popolnoma nov *Vodnik Postojnska jama*, za katerega je besedilo napisal dr. Andrej Kranjc, z zanimivostmi iz zgodovine pa

ga je dopolnila Sergeja Kariž. Priročnega formata, z veliko fotografijami in grafičnimi prikazi prinaša svežino med obstoječo literaturo ter omogoča razumevanje kraškega podzemlja in pojavov tako obiskovalcu, ki se prvič srečuje z njimi, kot tudi tistemu, ki o krasu že nekaj ve.

Nova monografija Ob visokem jubileju, kot ga letos praznuje Postojnska jama – 190. obletnici odkritja notranjih delov jame in s tem zametkov turizma, je podjetje Turizem Kras izdalo novo monografijo *Postojnska jama – Immensum ad antrum aditus*, za katero je besedilo napisala Alenka Čuk, večino fotografij pa je prispeval Miha Krivic, oba domačina. Monografija je po vsebini razdeljena na pet poglavij, opisuje pa zgodovino turističnega in tehničnega razvoja Postojnske jame, spremlja obiskovalca na turistični poti po njej, ga seznani, kdo izmed uglednih obiskovalcev si jo je ogledal v preteklosti ter na koncu ponudi bralcu še nekaj zanimivosti iz okolice.

Monografija je velikega formata, obsega 112 strani in vsebuje več kot 150 fotografij in zanimivosti iz zgodovinskega arhiva.

Občinski praznik S Postojnsko jamo pa je povezano še nekaj pomembnega: mesto oz. občina Postojna. Ta namreč svoj občinski praznik praznuje 23. aprila, to pa je datum, ki je dobesedno s črnimi črkami zapisan v zgodovini jame. 23. aprila 1944 je skupina partizanov v Postojnski jami zažgala skladišče bencina, kar je povzročilo velik požar s katastrofalnimi posledicami. Od takrat je vhodni del jame umazano zaznamovan s partizanskim »junaškim dejanjem«. Občina, ki ima največje koristi od Postojnske jame oziroma njenega turizma, torej praznuje na dan in v spomin na dejanje, ki je jami zelo škodovalo. Ni jasno, zakaj Postojnčani tako krčevito branjajo ta datum, ko pa imajo na razpolago veliko drugih, med njimi gotovo tistega, ki je povezan s Čevim odkritjem najlepših delov jame – 14. april (1818). **D**

40.

romanje invalidov,
bolnikov in starejših

BREZJE

sobota,
21. junij 2008

Marija,
pomaga!

Glavno mašo
ob 10.30
vodi nadškof
Alojzij Uran.

RADIO
OGNIŠČE

prenos v živo

DEMOKRACIJA • 23/XIII • 5. junij 2008

45

Politik do zadnjega diha

Bogdan Sajovic, foto: arhiv Demokracije

Eden glavnih tvorcev Jugoslavije je bil srbski politik Nikola Pašić. Skoraj polstoletna politična pot ga je vodila od zapora in izgnanstva do kabineta predsednika vlade. Bil je petinštirideset let predsednik radikalne stranke.

Nikola Pašić, politik s polstoletnim stažem

Po razsulu državne tvorbe po imenu Jugoslavija prihaja do akademskih prepričanj, kdo je najzaslužnejši za ta razpad. To se bo šele razjasnilo, lahko pa se spomnimo tudi tistih, ki so krivi za nastanek te tvorbe. Eden najpomembnejših je nedvomno srbski politik Nikola Pašić. Pašić, ustanovitelj Srbske radikalne

stranke, je imel bogato politično pot, ki ga je vodila od ministrskih kabinetov do jetniških celic in izgnanstva. V svoji politični karieri je bil petinštirideset let, vse do svoje smrti, predsednik Srbske radikalne stranke. Sodeloval je, večinoma kot predsednik vlade, v dvaindvajsetih kabinetih tako v srbski vladi kot tudi v vladi Kraljevine Srbov,

Hrvatov in Slovencev. Bil je pogajalec na različnih mednarodnih konferencah, beograjski župan, veleposlanik, in kot že rečeno, tudi politični izgnanec.

V svoji karieri je naredil nekaj preskokov. Kot mlad politik je bil dokaj revolucionarno razpoložen, skozi zrela leta demokrat, proti koncu življenja pa konser-

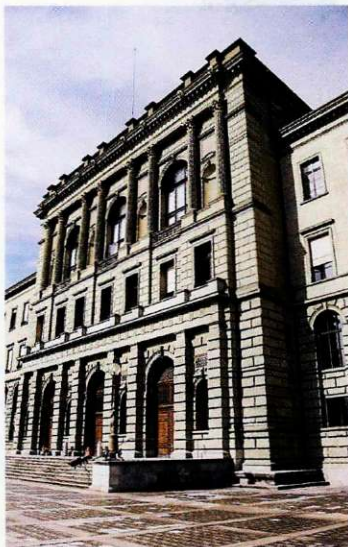
vativec. Bil je oster nasprotnik diktature dinastije Obrenović, strinjal pa se ni niti z novo dinastijo, Karađorđevići. Odločno nasprotovanje zavezništvu z avstro-ogrsko monarhijo, ki so ga vodili Obrenovići, je Pašića pripeljalo do zavezništva s Karađorđevići in njihovo prorusko usmerjenostjo. Zavezništvu z Rusijo je bil Pašić zvest do padca carizma, potem pa je za zaveznika izbral Francijo. Pašić je bil vedno srbski nacionalist in tudi imperialist, v lokalnem merilu seveda. Ena njegovih krilatic je bila: »Srbija je sicer majhna, a česa večjega med Istanbulom in Dunajem ni.«

Ustanovitelj radikalcev Nikola Pašić se je rodil v Zaječarju 18. decembra 1845, v deželi, ki je bila tedaj še del turškega imperija. Njegova mati je bila bolgarskega rodu iz Vidima, oče pa naj bi bil prav tako Bolgar iz Gabrova. Priimek Pašić naj bi bil dobil, šele ko se je mati znova poročila s srbskim pekom v Zaječarju. Ne glede na svoj bolgarski izvor pa se je Pašić vedno imel za Srba.

Bil je bister otrok in je po osnovnem šolanju obiskoval gimnazijo v Zaječarju. Šolo so nekajkrat premestili, v Negotin in Kragujevac, tako da se je tudi Pašić selil z njo. Maturiral je z enaindvajsetimi leti kot odličnjak in se zato lahko leta 1866 vpisal na tehniško fakulteto Višje šole v Beogradu. Kot odličen študent je čez dve leti dobil državno štipendijo za nadaljevanje študija v tujini. Odšel je v Zürich, kjer je študiral tehniške vede na tamkajšnji politehniko.

Pašić je kot novopečeni inženir opravljal prakso pri graditvi železniške proge Dunaj–Budimpešta, potem pa se je vrnil v domovino. Zgodaj se je zapisal politiki in posledaj v svojem poklicu, inženirstvu, praktično sploh ni več delal.

Pašić se je kot državni štipendist šolal na politehniki v Zürichu.

Prva Pašićeva politična funkcija je bila, ko so ga izvolili za državnega poslanca leta 1878 za okraj Zaječar. Ta svoj okraj je nato predstavljal v srbskem in nato v parlamentu Kraljevine SHS do svoje smrti. Pašić je bil tudi član skupine politikov, ki so ustanovili Srbsko radikalno stranko. Na ustanovnem kongresu leta 1881 je postal predsednik strankinega glavnega odbora, se pravi vodja stranke, in to ostal do konca svojega življenja.

Pašić je bil v opoziciji proti diktaturi kralja Milana Obrenovića, ki se je pokazala že samo s tem, da je kralj podelil mesto predsednika narodne skupščine pripadniku svoje stranke, ki je bila hudo poražena, ta predsednik pa je v eni uri prebral dva razglasa: s prvim je odprl zasedanje skupščine, z drugim pa takoj po tem skupščino razpustil.

Kralj Milan je leta 1883 pod pretvezo, da bo moderniziral vojsko, ukazal, da morajo dotedanje teritorialne enote izročiti orožje redni vojski, nato pa jim bodo dali moderne orožje. V bistvu pa je šlo za poskus razorožitve nezanesljivega ljudstva. V timoški pokrajini, kjer je bil Pašić doma in bila tudi njegova stranka najmočnejša, so se ljudje uprli in prišlo je do timoškega upora. Redna vojska je upor zatrla in začele so se aretacije. Pašiću in še nekaterim je uspelo pobegniti v tujino, druge so postavili pred sodišče in jih sedemnajst nato usmrtili, več kot sedemsto pa obsodili na zaporne

Med izgnanstvom se je Pašić, ki je popotoval tudi po nekaterih evropskih državah, poročil. Za ženo si je izbral hčerko bogatega srbskega trgovca z žitom, ki je živel in delal v Trstu. Pašiću so kasneje očitali, da je ženo izbral le zaradi njene bogate dote. Pašić ni želel, da bi njegova poroka bila povod za kakšno zborovanje Srbov v Trstu, zato sta se z ženo poročila v pravoslavni cerkvi v Firencah. V zakonu sta imela sina in dve hčeri. Sin Radomir je očeta močno razočaral, saj ga ni zanimalo nič razen lagodnega, lahko bi rekli plejbojskega življenja. Še huje, njegovo ime je bilo redno povezano z različnimi finančnimi in korupcijskimi škandali tako v Srbiji kot kasneje v Kraljevini SHS.

Spori z Obrenovići Na prvih volitvah, se Pašić, čeprav so radikalci zmagali, ni pridružil kabinetu, ampak je postal raje predsednik skupščine. Leta 1891 je za eno

Kralj Milan se je poročil z dvorno damo Drago Mašin.

ministra. Leta 1893 je bil za leto dni imenovan v Petrograd kot ambasador pri ruskem carskem dvoru.

Kralj Milan se je sredi devetdesetih vrnil iz izgnanstva in vladal skupaj s svojim sinom Aleksandrom. Pašić, ki se ni razumel ne z očetom in ne s sinom vladarjem, je bil tedaj spet nekaj časa beograjski župan in vodja opozicije.

Leta 1899, po neuspelem atentatu na kralja Milana, je bil Pašić obtožen, da je stal za atentatom. Kralj je zahteval njegovo glavo, za Pašića pa se je postavila Rusija. Tudi Avstro-Ogrska je opozorila kralja Milana, da ga pri tem ne bo branila. Milan se je dokončno odpravil iz države in prepustil vso oblast sinu, Pašića pa so nato obsodili ne pet let zaporu in ga še isti trenutek izpustili. Pašiću so nekateri člani v stranki očitali, da se je strahopetno vedel in celo izdajal med postopkom. A Pašić je bil premočan, da bi ga spodrinili z mesta predsednika stranke, nezadovoljna frakcija pa se je nato odcepila. Naslednja tri leta je Pašić preživel v opoziciji in se komaj kaj ukvarjal s politiko. Pravzaprav mu to niti ni bilo potrebno, opazoval je škatle, ki jih je delal kralj Aleksander Obrenović, in čakal, kdaj bo mera polna.

Širjenje države Leta 1903 je kralj končno s poroko z dvorno damo Drago Mašin povzročil zgražanje vsega ljudstva in tudi tuje diplomacije. Skupina oficirjev je zato kralja in njegovo ženo umorila, na prestol pa so poklicali do tedaj izgnane Karadorđeviće.

Pašić je pod novo oblastjo postal predsednik vlade.

S kraljem Petrom I. se je Pašić dokaj dobro ujel. Peter, demokrat, ki se je šolal v Evropi, je želel modernizirati državo, vladati resnično demokratsko, se izviti iz objema dvojne monarhije in se nasloniti na Rusijo. Pašić je z navdušenjem sledil kraljevi politiki. Tako je bil do konca prve svetovne vojne skoraj brez presledka predsednik vlade. Leta 1903 je Pašić zato, da bi pomiril tujino, spravil v pokoj več višjih zarotnikov, ki so sodelovali pri prevratu, potem pa je leta 1906 začel tako imenovano carinsko vojno z Avstro-Ogrsko. Dvojna monarhija je namreč uvedla carino na živino, glavni srbski izvozni artikel. Po petih letih ekonomske blokade in težav je Srbija zdržala pritisk mogočne sosedice in se rešila ekonomske odvisnosti od nje. Manjši neuspeh Pašićevega predsedovanja je bilo leto 1908, ko je Avstro-Ogrska priključila Bosno in Hercegovino. Ogorčena Srbija je napela mišice, a ker ji Rusija ni mogla priskočiti na pomoč drugače kot le moralno, se pravi samo z besedami, je bila prisiljena popustiti, kajti za solo vojno proti Avstro-Ogrski je bila odločno prešibka. Tega leta je bil Pašić začasno prisiljen zapustiti mesto predsednika vlade, a je bil že čez nekaj mesecev spet v pisarni. Pašić je bil gonilna sila pri ustvarjanju balkanske zveze pravoslavnih držav. Zveza je bila naperjena proti Turčiji, v njenem ozadju pa je bila Rusija.

Zaradi sodelovanja v timoškem uporu je bil Pašić v odsotnosti obsojen na smrt.

kazni. Pašić, ki se je zatekel k sorodnikom svoje matere v Bolgariji, je bil v odsotnosti obsojen na smrt. Njegova neizročitev je bila leta 1885 celo eden od vzrokov za bolgarsko-srbsko vojno, ki je praktično do konca spodkopala kraljev ugled. Po odstopu kralja Milana se je Pašić vrnil v Srbijo, potem ko so v parlamentu izglasovali njegovo pomilostitev.

leto prevzel mesto beograjskega župana. Na njegovo pobudo so razpisali ljudsko posojilo za graditev modernega mesta, začeli so tudi tlakovati do tedaj blatne kolovoze v prestolnici.

Pašić je leta 1892 postal prvič predsednik vlade in ostal to eno leto. Poleg tega je kratek čas vodil tudi zunanjo politiko in bil vršilec dolžnosti finančnega

► Pašić je tako vodil svojo domovino v prvo in nato še drugo balkansko vojno, iz katere je država izšla zmagovita in tudi precej povečana, saj si je priključila Sandžak, Kosovo in vardarsko Makedonijo.

Ostaja vprašljivo, ali je Pašić vedel za atentat v Sarajevu, ki je pripeljal do prve svetovne vojne. Avstro-ogrski ultimatum ga je presenetil na predvolilnem potovanju v notranjosti države. Pašić je predlagal, da se sprejmejo vse točke razen tiste, ki bi omogočala avstro-ogrskim organom samostojno preiskavo v Srbiji. Tega ni bilo moč sprejeti in izbruhnila je vojna.

Nastanek Jugoslavije Srbija je doživljala prve uspehe na fronti, sledilo pa je leto 1915 in katastrofalen umik prek Albanije. Država je bila zasedena in Pašić si je prizadeval kar se da hitro pridobiti pomoč za reorganizacijo vojske in osvoboditev domovine. Zaradi propada carske Rusije se je naslonil na Francijo, ki ji je bila ideja o močnem zavezniku na Balkanu kar všeč. Zato je tudi podprla morebitno priključitev južnoslovanskih po-

Pašić je bil gibal balkanske vojaške zveze proti Turčiji.

krajin dvojne monarhije Srbije. Ob koncu prve svetovne vojne je prišlo do pogajanj med Srbijo (ki je medtem že pogoltnila Črno goro) ter Slovenijo in Hrvaško o ustanovitvi nove države. Pašić se je v Ženevi pogajal z Antonom Korošcem, vodjo Jugoslovanskega kluba, in Trumbičem, predsednikom londonskega kluba. Pašić se je strinjal s federalno ureditvijo države, ki bi bila nato potrjena v ustavodajni skupščini, do tedaj pa bi narodni odbor av-

tonomno vodil dele države, ki so bili nekdanj v okviru dvojne monarhije. Kmalu pa podpisu pogodbe pa je Pašić taktično odstopil. Slovenski in hrvaški politiki, ki jim je tekla voda v grlo zaradi nepriznanih meja in odkritih italijanskih pretenzij, so morali na vrat na nos podpisati neugoden pridružitevni sporazum, ki ga je nato ustavodajna skupščina s tesno večino tudi ratificirala.

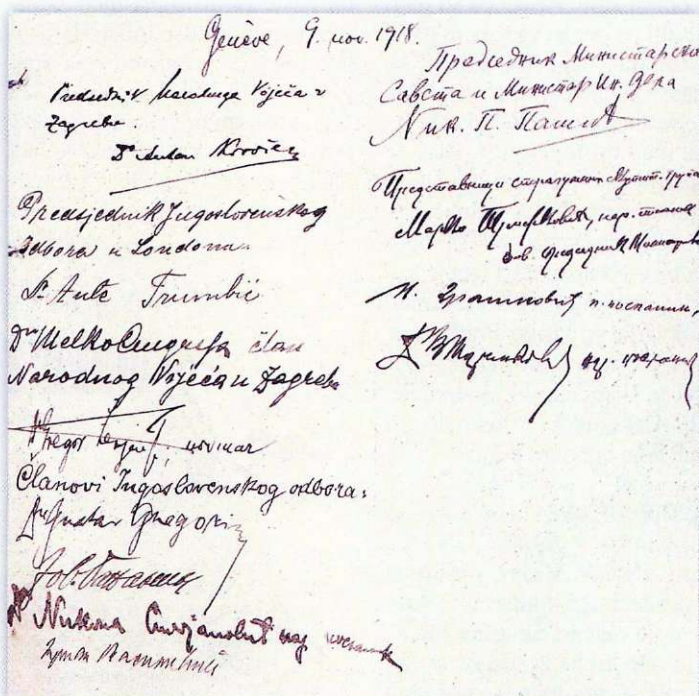
Pašić je leta 1921, ko je na podlagi vidovdanske ustave na-

stala Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev, spet prevzel mesto predsednika vlade. V nasprotju s pokojnim kraljem Petrom je bil Pašić v precej napetih odnosih z novim kraljem Aleksandrom Karađorđevićem. Kralj je bil avtokrat in mu je šel močni politik na jetra. V podtalnem boju med njima je imel Aleksander oporo predvsem v trdem jedru oficirjev pod vodstvom Petra Živkovića, nehote pa mu je pomagal tudi Pašićev sin Radomir, ki se je stalno zapletal v razne finančne skandale. Eden najodmevnejših je bil tisti, ko so za potrebe vojske prodali kartonaste čevlje za enkratno uporabo, kakršne navadno dajejo na noge pokojnikom, ko jih pripravijo za pogreb.

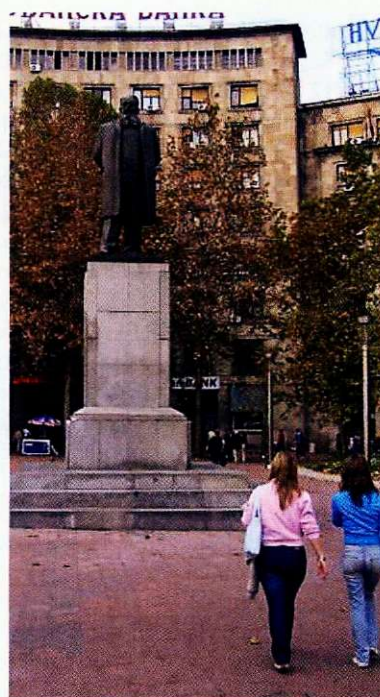
Takšne skandale je kralj izrabil 9. decembra 1926 na avdienci, kjer je izrazil nezadovoljstvo s Pašićevim sinom in s tem posredno kritiziral tudi Pašića samega. Na tej avdienci je to uporabil kot razlog, da je Pašiću odrekel nov mandat za sestavo vlade. Užaljeni in pretreseni Pašić se je vrnil domov, kjer je še isto noč doživel srčni napad in tako 10. decembra 1926 umrl v 81. letu starosti.

Na Pašića danes spominja glavni trg v Beogradu (nekoč Trg Marxa in Engelsa) s politikovim štirimetrskim spomenikom. V Zaječarju so ga imenovali za častnega občana, ustanovljena pa je bila tudi njegova zadužbina. Po Pašiću se imenuje tudi ena od dveh radikalnih strank v Srbiji, ki pa z nekdanjo Pašićevo stranko nima kontinuitete. **D**

V Ženevi je Pašić v pogajanjih s Korošcem in Trumbičem privolil v federalno ureditev države, potem pa taktično odstopil.

Podpisi pod sporazumom v Ženevi, ki ga je Pašić s taktičnim odstopom izigral

Spomenik politiku Pašiću sredi Beograda

www.modra-energija.si

Modri mislimo na jutri

**TUDI VAŠE GOSPODINJSTVO
LAHKO PRISPEVA K LEPŠI PRIHODNOSTI!**

Odločite se za nakup okolju prijazne električne energije iz obnovljivih virov slovenskih rek. Modro energijo pridobivamo v hidroelektrarnah, ki ne obremenjujejo okolja in tako prispevajo k ohranitvi narave in živalskih vrst.

DELEŽ MODRE ENERGIJE
V IZBRANEM PAKETU ZNAŠA LE
0,00417 € na kWh
1 SIT na kWh

**Pridružite se skupnosti,
ki aktivno skrbi za zdravo okolje!**

Mesečni strošek nakupa Modre energije je nizek
– predstavlja približno ceno ene skodelice kave.

 Modra energija
Obnovljivi viri sedanjosti in prihodnosti

 hse
Holding Slovenske elektrarne d.o.o.

 Elektro Ljubljana

 ELEKTRO MARIBOR

 Elektro Celje

 **ELEKTRO
PRIMORSKA**

**VEČ INFORMACIJ PRI VAŠEM DOBAVITELJU
ELEKTRIČNE ENERGIJE:**

HSE 01 470 41 00	ELEKTRO LJUBLJANA 01 430 42 70
ELEKTRO MARIBOR 02 220 01 15	ELEKTRO CELJE 03 420 14 10
ELEKTRO PRIMORSKA 05 333 33 50	

Rašica

Petra Janša, foto: G. Pohleven

Trideset kilometrov iz Ljubljane po magistralni cesti mimo Škofljice in Turjaka pridemo do vasi Rašica, ki leži na položnem griču v bližini Velikih Lašč. Mimo nje teče potok, ki se je nekdaj imenoval Fužinarščica, danes Rašica, po fužinah, kjer so pridobivali železo za orožje. Tu je križišče cest in poti proti Velikim Laščam, Dobropoljski dolini in Muljavi, proti Ljubljani in proti Robu, pa Rutam – evropskemu križišču pešpoti E - 6 in E - 7 ter Blokam.

Ob potoku Rašica Že v davnini je bilo na tem križišču zelo živo, tod mimo je vodila namreč rimska pot. Tu so se srečevali ljudje iz vseh slovenskih krajev, tu je bila leta 1318 mitnica in pravi pravcati semenj, kjer je svoje novice prodajal vzhod zahodu, sever jugu in obratno. Tudi bogato fužinarstvo ob potoku Rašica je prispevalo h gospodarskemu povezovanju z Evropo (Trst, Benetke, Reka...).

V 14. stoletju so mitnico dobili turjaški grofje, ki so imeli v lasti celotno Raško dolino in ob potoku številne fužine in plavže z železno rudo. Izdelovali so orožje ter ga izvažali po vsej Evropi.

Križišče poti na Rašici ali Rašci, kot ji pravijo domačini, je bilo sprva pod cerkvijo pri kapeli. Temu razpotju so rekli Pri Pili, poleg je bila stara gostilna Pri Rzetu. Pri Škulju je bil doma vaški črednik, ki je v Cerovcu, zahodno od vasi, pasel živino za vso vas. Kasneje se je središče vasi premaknilo v »ta veliko hišo«, v kateri sta bili pošta in gostilna, hiši so pa so rekli Pri pošti. Zraven nje stoji večje poslopje, nekdanji hlevi, kjer so menjavali poštno konje. Poleg sta sodili še kasarna, kjer so bili žandarji, in Markčeva hiša s kovačijo. Te štiri stare hiše so bile med seboj povezane z zidanimi kolonami, rekli so jim »v hofu«. Za to veliko hišo je stal okrogel zidan stolp, pokrit s slamo. To je bil lusthaus, hiša veselja, zabaviščni prostor, kjer je bilo kegljišče in kjer so se Raščani zabavali. Janez Vajkard Valvasor omenja v okolici Rašice mnogo rokodelcev, lončarjev in pečarjev, zidarjev in izdelovalcev suhe robe. Omenja tudi polharstvo, tovarništvo in krošnjarenje z vinom, platnom in medom.

Ob potoku Rašici je bilo nekoč 18 mlinov in prav toliko žag. Prvi je bil že leta 1332 omenjen grajski mlin pod Kukmako. Leta 1528 so vas požgali Turki. Požgana je bila tudi cerkev sv. Jerneja, o kateri pravi Primož Trubar, da jo je dal njegov oče, ki je bil za »cehmojstra«, poslikati nekemu »krovaškemu malarju«. Slik v njej niso odkrili. Ladja ima gotske ostanke kvečjemu v spodnjem delu, prezbiterij pa je baročen. Oltarji so iz sredine 19. stoletja. Blizu cerkve so imeli Raščani skupno terilno jamo, saj so trli lan in vili prejo vse do druge svetovne vojne.

Trubarjev »maln« Vas Rašica je rojstni kraj Primoža Trubarja, utemeljitelja slovenskega knjižnega jezika in voditelja protestantskega reformacijskega gibanja. Rojen je bil leta 1508 v Temkovem mlinu, prvi Trubar, ki je imel mlin v zakupu, pa je bil Miha Trubar leta 1482. A ko so vas požgali Turki, so se Trubarjevi preselili više v hrib, kjer je danes Virantova hiša, po domače Šimanova. Nanjo so hoteli vzdati spominsko ploščo že leta 1900, a se je vmešal velikolaški župnik in to preprečil.

Potok Rašica

Pred turškim požigom je bilo kar 18 mlinov.

Rašica

 Primož Trubar
(1508–1586)

Leto 2008 je Trubarjevo leto.

Slikoviti Temkov mlin so velikolaški zanese-njaki predelali v Trubarjev gaj, ki so ga začeli urejati leta 1983. Vsa poslopja so prenovili tako, da so ohranila nekdanjo podobo. Slovesnost ob odprtju je bila ob 400. obletnici Trubarjeve smrti. Pred mlinom stoji kip Primoža Trubarja, delo kiparja Draga Tršarja. Gospodarsko poslopje je preurejeno v gostišče, ob njem pa stojita še obnovljena kozolec in žaga venecijanka na vodni pogon. Skedenj je preurejen v spominsko sobo, v kateri sta na stenah popisana življenje in usoda Primoža Trubarja, na oknih pa so upodobljene nekatere zgodovinske osebnosti, ki so bile njegovi sodobniki, in vladarji tedanjega časa: Jean Calvin, švicarski reformator, Vid Dietrich, protestantski teolog, Martin Luther, začetnik reformacije, itd. Na sredini prostora so valji, ki simbolizirajo misel o slovenstvu, in v njih knjige, ki jih je Trubar napisal od leta 1550 do leta 1586.

»**Stati inu obstati**« Slovenija letos praznuje 500. obletnico rojstva Primoža Trubarja, zato je vlada leto 2008 razglasila za Trubarjevo leto. Trubar, rojen 9. junija 1508, umrl 1586 v Tübingenu v Nemčiji, je bil osrednja osebnost slovenskega protestantizma v 16. stoletju pa tudi začetnik slovenskega jezika in slovenske književnosti, saj je po protestantskih idejah, naj bodo verske knjige v ljudskem jeziku, začel pisati slovenske knjige. Trubar je objavil 22 knjig v slovenščini in dve v nemščini.

Trubarjev Catechismus in Abecedarium, oba z letnico 1550, sta prvi slovenski knjigi; z njima je postavil temelj slovenskega knjižnega jezika in slovenske književnosti. Sam je prevedel celotno Novo zavezo – Ta celi Novi testament (1582), iz Stare zaveze pa je prevedel in izdal psalme v knjigi Ta celi psalter Davidov (1566). Poleg tega je v slovenščini objavil pesmi in molitve ter sestavil pravila protestantske cerkve, tj. Cerkovno ordningo (1564). Pisal je tudi katehetske in teološke razlage.

Za črkopis svojih spisov je Trubar izbral najprej gotico, nato pa latinico po nemškem zgledu, toda s posebnimi znamenji za slovenske šumnike in sičnike. Za osnovo knjižnega jezika si je izbral takratni ljubljanski mestni govor, kot ugotavlja nova teorija, medtem ko je po starejši znanstveni tezi izhajal iz dolenskega narečja svoje rojstne Rašice in okolice.

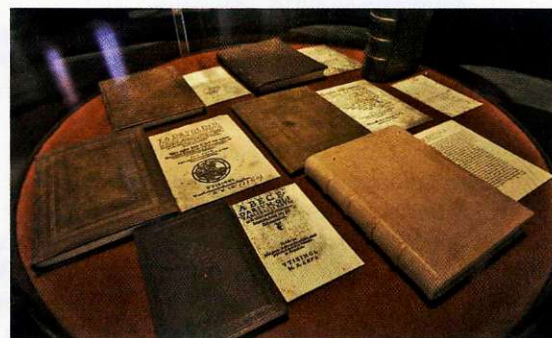
S spisi Primoža Trubarja se začenja slovstvo v slovenskem knjižnem jeziku, poleg tega se z njimi začenjajo med drugim zgodovinsko poročanje v slovenščini, teološko in filozofsko razpravljanje in pojasnjevanje v slovenščini ter sestavljanje pravnih besedil, prav tako v slovenščini. S Trubarjem se začenja javna raba imena Slovenci ter razglašanje enovitosti pripadnikov slovenstva ne glede na ločujoče deželne meje, piše na spletni strani Slovenskega protestantskega društva Primož Trubar.

Dr. Igor Grdina z Inštituta za kulturno zgodovino ZRC SAZU, je ocenil, da je Tru-

Skedenj je preurejen v spominsko sobo.

Knjige, ki jih je spisal Trubar od leta 1550 do 1586

Na oknih so upodobljeni Trubarjevi sodobniki.

bar osrednja osebnost slovenske kulturne, v marsičem pa tudi siceršnje zgodovine. Z oblikovanjem nacionalnega knjižnega jezika je neizbrisno zaznamoval življenje rojakov: ustvaril jim je izrazno sredstvo in instrument komunikacije, ki jih je povezoval v času in prostoru ne glede na nazorske razlike. Njegov knjižni jezik so že v začetku 17. stoletja prevzeli tudi katoliški pisci. Trubar sodi v vrsto velikih evropskih reformatorjev. Podobno kot Martin Luther se je, tako Grdina, zavzemal za

razvoj šolstva in je poleg verskih del izdal tudi didaktična. Skrbel je za izobrazbo nadarjenih mlajših rojakov; eden izmed njih – Jurij Dalmatin – je leta 1584 izdal prvi slovenski prevod celotnega Svetega pisma. Trubar je posebno pozornost namenjal glasbi oziroma petju. Njegov Katekizem iz leta 1550 tako ni prvenec samo med slovenskimi knjigami, ampak tudi med notnimi tiski.

Ceprav je bil Trubarjev opus od leta 1596 dalje na seznamu katoličanom prepovedanih knjig, so bila njegova dela vabljiv zgled za številne pisce tudi po zatrtju protestantizma v večini slovenskih dežel (1600–1628). Avtorji poznejših dob so v marsičem samo nadaljevali v smeri, kot jo je že sredi 16. stoletja začrtal vodilni slovenski reformator. Kulturno-civilizacijsko prelomnost Trubarjevega nastopa so v 19. stoletju eksplicitno priznali tudi slovenski katoličani (Jernej Kopitar, škof Anton Martin Slomšek). **D**

Strniševe pesmi

1.

Študentska založba

Študentska založba je v zbirki *Beletrina* na več kot sedemsto straneh izdala *Zbrane pesmi* Gregorja Strniše. Knjiga prvič ponatiskuje vse Strniševe pesniške zbirke, pesmi, ki so doslej izšle le v izborih, in edini pesniški tekst iz zapuščine. Izdajo zaokrožata pesnikova avtopoetološka teksta, ki dajeta ključ za globlje doživljanje in razumevanje Strniševe poetike. Strniševa poezija odpira mogočni blodnjak govornice podob, ki se ne ustavljajo znotraj okvirov posameznih zbirk. Šele v razprtosti celote Strniševega pesniškega vesolja zažarijo posamične zvezde s svojo polno svetilnostjo. Kdor koli je kdaj prebral katero od Strniševih pesmi, je zasut, da v svetu slovenskega pesniškega sveta njegove pesmi pomenijo nekaj edinstvenega. Spremno besedo je napisal Aleš Šteger.

Varstvo spomenikov

ZVKDS

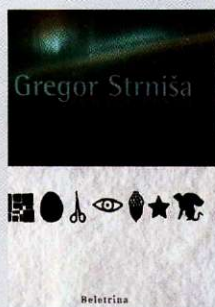
Zavod za varstvo kulturne dediščine vsako leto izda dve strokovni publikaciji z naslovom *Varstvo spomenikov*, v katerih so prikazana vsa odkritja in obnovitvena dela na kulturnih spomenikih. V zborniku *Varstvo spomenikov* so objavljene študije o poslikanem lesenem stropu na gradu Pišce, o najstarejši upodobitvi sv. Jurija na Štajerskem (Trnovec), o prenovi špitala v Gornji Radgoni ter celovitih obnovah treh objektov v Šmartnem v Brdih, delni rekonstrukciji grajskega stolpa v Lendavi, statični sanaciji cerkve sv. Jurija v Piranu, obnovah gradu in ohranjanju srednjeveških poslikav na zunanjsčinah ter več drugih strokovnih člankov s področja varovanja kulturne dediščine. V knjigi *Poročila* je 237 poročil, ki zajemajo področje arheologije in obnovitvena dela na kulturnih spomenikih.

Sveti svet

2.

Filozofska fakulteta

Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete v Ljubljani je izdal knjigo *Sveti svet*, v kateri Boštjan Kravanja piše o topografiji religioznega na primeru Breginjskega kota. V prvem delu knjige je nekaj splošnih poglavij o vprašanju pojavnosti svetosti v prostoru, potem pa avtor prikaže primere svetega prostora v Breginjskem kotu. V ospredju so trije kraji: sveti Volar (cerkev, vzpetina in njene pritikline), sveta Helena na Lupu (sveti prostor Breginjskega kota) in sveta Marjeta – »pastirica« nad Breginjem. Avtor se je naslonil na folklorno izročilo, skrbno preučil ostaline na terenu, bralcu pa je ponudil včasih prav drzne sklepe in domneve. V zadnjem delu je

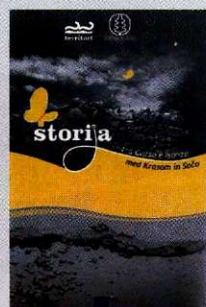
1.

2.

3.

4.

»obdelal« krščanski prispevek k »opremi« (sakralnega) prostora od pokristjanjevanja, poganskih sledov, pokopališkega prostora do liturgije in izbranih primerov krščanskih simbolov ter sodobnega krščanskega romanja na primeru svete Marjete nad Breginjem.

Trubar.doc

Rokus Klett

Knjiga *Trubar.doc* se drži rdeče niti zbirke *.doc* in kot taka želi najstniku približati dela Primoža Trubarja. Delo je razdeljeno na pet poglavij, ki so zanimiva za mlade bralce in jih vabijo, da sami primerjajo svet Primoža Trubarja in svet, ki ga poznajo sami. V vsakem poglavju je tako izbor del Trubarja kot izbor odlomkov iz literariziranih biografij o njem, ki jih poživijo ilustracije Petra Ciuhe. Vmesne dialoge ter uvodno in sklepno besedo je napisal jezikoslovec in literarni zgodovinar dr. Kozma Ahačič, ki se raziskovalno ukvarja z obdobjem reformacije v 16. stoletju. Vsakemu poglavju so dodani še izbori odlomkov iz literariziranih biografij o Primožu Trubarju, ki jih je izbral in pripravil Miha Mohor.

Svet verjetnosti

3.

DMFA

Društvo matematikov, fizikov in astronomov je v zbirki *Sigma* objavilo strokovno delo *Ko strela udari*, v kateri Jeffrey S. Rosenthal prikazuje skrivnostni svet verjetnosti. Avtor piše o naključjih okoli nas, o verjetnosti vsepovsod ter o sovpadanju in presenečenju. Izvemo, zakaj igralnice vselej dobivajo, o delitvi igralnih kart, o odločanju, o zelo majhnih verjetnostih, o raziskavah javnega mnenja, o negotovosti, o naključjih v biologiji (evolucija, geni, virusi), o nezaželeni e-pošti, o vzrokih naključnosti ter podobnih temah s področja verjetnosti. Rosenthal je profesor za statistiko na Univerzi v Torontu, avtor dveh učbenikov iz teorije verjetnosti in nad 50 znanstvenih člankov s področja naključnostnih računalniških algoritmov. Ureja stran www.probability.ca.

Spoznati in razumeti

Založba Mladinska knjiga

Avtorja vodnika *Spoznati sebe in razumeti druge* Dreja Novak in Uroš Platiše sta se pred leti srečala z eneagramsko teorijo, ki ju je povsem prevzela, saj jima je pomagala pojasniti odnose z drugimi ljudmi. Izraz eneagram izhaja iz grščine: ennea pomeni devet, gram pa risba oziroma podoba. Sestavljen je iz treh delov: kroga, enakostraničnega trikotnika in nepravilnega šesterokotnika. Prikazuje dinamično povezanost stvari in dogodkov v življenju. Z vprašalniki v knjigi se bralec uvrsti v določen osebnostni tip in podtip po eneagramu. Temelj za določitev predstavlja devet osnovnih strahov in idej, ki vodijo naše mišljenje, čutenje, razmišljanje in dožemanje sveta. Posamezni osebnostni tipi so poglobljeno predstavljeni z napotki, kako jih nagovarjati, kaj jim je všeč in česa ne marajo, s katerim tipom se dobro razumejo in s katerim ne, kar človeku pomaga v odnosih z drugimi. Temeljni osebnostni tipi so natančnež, dajalec, zmagovalc, individualist, raziskovalec, previdnež, navdušenec, izzivalec in mirovnik.

Med Krasom in Sočo

4.

Občina Miren-Kostanjevica

Občina Miren-Kostanjevica je skupaj s konzorcijem za kulturo iz Trbiža izdala dvojezični slovensko-italijanski vodnik *Zgodovinske poti med Krasom in Sočo*, ki ga je delno financirala EU. Vodniku je dodan natančen zemljevid, v ospredju pa so ostaline prve svetovne vojne, ki je to območje najbolj zaznamovala. V prvem delu je prikazano območje od Ronk do Zagraja na levem bregu spodnje Soče, celotna doberdobska planota in na jugu do Trbiža oz. morja. V drugem delu je zajeto območje zahodnega slovenskega Krasa, od Škrbine in Svetega do Opatjega sela oz. meje z Italijo. Prikazani so zgodovinski in kulturni spomeniki s kratko zgodovino, dodane pa so še nekoliko daljše zgodbe najznamenitejših oseb, dogodkov ali krajev.

Privoščite si knjigo ...

... z 10-odstotnim popustom in darilom!

PRIČEVANJA

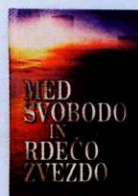
Avtor se spominja mladosti za časa terorja na Primorskem, bojev v 2. svetovni vojni v italijanski in jugoslovanski kraljevi vojski ter sanj, ugaslih v udbovsem zaporu, o pravičnejši družbeni ureditvi.

Avtor: Viktor Miklavčič
Obseg: 320 strani
Format: 17x24,5 cm
Trda vezava
Cena: 20,44 EUR

MATI SLOVENIJA

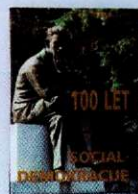
Pesmi pesnika slovenske pomladi, tradicije, vrednot

Avtor: Tone Kuntner
Obseg: 72 strani
Format: 13,5x22,5 cm
Trda vezava
Cena: 9,18 EUR

MED SVOBODO IN RDEČO ZVEZDO

Pripoved iz časa druge svetovne vojne in po njej. Dodan seznam sodelavcev Udbe.

Avtor: Dušan S. Lajovic
Obseg: 347 strani
Format: 17x24,5 cm
Trda vezava
Cena: 25,87 EUR

ZADNJI IZVODI!**100 LET SOCIALDEMOKRACIJE**

Prikaz klasičnega obdobja slovenske socialdemokracije in njene vnovične oživitve konec prejšnjega stoletja

Avtor: Milan Zver
Obseg: 125 strani
Format: 15x21 cm
Brošura
Cena: 9,18 EUR

OKOPI

Politični razvoj slovenske države od leta 1994
Prodana je bila že v več kot 18.000 izvodih!

Avtor: Janez Janša
Obseg: 309 strani
Format: 16,5x24,5 cm
Trda vezava
Cena: 9,18 EUR

PREMIKI

Nastajanje in obramba slovenske države 1988-1992
Prodana v več kot 65.000 izvodih!

Avtor: Janez Janša
Obseg: 363 strani
Format: 15,5x23,5 cm
Trda vezava
Cena: 9,18 EUR

USTAVA ZDRUŽENIH DRŽAV AMERIKE s pojasnili

Ustava Zdrženih držav Amerike je najstarejša veljavna pisana ustava v svetu pa tudi najpomembnejše, najplivnejše in najbolj študirano pravno besedilo, kar jih je bilo napisanih. Po več kot dveh stoletjih se še danes uporablja v domala nespremenjeni obliki. Neizmeren je tudi njen vpliv na ustavni razvoj v Evropi in drugod po svetu.

Avtorja: mag. Klemen Jaklič in mag. Jurij Toplak
Obseg: 144 strani
Format: 11x16 cm
Trda vezava
Cena: 20,82 EUR

DRŽAVNA UREDITEV REPUBLIKE SLOVENIJE

Knjiga prinaša aktualen pregled zakonodaje s področja državne in ustavne ureditve Republike Slovenije. Poleg besedila najpomembnejših predpisov s področja državne ureditve, organov oblasti, človekovih pravic, volitev in referendumov ter ustavnega sodstva govori tudi o postopkih pred ustavnim sodiščem in nekaterih njegovih odločitvah. Knjiga je opremljena z vzorci vlog pred ustavnim sodiščem in z uvodnimi pojasnili.

Uredniki: prof. dr. Rafael Cijan, mag. Jurij Toplak, Tadej Dubrovnik
Obseg: 376 strani
Format: 17x24,5 cm
Trda vezava
Cena: 35,46 EUR

NAROČILO (označite z x):

	cena s popustom
☐ Viktor Miklavčič: Pričevanja	18,40 EUR
☐ Tone Kuntner: Mati Slovenija	8,26 EUR
☐ Dušan S. Lajovic: Med svobodo in rdečo zvezdo	23,28 EUR
☐ Milan Zver: 100 let socialdemokracije	8,26 EUR
☐ Janez Janša: Okopi	8,26 EUR
☐ Janez Janša: Premiki	8,26 EUR
☐ Jaklič in Toplak: Ustava Zdrženih držav Amerike s pojasnili	18,74 EUR
☐ Cijan, Toplak, Dubrovnik (ur.): Državna ureditev Republike Slovenije	31,91 EUR

Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov
Nova obzorja d.o.o., Mivka 25,
1000 Ljubljana ali na
faks 01 24 47 204.

Naročila sprejemamo tudi
po telefonu na številko 01 24 47 200 ali
e-mail knjigarna@demokracija.si.

Vse cene vsebuje 8,5-odstotni DDV. Poštnino
po veljavnem ceniku Pošte Slovenije plača
naslovnik ob prevzemu. Akcija velja do
31.7.2008 oziroma do razprodaje zaloga.

Ime in priimek (ime podjetja):

Ulica:

Kraj, poštna št.:

Kontaktna oseba (samo pravne osebe):

Datum naročila:

Podpis in žig naročnika
(samo pravne osebe):

Davčni zavezanec: ☐ NE ☐ DA ID za DDV:

Avgustovski festival Radovljica

Lucija Horvat, foto: arhiv Demokracije

Festival Radovljica ima četrstoletno tradicijo in bo letos potekal že 26. Kot je znano, je edini, ki poleg brežiškega festivala v Sloveniji, natančneje v radovljiški graščini, oživlja redkeje slišano glasbo starejših obdobij.

Med 9. in 24. avgustom se bo v Radovljici zvrstilo deset koncertov stare in tudi nove glasbe na historičnih inštrumentih. Domen Marinčič, ki je že drugo leto umetniški vodja festivala, je poskušal sestaviti čim bolj raznolik in zasedbeno uravnotežen program. Pri njegovem sestavljanju je imel tri glavne cilje: želel je povabiti svetovno znane glasbenike in obetavne mlade ansamble, ki so komaj stopili na glasbeno pot, ter hkrati vključiti več slovenskih izvajalcev. Spored bo časovno segal od izvajalskih tradicij pred nastankom notnega zapisa do sodobnih del, ki jih je navdihnila srednjeveška glasba. Koncerte, dva od desetih bosta v cerkvi sv. Petra v Radovljici, eden pa na ljubljanskem gradu, sta ob pokroviteljih finančno podprla občina Radovljica in ministrstvo za kulturo.

Bogat program Med uveljavljenimi poustvarjalci kaže posebej izpostaviti angleškega harfista Andrewa Lawrence-Kinga, ki bo s plesalcem in kitaristom Stevnom Playerjem pod imenom The Harp Consort poskrbel, da bodo poslušalci podoživeli glasbo z dvora Ludvika XIV. Nastopile bodo tri norveške sopranistke, združene v trio Mediaeval, in italijanski ansambel Zefiro, ki je eden najbolj znanih ansamblorov s historičnimi pihali. Zanimiv bo tudi nastop najverjetneje najbolj znanega ansambla za srednjeveško glasbo Sequentia, ki deluje v Franciji. Njegov član Benjamin Bagby si že vrsto let prizadeva sestaviti predstavo, kako so včasih izvajali pesnitve ob spremljavi nekega inštrumenta. Sestavil je program iz različnih odlomkov iz obdobja od začetka krščanstva v Evropi do leta 1000 na temo apokalipse. Iz Francije bo

na festivalu gostovala še zasedba Les Plaisirs du Parnasse z manj znano glasbo nemških skladateljev s konca 17. stoletja.

Mlajši ansambli Mlajši, obetavni, a še ne uveljavljeni ansambli bodo nastopili na treh koncertih. Slišali bomo Santenay, mednarodni kvartet mladih glasbenikov, ki so se spoznali na študiju v Trossingenu in so specializirani za polifonijo poznega srednjega veka. Za svoj program je Santenay izbral nekaj glasbenih biserov 14. in 15. stoletja na temo ljubezni, cvetoče narave in ptičjega petja. Ansambel je doslej nastopal na

Ansambel Mikado vodi flavtistka Maja Osojnik.

Ansambel za srednjeveško glasbo Sequentia iz Francije

festivalih stare glasbe v Avstriji, Franciji, Nemčiji in Romuniji ter je pred kratkim posnel svojo prvo zgoščenko. Svez je tudi avstrijski ansambel Mikado, ki izvaja renesančno glasbo in ga sestavlja pet avstrijskih in slovenskih glasbenikov. Na tekmovanju International Young Artist's Presentation v Antwerpnu je Mikado leta 2004 dobil prvo nagrado in od takrat veliko nastopa po vsej Evropi. Dan za Mikadom bo nastopil nemški trio Amikal, ki bo predstavil francosko glasbo 18. stoletja.

Slovenski izvajalci Premierno se bo predstavil novi ansambel za staro glasbo Harmonia Antiqua Labacensis s sedežem v Sloveniji.

Štirje pevci in osem inštrumentalistov bo poustvarilo glasbo iz 17. stoletja iz Slovenije, Hrvaške, Avstrije in Italije, od koder prihajajo, vodil jih bo argentinski violinist Manfred Kraemer. Od slovenskih izvajalcev bo poleg flavtistke Maje Osojnik, ki vodi ansambel Mikado, s Schubertovim ciklusom štiriindvajsetih samosplovov Zimsko popotovanje v Sloveniji prvič nastopil baritonist Matjaž Robavs, prvič tudi ob spremljavi zgodovinskega klavirja, ki s svojim barvitim, a transparentnim zvokom omogoča pevcu več niansiranja kakor sodobni inštrumenti. Na zgodovinski klavir bo igral Edoardo Torbianelli iz Trsta. **D**

Baritonist Matjaž Robavs

Galerija v Hrastovljah

Prejšnji petek so v središču Hrastovljah odprli galerijo, imenovano po domačem akademskem kiparju Jožetu Pohlenju, ki je leta 1949 odkril znamenite freske v tamkajšnji cerkvi sv. Trojice. V galeriji bo v dveh nadstropjih razstavljenih več kot 30 Pohlenovih kipov in slik. Galerija v rojstnih Hrastovljah je bila ena od želja leta 2005 preminulega kiparja, ki je zato svojo umetniško zapuščino prepustil hčerki. Ta je ob strokovni pomoči Obalnih galerij Piran, koprške občine in donatorjev njegovo željo uresničila. Zbirka v galeriji med drugim obsega pet še neznanih kipov iz žgane gline, ki jih je umetnikova hči odkrila pri pospravljanju očetovega ateljeja. Dva je restavratorica Mira Ličen že restavriral, tako da bodo skupaj s preostalo zapuščino in poklonjenimi deli na ogled v središču Hrastovljah. V neposredni bližini nove galerije je Galerija Viktorja Snoja, ki je

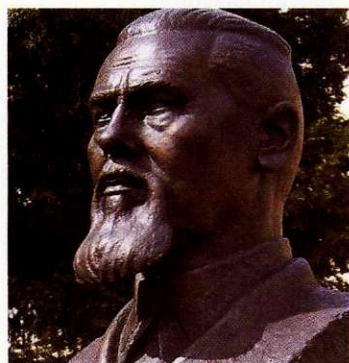

Kipar Jože Pohlen

prav tako tesno povezan z Mrtaškimi plesom v hrastovljski cerkvi. Galeriji bosta skupaj s freskami ponudili eno zgodbo. Jože Pohlen (1926–2005) je bil eden prvih kiparjev, ki se je šolal na ljubljanski likovni akademiji. Čeprav je največji pečat pustil kot kipar male plastike – ustvaril je veliko monumentalnih realizacij – je tudi slikal, najljubša tehnika pa mu je bila lavirana risba. Od petdesetih let dalje je imel poleg številnih skupinskih še 20 samostojnih razstav, prejel pa je tudi nagrado Prešernovega sklada. L. H.

Plečnik v Novem mestu

Dolenjski muzej v Novem mestu je v sodelovanju z Narodno galerijo slikovni del razstave Jože Plečnik, arhitekt v Ljubljani, Pragi in na Dunaju predstavil v Novem mestu. Novomeška razstava je dopolnjena z nekaj predmeti. Kot je pojasnil muzejski svetovalec Jožef Matijević, umetnostni zgodovinar in muzejski svetovalec iz Dolenjskega muzeja, gre za gostovanje razstave, ki jo je ob lanskem Plečnikovem letu za ljubljansko Narodno galerijo pripravil Damjan Prelovšek, oblikovala pa Eva Prelovšek. Neokrnjeno razstavo so pred tednom dni odprli na Japonskem, kjer so razstavljeni tudi predmeti, ki jih je oblikoval Jože Plečnik, v galeriji Dolenjskega muzeja bodo do 12. oktobra na ogled samo panoji s slikovnim gradivom in spremnim besedilom. Razstavo so v Novem mestu postavili kronološko in glede na posamezne postaje arhitektovega delovanja. Da ne bi šlo samo za

Plečnik je bil izjemen arhitekt.

prikaz slikovnega gradiva, so jo v Dolenjskem muzeju dopolnili s predmeti, ki so jih za razstavo posodili Galerija Božidarja Jakca iz Kostanjevice na Krki, Lekar na Krško, Muzej krščanstva na Slovenskem iz Stične in ljubljanski Arhitekturni muzej. Dodani razstavni predmeti, med njimi Plečnikova stola iz Krškega, Plečnikove keramične arhitekturne predloge, medeninast kelih in še nekateri, pa lani v Ljubljani niso bili razstavljeni. L. H.

Napovednik dogodkov

ČETRTEK, 5. 6. 2008

19.30 Slovenska filharmonija: Marina Horak, klavir – klasična glasba

19.30 Cankarjev dom: Orkester

Slovenske filharmonije, Slovenski komorni zbor, Zbor Consortium musicum

20.00 SNG Drama: Dušan Jovanović:

Življenje podeželskih plejbojev po drugi svetovni vojni ali Tuje hočemo – svojega ne damo

PETEK, 6. 6. 2008

20.00 MGL: Anton Pavlovič Čehov: Tri sestre

20.00 SNG Drama: Mihail A. Bulgakov: Zaročnik svetohlincev, Molière

20.00 Slovensko mladinsko gledališče: Matjaž Pograjc: Ljubezen na smrt – koncert za kuharja, šest vajencev in tri pomivalce

SOBOTA, 7. 6. 2008

11.00 – 13.00 Dvorni trg: Komorni zbor Vocis imago & Stari mački: Ljubljana, zapleši in zapoj – ljudske pesmi, džez

19.30 Križanke: Jasen Atanasov, fagot, Zora Slokar, rog, Jonatan Aner, klavir

20.00 Galerija 22: Deti Picasso (Rusija) – psihedelični etno rok.

NEDELJA, 8. 6. 2008

18.00 Cankarjev dom: Baletna šola Pirueta: V krošnji drevesa

21.00 Plesni teater: Nomad dance academy: Kratki rezi – sodobni ples

21.00 Gledališče Glej: Zalka Grabnar Kogoj: Ampak Dane

PONEDELJEK, 9. 6. 2008

19.30 SNG Drama: Henrik Ibsen: Strahovi

20.00 Cankarjev dom: Baletni večer s podelitvijo strokovnih nagrad Društva baletnih umetnikov Slovenije (DBUS)

20.00 Slovensko mladinsko gledališče: Petr Zelenka: Zgodbe vsakdanje norosti

TOREK, 10. 6. 2008

19.30 SNG Drama: Andrej Hieng: Osvajalec

20.00 Cankarjev dom: La Vie en Rose – mednarodni večer šansonov

20.00 SNG Drama: Yukio Mishima: Markiza de Sade

20.00 MGL: J. Stein, J. Bock, S. Harnick: Goslač na strehi – muzikal

SREDA, 11. 6. 2008

18.30 Dvorni trg: Akademsko folklorna skupina France Marolt: Slovenski ljudski plesi ob Ljubljani

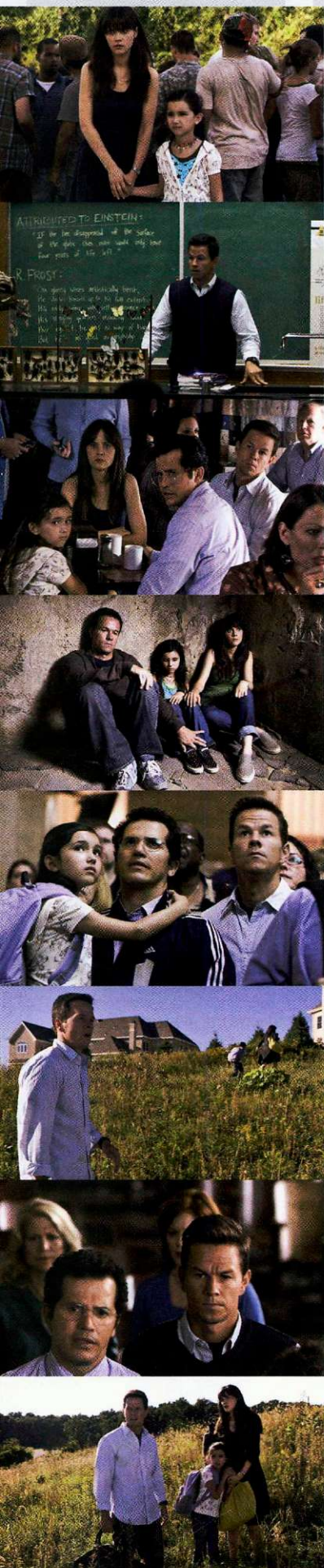
19.30 Šentjakobsko gledališče: Dragana Alfirevič, Dejan Srhoj: Trg žabjih dlak

21.00 Plesni teater Ljubljana: Milan Tomašik, Alexander Gottfarb: Baga – Basta – plesno-gledališka predstava

**RADIO
ZELEN VAL**
93.1 & 97.0 Mhz

ALPE ADRIA "ZELEN VAL" d.o.o., Spodnja Slivnica 16, 1290 Grosuplje

Dogodek

Monika Maljevič

Govoril nam je Šesti čut. Potem smo videli Znamenja. In obiskali Vas ob gozdu. Zdaj se bo zgodilo ...

Mojster srhljivk M. Night Shyamalan, ustvarjalec filmov Šesti čut, Znamenja in Vas ob gozdu, bo tokrat človeštvo soočil s povsem nepričakovanim, nerazložljivim in neustavljivim izumrtjem. Profesor naravoslovja Elliot in njegova odpujena žena Alma poskušata na begu pred grozljivim umiranjem ljudi odkriti, kaj se dogaja. Nekateri menijo, da gre za teroristični napad, drugi so prepričani, da je kriv spodletel vojaški eksperiment, tretji razloge iščejo v skrivnostnem virusu. Toda resnica je še bolj silovita in strašna, kot si lahko predstavljajo ...

Režiser M. Night Shyamalan predstavlja paranoični triler, ki se odvija hitro kot strela. V ospredju je družina, ki beži pred nepojasnjenim in neustavljivim pojavom, ki ne ogroža samo človeštva, ampak tudi temeljni človeški nagon – željo po preživetju.

Začne se brez jasnega opozorila. Zdi se, da je prišlo od nikoder. V samo nekaj minutah po večjih ameriških mestih pride do nenavadnih, srhljivih smrti, ki so zaradi svoje šokantne destruktivnosti zunaj razuma. Kaj povzroča ta nenadni, popolni zlom človeškega obnašanja? Gre za nekakšen nov teroristični napad, ponesrečen eksperiment, hudičevo biološko orožje, podivjani virus? Se prenaša po zraku, vodi?

Filadelfijski srednješolski profesor naravoslovja Elliot Moore (Mark Wahlberg) si najbolj želi poiskati način, kako pobegniti temu skrivnostnemu in smrtonosnemu fenomenu. Čeprav imata z ženo Almo (Zooey Deschanel) zakonsko krizo, se odpravita na pot, najprej z vlakom, nato z avtom. Z njima sta Elliotov prijatelj, profesor matematike Julian (John Leguizamo), in njegova osemletna hčerka Jess (Ashlyn Sanchez).

The Happening

Režija: M. Night Shyamalan

Žanr: znanstveno-fantastična drama

Scenarij: M. Night Shyamalan

Igrajo: Mark Wahlberg, Zooey Deschanel, John Leguizamo, Spencer Breslin, Ashlyn Sanchez, Betty Buckley

Premiera: 12. 6. 2008

Distribucija: Continental Film

Priti želijo na podeželje Pensilvanije, upajoč, da bodo ubežali srhljivim napadom, ki se ves čas širijo. A kmalu postane jasno, da ni nihče nikjer varen. Grozljivemu, nevidnemu morilcu ne more ubežati nihče. Šele ko Elliot začne odkrivati pravo naravo tistega, kar preži zunaj – in tistega, kar je spustilo na plan silo, ki ogroža prihodnost človeštva –, odkrije žarek upanja, da se utegne njegova slabotna družina rešiti pred tem, kar se dogaja.

Shyamalan je eden najuglednejših pripovedovalcev zgodb sodobnega filma. Njegove večplastne filmske uspešnice odlikuje mešanica napetosti, drame, humorja in pristnih čustev. Od prvenca Šesti čut je posnel niz pretresljivih sodobnih filmov, ki raziskujejo provokativne človeške skrivnosti. Spotoma je požel pohvale kritikov in uspešno polnil blagajne kinodvoran.

Z *Dogodkom* se Shyamalan vrača h koreninam s trilerjem, ki je tako napet, da nas stiska v želodcu, s pripovedjo o katastrofi, morečem pobegu in naravi

smrtonosnega konflikta s človeštvom. V svojem bistvu je to morda njegova najbolj neposredna zgodba, saj spremlja samo tri ljudi – moškega, žensko in otroka – na poti, ko bežijo pred katastrofo brez obraza in imena. Ta zgodba zelo drzno izpostavlja tesnobno vizijo epske apokalipse, ki je sicer neposredno ne sproži človek, ampak narava; zgodba se sprašuje, kaj bi se zgodilo, če bi bilo nekaj narobe s človeškim nagonom za preživetje; hkrati pa raziskuje, kako nas ljubezen in nežnost lahko ohranjata pri življenju v najbolj temačnih in grozljivih časih.

Shyamalan je poskušal ustvariti sodobno različico paranoičnih trilerjev iz časov hladne vojne petdesetih in šestdesetih – filme, ki so zabavni in so dvignili raven napetosti z neposredno grožnjo pogube, ob kateri je gledalca spreletaval srh, pod razburkano površino pa so subtilno dvomili o razumnosti poti, ki jo ubira sodobna družba. Od maščevalne množice Ptičev Alfreda Hitchcocka do Godzile, ki jo je ustvarila jedrska bomba, agresivni, rastlinam podobni zapredki Invazije tatov teles Dona Siegla – vse te klasične napete pripovedi so bile dejansko grozljivke, občinstvo pa se je po ogledu spraševalo, kakšen bo novi svet, v katerem bo Zemlja sicer še obstajala, človeška vrsta pa morda ne. **D**

BREZ VSTOPNIH
IN IZSTOPNIH
STROŠKOV

KOMBINIRANJE SE IZPLAČA

Depozit + naložba v vzajemne sklade = odlična priložnost

Dobra letina je rezultat skrbnega načrtovanja. Kombiniranje se izplača, saj prinaša dvojne sadove. Do 30. 6. 2008 traja posebna ponudba, po kateri:

- 60 % sredstev vežete v dolgoročni depozit s sestavljeno obrestno mero (EURIBOR in pribitek), ki za depozit od vključno 5.000 EUR do 20.000 EUR z ročnostjo nad 5 let znaša EURIBOR* + 0,60 o.t. (5,391 %);
- 40 % sredstev pa istočasno vložite v vzajemne sklade Abančne DZU** brez vstopnih in izstopnih stroškov (vplačila v okviru SHEME A).

Najmanjši možni skupni znesek naložbe v depozit in v vzajemne sklade je 2.000 EUR.

Opozorilo: *Uporabljamo 6-mesečni EURIBOR, ki je določen na dan 31. 3. in 30. 9. za naslednjih 6 mesecev. EURIBOR, določen na dan 31. 3. 2008, znaša 4,791 %. Spremenljiva obrestna mera, navedena v oklepaju, je izračunana na dan 31. 3. 2008 in velja do 30. 9. 2008. **V akcijski ponudbi lahko izbirate med skladi: Abančna DZU DELNIŠKI EVROPA, Abančna DZU DELNIŠKI SVET, Abančna DZU DELNIŠKI PASIVNI BALTINORD, Abančna DZU DELNIŠKI AZIJA in Abančna DZU DELNIŠKI ZDA, ki jih upravlja Abančna DZU d.o.o., 1000 Ljubljana (v nadaljevanju vzajemni skladi Abančne DZU). Vzajemni skladi Abančne DZU d.o.o. niso bančna storitev in ne prinašajo zajemčenega donosa. Naložbe v vzajemne sklade niso vključene v sistem zajemčenih vlog in banka z njimi nima obveznosti. Vlagatelj prevzema tveganje, da bo ob unovčitvi investicijskega kupona dobil manj, kot je investiral. Podatki o vrednosti in gibanju enote premoženja vzajemnih skladov Abančne DZU d.o.o. so objavljeni v dnevnikih časopisih Delo, Dnevnik, Finance in Večer ter na spletnih mestih www.abanka.si ter www.abancna-dzu.si. Podrobnejši podatki in informacije o vzajemnih skladih Abančne DZU so vsebovani v izvlečkih prospektov, prospektih z vključenimi pravili upravljanja in zadnjem objavljenem letnem in polletnem poročilu, ki so so brezplačno na razpolago na sedežu družbe vsak delavnik med 8.00 in 15.00, v vseh poslovalnicah Abanke Vipe d.d., na drugih pooblaščenih vpisnih mestih, navedenih na spletni strani www.abancna-dzu.si, med delovnim časom posamezne poslovalnice in na spletnem naslovu www.abancna-dzu.si.

ABANKA

www.abanka.si | info@abanka.si | Abafon 080 1 360

BANKA PRIJAZNIH LJUDI

Bolj za notri kot za ven

Miha Dovč, foto: Matej Mihinjač, oba SAGA Institute

Peugeot 207 SW 1,6 HDi outdoor

Mladi vozniki in voznice redko posegajo po karavanskih različicah osebnih vozil. Sploh šibkejši spol daje prednost vizualni oceni vozila. In tu peugeot 207 SW ne razočara. Če je oznaki SW pritačnjen še emblem 'outdoor', zna po njem poseči tudi moški.

Ženski Peugeot 207 v osnovi pač bolj pristaja ženski populaciji. Mehko podvozje, volanski mehanizem in prestavna ročica za nežne okončine, tudi oblika je bolj pisana na kožo dekletom. 207 SW v nadgradnji outdoor pa dobi zaščito podvozja

TEHNIČNE KARAKTERISTIKE

TEHNIČNI PODATKI	PEUGEOT 207 SW 1,6 HDi FAP OUTDOOR
vrsta motorja	turbodizelski, štirivaljni, vrstni, 4 ventili na valj
prostornina v ccm	1.560
moč v kW (KM) pri vrt./min	80 (109) pri 4.000
največji navor v Nm pri vrt./min	240 pri 1.750
menjalnik	ročni, petstopenjski
pogon	na sprednji kolesi
mere (dolžina x širina x višina) v mm	4.156 x 1.748 x 1.555
medosna razdalja v mm	2.540
prtljajnik v litrih	428 – 1.433
masa praznega vozila (nosilnost) v kg	1.275 (483)
največja hitrost v km/h	188
pospešek 0-100 km/h v s	10,9
poraba (po normah EU) v l/100 km	6,4/4,5/5,2
poraba na testu v l/100 km	5,8
cena vozila v EUR	17.640

in blatnikov, 2 centimetra više nasajeno podvozje in spremenjena platišča velikosti šestnajstih palcev. Kljub odmaknjenosti karoserije od tal se boste morali odpovedati slabšim makadamskim cestam, kajti nos avtomobila in registrska tablica sta še vedno preblizu tlom za kakšne resnejše zunajcestne odprave. 207 SW outdoor tako ne želi biti terenski avtomobil, saj mu Peugeot ni privoščil niti štirikolesnega pogona, temveč želi biti predvsem lep in v skladu z nekaterimi novimi modnimi smernicami. In tu mu ne moremo ničesar očitati. Kljub karavanskemu zadku je še vedno

skladen, zadnja svetila se zažirajo globoko v boke vozila in s tem še poudarijo dinamično obliko. D-stebriček je v nasprotju z običajnimi tovrstnimi vozili vzporeden z A-stebričkom.

Nadgrajena oprema Outdoor je nadgradnja opreme 'trendy'. Ker gre za paket, ki je po bogatosti opremljenosti na zlati sredini, kakšnega posebnega razkošja ne moremo pričakovati, a na seznamu dodatne opreme najdemo skoraj vse, kar potrebujemo. Ročno klimatsko napravo, avdiosistem z obvolanskim upravljalnikom, čelni ter bočni varnostni blazini za spredaj vozeča, daljinsko osrednje zaklepanje in potovalni računalnik. Zadnji stekli sta ročno pomični, pogrešamo pa varnostni sistem ESP za nadzor dinamike vozila. Glede na velikost vozila in paket opremljenosti ga sicer nismo prič-

drobne predmete ali stvari, ki jih redkeje potrebujete.

Zmogljiv motor Pogonski sklop outdoorja sestavlja odličen agregat in malo manj odličen menjalnik. Prvi je turbodizelski, velikosti 1,6 litra in moči 80 kilovatov. Pri dihanju mu pomaga variabilna turbina, ki zvezno plasira moč skozi celotno delovno območje. Navora je za 240 Nm, v prvih treh prestavah pa je zaradi funkcije 'overboost' vrednost povečana še za 20 enot. Razveseljuje majhna poraba, ki je bila tudi na testu z okoli šestimi litri po zaslugi umirjene vožnje zelo ugodna. Menjalnik ima le pet stopenj in je značilno pežojevsko mehak. Že res, da se da prestave menjati tudi z enim samim prstom, a obenem pušča nezaupljiv občutek pri tem, ali je sploh v prestavi. Nekaterim bo všeč, meni ni. Zato pa vožnja

kovali, a zaradi cene, ki preseže 17 in pol tisočakov evropske valute, mimo tega ne morem. Po izstopu nekaterih avtomobilskih proizvajalcev in vstopu novih v razred malih vozil s karavanskim zadkom sta poleg 207 SW navzoča še clio grandtour in fabia combi. Nad peugeotom boste najbolj razočarani tisti, ki ste si ga zaželeli kupiti zaradi prostornine prtljažnika. V osnovni postavitvi sedežev ga je le 428 litrov. Samo zato, ker sta tu tekmeča radodarnost in prostorom. Estetika pred uporabnostjo. Se pa pod običajnim dnom prtljažnika skrivajo še majhni predalčki za

ni tako tipično francoska. Podvozje so morali malce prirediti, zato je trše in manj udobno, kot smo vajeni, karoserija se hkrati še nagiba, vendar sta vodljivost in lega na cesti vzorni. Tudi volan je kljub mehkosti komunikativen in daje dober ter zanesljiv občutek.

Peugeot 207 SW je še vedno damski avto in kot tak bo pritegnil največ voznikov nežnejšega spola, ki si bodo zaželele malo večji in uporabnejši prtljažnik, kljub temu pa bodo še vedno zadovoljne z videzom in skladnostjo. Če gre za outdoor, je videz še toliko pomembnejši. **D**

Novici

RENAULT LAGUNA GT Štirikolesni volan je prava redkost v avtomobilski industriji, a vseeno so šli pri Renaultu tako daleč, da so ga razvili za serijsko proizvodnjo in najprej ponudili v laguni GT, ki jo lahko pri nas že kupite, ali pa v novi laguni coupé, ki bo na voljo konec leta. Gre za elektronski sistem, ki lahko zasuka tudi zadnji kolesi do kota 3,5 stopinje in s tem bistveno izboljša aktivno varnost, saj je avtomobil hitreje in bolje vodljiv, posledično poveča užitek med vožnjo in zmanjša rajdni krog, kar boste cenili med testnimi parkiranjmi. Hkrati so pri Renaultu za različico GT pripravili dva zmogljiva dvolitrska motorja, od katerih ima turbobencinski 150 kW, turbodizelski 131 kW, staneta pa 29.900 in 31.900 evrov oziroma 1.300 več, če želite karavansko različico. Če bo šlo vse po načrtih, naj bi jih pri nas do konca leta vozilo okoli 60.

BMW ROADSHOW BMW roadshow je flota testnih vozil nemške znamke, ki kroži po Evropi in potencialnim kupcem predstavlja najnovejša dognanja bavarskega izdelovalca avtomobilov. Dogodek se začne s predavanjem inštruktorja iz tovarne (ob prostem času vozi Taxi na dirkališču Nordscheife) o novostih in najnovejši tehnologiji, vgrajeni v ta vozila (pnevmatike runflat, BMWjev sistem EfficientDynamics, xDrive, aktivno krmiljenje). Sledi praktični preizkus sposobnosti vožnje med stožci, zaviranje ter umikanje oviri. Tu udeleženci spoznajo modele serij 1, 3 in 5 z različnimi vgrajenimi sistemi. Srečanje se konča ob neformalnem druženju ter izmenjevanju izkušenj. Flota bo po obisku vseh BMW-jevih trgovcev v Sloveniji nadaljevala turnejo po Evropi.

AVTOPRALNICA

AP 24 ur
(Center Kompas Stp)
Celovška cesta 206

Odpri:
NON STOP 24ur!

Tel.: 01/500-37-53
Avtopralna steza
Samopostrežne storitve
Samopostrežni sesalniki
Samopostrežni čistilniki preprog
Samopostrežna avtopralnica

Parkirna hiša WTC
Dunajska cesta 158

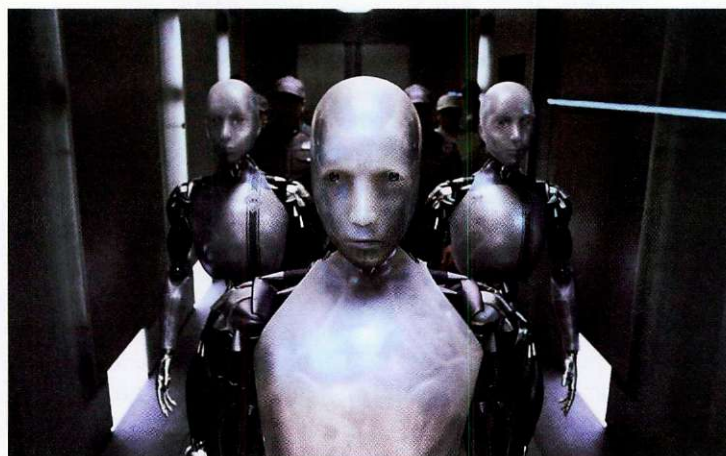
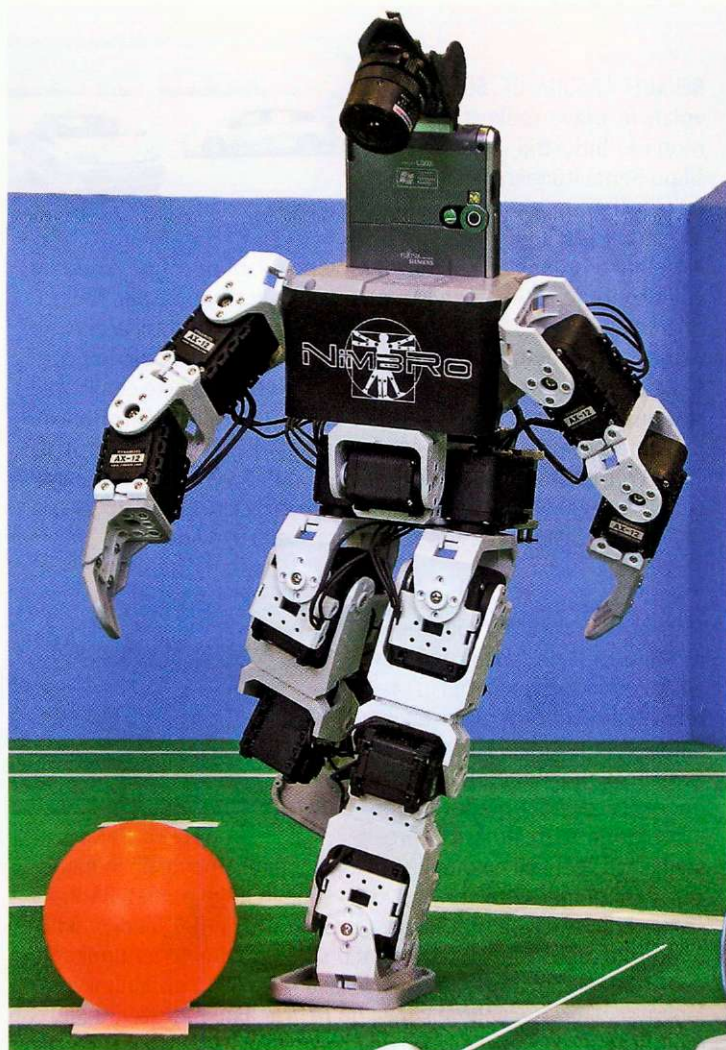
Odpri:
pon – pet 07:00 – 18:00
sobota 07:00 – 13:00

Tel.: 01/58-97-855
Strojno – ročno pranje
Notranje čiščenje
Poliranje
Globinsko čiščenje
+VULKANIZERSTVO

Roboti – spremljevalci prihodnosti

Barbara Prevorčič, foto: arhiv Demokracije

Ni daleč dan, ko bodo namesto nas delali roboti. Razvoj teh človeku podobnih aparatov v najbolj razvitih državah napreduje z raketno hitrostjo. Do leta 2025 bi lahko zapolnili kar 3,5 milijona delovnih mest na Japonskem.

Izraz robot se je prvič pojavil v znanstvenofantastičnem romanu Karla Čapka R.U.R. (Rossumovi Univerzalni Roboti) leta 1921.

seljevanje, zato naj bi to težavo rešili roboti.

bo Japonska do leta 2030 spopadla s 16-odstotnim padcem delovne sile. Japonska vlada predvideva, da bo naraslo število starejših ljudi, zato se pojavlja vprašanje, kdo bo v državi delal. Japonci niso odprti za tujo delovno silo in večje pri-

Nadomestek za ljudi? Vendar pri tem ne gre za to, da bi vsak robot nadomestil enega človeka, pa tudi ne za to, da bi roboti prevzeli delo ljudi. Raziskovalci pravijo, da bi roboti ljudem le omogočili, da se posvetijo pomembnejšim stvarim. Če bi roboti namesto negovalk na domu spremljali zdravje starejših ljudi, bi Japonska prihranila 21 milijard dolarjev pri pokojninskem zavarovanju. Starši bi prihranili

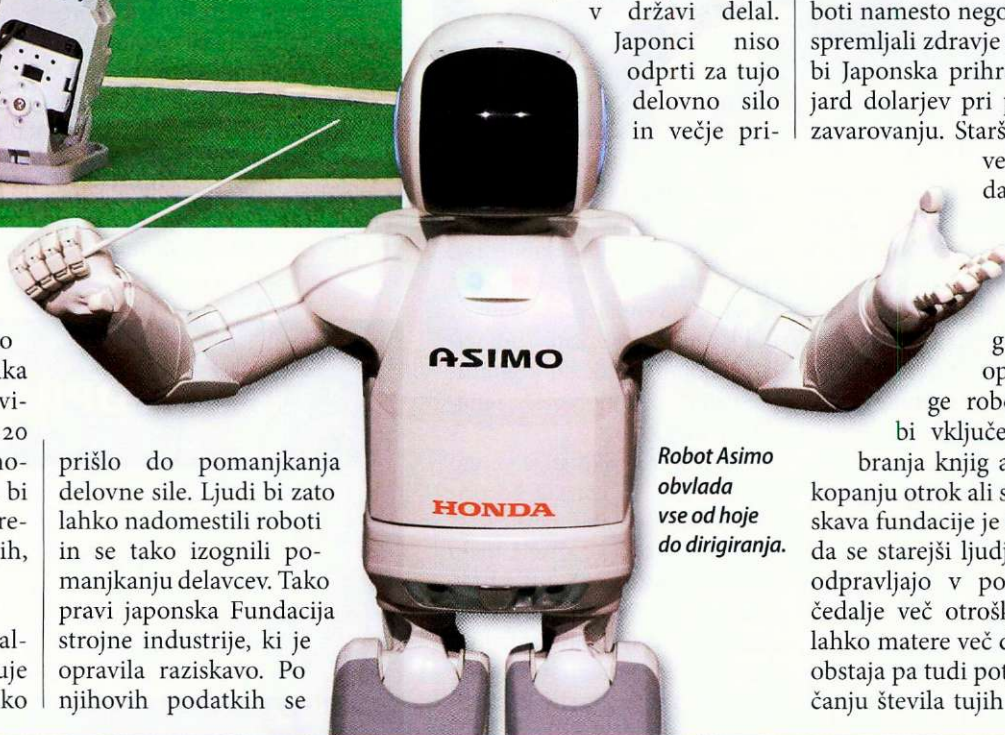
več kot uro na dan, če bi jim roboti pomagali paziti otroke in opravljati gospodinjstva opravila. Naloge robotov sicer ne bi vključevale glasnega

branja knjig ali pomoči pri kopanju otrok ali starejših. Raziskava fundacije je tudi pokazala, da se starejši ljudje vse pozneje odpravljajo v pokoj, gradi se čedalje več otroških vrtcev, da lahko matere več delajo čez dan, obstaja pa tudi potreba po povečanju števila tujih delavcev. Vse

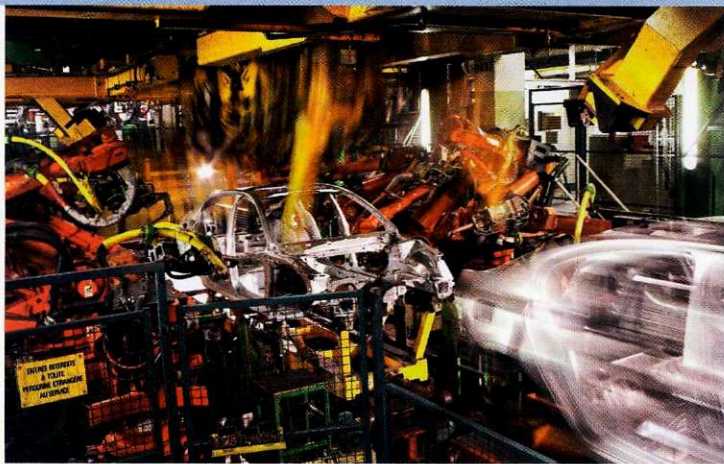
Izraz robot se uporablja za vsak stroj, ki ga nadzoruje računalnik in ga lahko programiramo, da se premika ali da opravlja določeno opravilo. Podjetje Honda že več kot 20 let (1986) razvija stroje, ki hodijo. Zdaj bi radi dosegli, da bi roboti opravljali funkcijo spremljevalcev starejših in drugih, ki potrebujejo pomoč.

Delovna sila Število prebivalcev na Japonskem se zmanjšuje in že čez petnajst let bi lahko

prišlo do pomanjkanja delovne sile. Ljudi bi zato lahko nadomestili roboti in se tako izognili pomanjkanju delavcev. Tako pravi japonska Fundacija strojne industrije, ki je opravila raziskavo. Po njihovih podatkih se

Robot Asimo obvlada vse od hoje do diriganja.

Tekoči trak z roboti

to kaže na zmanjševanje delovne sile in potrebo po delavcih. Zdajšnja rodnost je 1,3 otroka na žensko, kar je veliko pod mejo, ki je potrebna za ohranitev populacije. Vlada ocenjuje, da bo do leta 2055 kar 40 odstotkov populacije starejše od 65 let, zato jih čedalje bolj skrbi, kdo bo v prihodnosti delal. Po besedah raziskovalcev so roboti pomembni, ker lahko pomagajo omiliti pomanjkanje delovne sile.

Vendar strokovnjaki opozarjajo, da bodo pred začetkom uporabe robotov kot delovne sile potrebni nekateri razmisleki in spremembe. Ena od težav je visoka cena, izboljšati pa bo treba tudi funkcije robotov. Ovira na poti do večje uporabe robotov so tudi predsodki in pomisleki ljudi.

Robot - dirigent Da »znajo« roboti početi najrazličnejše stvari, priča Asimo, robot podjetja Honda Motor Co., ki je pred nedavnim dirigiral Simfoničnemu orkestru iz Detroita. Asimo je z otroškim glasom nagovoril občinstvo in nato med koncertom do popolnosti posnemal mimiko dirigentov: premikal je glavo in nakazoval tempo tako z eno kot z drugo roko. Po koncu se je še priklonil občinstvu in to ga je nagradilo z bučnim ploskanjem. »Navdušen sem, da sem lahko nastopal s Simfoničnim orkestrom iz Detroita. Čudovito dvorano imate,« jih je pohvalil Asimo. Robot, ki je prvič vodil dogodek v živo, ima kljub bogatemu znanju svoje meje. Inženirji so ga programirali tako, da je posnemal vedenje dirigenta omenjenega orkestra. Ne more

pa se odzivati na reakcije glasbenikov. Na prvi vaji se je orkester zmedel, ko je Asimo upočasnil tempo. Robot tega ni zaznal, medtem ko človek bi. »Sprogramiran je tako, da kaže določene gibe, in če se orkester odloči za hitrejši tempo, robot ne more nič napraviti.« Kljub temu je bilo več glasbenikov presenečenih nad zelo človeku podobnimi gibi,« je pojasnil glasbeni direktor. Robot Asimo poleg diriganja lahko tudi teče, hodi po neravnih površinah in se odziva na preproste glasovne ukaze. S pomočjo vgrajene kamere lahko tudi prepozna obraze.

Projekt Roberta Razvoj robotov je zelo napredoval tudi v Nemčiji, kjer z novo generacijo izumov poskušajo vzpodbuditi dekleta, da bi v učenju znanosti in tehnologije uživala tako kot fantje. Inštitut Fraunhofer za inteligentne analize in informacijske sisteme v Sankt Augustinu v Nemčiji je pred petimi leti začel izvajati projekt »Roberta – deklice spoznavajo robote«, ki se je izkazal za izjemno uspešnega. Deklice so namreč pokazale veliko zanimanje za projekt. Menedžerka projekta Gabriele Thiedig je dejala, da je njihova izkušnja z otroki na tečajih z roboti pokazala, da deklet ne zanima programiranje oklepnikov, bojevnikov ali robotov nogometašev. Udeleženke tečajev Roberta so robote namreč programirale za ples ali organizacijo reševalne akcije. Projekt Roberta izvajajo v šestih različnih državah – Nemčiji, Veliki Britaniji, Avstriji, Švici, Italiji in na Švedskem.

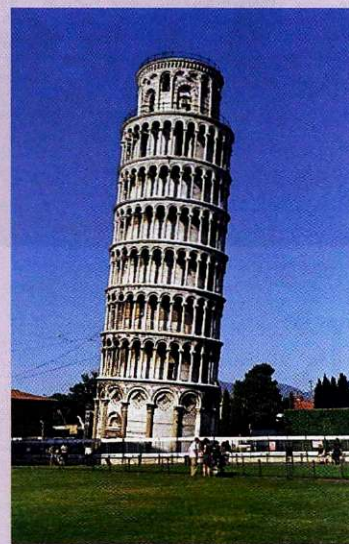
Na kratko

OGROŽENI MORSKI PSI Kar enajst vrst morskih psov je močno ogroženih, v petih vrstah pa njihovo število močno upada. Tako so ugotovili strokovnjaki Mednarodne zveze za varstvo narave (IUCN). Morske pse ogroža predvsem pretiran ribolov, poleg tega se zelo počasi razmnožujejo. Zato znanstveniki pozivajo h globalni omejitvi lova na morske pse in k omejevanju povpraševanja po njihovih dragocenih plavutih pa tudi k ukrepom za zmanjšanje nenamernih ulovov morskih psov, ki se v mreže ujamejo pri lovu drugih rib. Med ljudmi obstaja splošno prepričanje, da so morski psi zelo razširjena vrsta, ki je ribolov ne ogroža. Vendar znanstveniki poudarjajo, da je skrb za morske pse povsem utemeljena, saj ne obstajajo nobene mednarodne omejitve glede lova nanje. Ocene IUCN kažejo, da obstaja 21 vrst morskih psov in njihovih bližnjih sorodnikov skatov. Slednji plavajo tik pod morsko gladino, kjer so še bolj izpostavljeni nevarnostim ribolova. Od 21 vrst je po ocenah IUCN samo ena (veliki vražji skat) ogrožena, deset jih je na dobri poti za ogroženost, pet pa jih za zdaj še ni v hudi nevarnosti. Največja grožnja morskim psom je ribolov, tako namerni kot nenamerni. V preteklosti so jih velikokrat ulovili po naključju, ko so lovili druge ribe. Zdaj ko pa tudi druge vrste rib izumirajo, ribiči namenoma lovijo tudi morske pse. Veliko organizacij si sicer prizadeva, da bi zmanjšale lov na morske pse.

Morske pse najbolj ogroža ribolov.

STOLP V PISI STABILEN V svoji 800-letni zgodovini se je znameniti stolp v Pisi nehal nagibati. Inženir, ki je vodil 26 milijonov evrov vredni projekt za stabilizacijo stolpa, je dejal, da bi moral stolp ostati stabilen še naslednjih 200 let. Skupina strokovnjakov se je s stabilizacijo ukvarjala celih 10 let. Delo je med drugim zajemalo dovoz 70 ton prsti na severni del stolpa, kar je pomagalo ustvariti učinek samodejnega poravnjanja stolpa. Končni cilj je torej dosežen, saj se stolp ne nagiba več. Na žalost pa je poševni stolp v Pisi pred kratkim izgubil mesto med osmimi svetovnimi arhitekturnimi čudesi.

Stolp se je začel nagibati že pri gradnji.

Radio Krka
106.6 MHz

Nasvidenje, King Kahn!

Kristijan Stranščak, foto: Reuters

Konec maja je svojo zadnjo tekmo v bogati nogometni karieri odigral legendarni in nepozabni Oliver Kahn, svetlolasi Nemec, ki se bo v zgodovino vpisal kot eden najboljših vratarjev vseh časov.

King Olli – legenda med vratarji

Kar je bilo znano že nekaj časa, se je zgodilo. Po odigranih 557 tekmah v nemški zvezni ligi se je od nogometa poslovil eden najbolj dominantnih vratarjev tega in preteklega desetletja. Priljubljeni Olli se od nogometa poslavlja po 21 letih profesionalne kariere, v kateri je vse svoje uspehe dosegel v dresu Bayerna in nemške nogometne reprezentance.

Odločilen prestop v Bayern

Oliver Rolf Kahn, za prijatelje in ljubitelje nogometa Olli, je svojo športno pot začel v domačem Karlsruheju. Za klub, ki je bil

ustanovljen že davnega leta 1894, je branil sedem let. Sprva je kot rezervni vratar grel klop, v sezoni 1990/91 pa se je končno prebil v prvo enajsterico. Svojo odločenost je jasno pokazal z izjavo, da je vsak tekmelec Karlsruheja nje-

gov sovražnik: »Odrasel sem v času, ko sta bila priljubljena Rambo in Rocky. Sporočilo teh filmov je jasno: če trdo garaš, boš nekaj naredil iz sebe, in vsakdo, ki ti stopi na pot, je tvoj sovražnik. To je bil pač poskus, da bi se še močneje motiviral, danes se temu lahko le smejem. Osemdeseta so bila pač nora leta,« je takrat izjavil Kahn. V naslednjih sezonah je mladenič dokazal, da gre za obetavnega vratarja, in opazili so ga skvati velikega Bayerna iz Münchna. V bavar-

Z diamanti okrašen pokal – indijsko darilo

sko prestolnico se je Kahn preselil leta 1994 in takoj postal prvi vratar, kar je drugim vratarjem šlo v nos. Vodstvo Bayerna se ni zmotilo, saj se je takoj izkazal, počasi pa je postal eden najboljših nogometnih vratarjev na svetu, prebil se je v nemško reprezentanco in tako z izbrano vrsto kot tudi z Bayernom osvajaal lovorike.

Rekorder priznanj in lovorik

Pri Bayernu je bil vsa leta ob boku vsem legendam in eden glavnih akterjev doseženih uspehov. S svojo karizmo, vratarskim znanjem in neposrednostjo se je mnogim navijačem nemudoma prikupil, drugi ga zaradi tega nikoli niso marali. Vseeno pa dosežki, priznanja in lovorike govorijo svoje – Kahn je eden najboljših in najuspešnejših nogometnih vratarjev vseh časov.

Svoji prvi naslov je osvojil v letu 1996, ko je z Bayernom osvojil pokal UEFA. Po prvi lovoriki se je hitro navadil dvigovanja pokalov. Skupaj z Mehmetom Schollom sta rekorderja po številu osvojenih naslovov nemškega prvaka, oba sta "solatni krožnik" dvignila po osemkrat. Olli se je zmagel v zvezni ligi veselil v letih 1997, 1999, 2000, 2001, 2003, 2005, 2006 in 2008. V njej je dosegel rekordnih 309 zmag, 205-krat je svojo mrežo ohranil nedotaknjeno. Le v letih 2002, 2004 in 2007 se v vitrina pokalov Bayernu ni polnila. Rekorder je tudi po osvojenih nemških pokalih, torej se je v Berlinu polival s pivom šestkrat, in to v letih 1998, 2000, 2003, 2005, 2006 in 2008.

Prav posebno mesto v njegovi bogati zbirki pa imajo, kot je sam dejal, evropske lovorike in zmaga v ligi prvakov leta 2001, ko je bil junak v izvajanju najstrožjih kazni finalne tekme na San Siru ter si prislužil tudi naziv najbolj-

šega nogometaša finala. Iste leta so Bavarci osvojili tudi medcelinski pokal. Trikrat je bil izbran za najboljšega vratarja na svetu (1999, 2001 in 2002), štirikrat za najboljšega vratarja v Evropi, sedemkrat za najboljšega vratarja v nemški zvezni ligi, leta 2002 za najboljšega vratarja in tudi nogometaša na svetovnem prvenstvu, prvenstvu, ki

Svojo moč je prenašal na vso ekipo.

bo verjetno za vedno ostalo v njegovi glavi, saj je prav njegova napaka največ pripomogla k zmagoslavju Brazilijske, – njegove sanje o osvojitvi svetovnega prvenstva pa so splavale po vodi, saj druge priložnosti z nemško reprezentanco ni več imel. To so le največja priznanja, ki jih ima svetlolasi Nemeč v svoji zbirki. Kahn se je znašel tudi na slovitih seznamu brazilske nogometne legende Peleja kot član skupine najboljših 125 še živečih nogometašev na svetu.

Slovo pred 120.000 gledalci

Tekma med Bayernom iz Münchna in indijskim klubom iz Kolokate, ki je bil ustanovljen 15. avgusta 1889, s čimer je najstarejši

športni klub v celotni Aziji, se je 27. maja zapisala v anale z zlatimi črkami, saj so na ta dan gostili prijateljsko srečanje, na katerem se je legendarni nemški vratar poslovil od aktivnega nogometa. Pred okoli 120.000 gledalci je na stadionu Salt Lake Stadium po dveh zadetkih Jana Schlaudraffa in zadetku Ze Roberta Bayern zmagal s 3:0, King Olli pa je tako na svoji zadnji tekmi 205. svojo mrežo pustil nedotaknjeno.

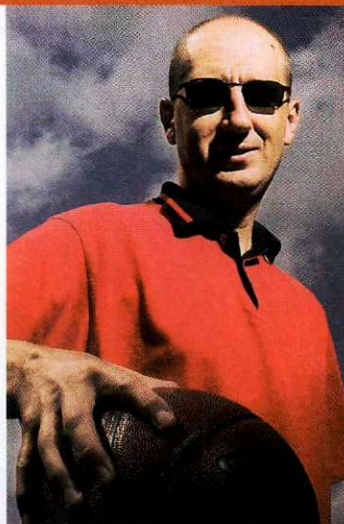
Med polčasom je Kahn prejel od Indijcev tudi več daril v zahvalo za izjemno kariero, med drugim pokal, okrašen z diamanti. Kot so dejali v kratkem govoru, so mu diamantni pokal dali zato, ker je bila tudi njegova športna kariera diamantna!

Radio VIVA
FM 102.1 99.5 stereo RDS
M.Sobota tel: 02/537-1949

Slave Klavora 1
9000 Murska Sobota
Slovenija
tel.: 02/537 1949
fax.: 02/537 1948
GSM: 041/34 66 46
GSM: 031/34 51 51
<http://www.radio-viva.com>
e-mail: viva@radio-viva.com

Jamajški atlet **USAIN BOLT** je na mednarodnem atletskem mitingu za veliko nagrado IAAF v New Yorku postavil nov svetovni rekord v kraljevski disciplini 100 m. Tekel je 9,72 sekunde in tako za dve stotinki sekunde izboljšal prejšnjo rekordno znamko rojaka Asafe Powlla.

Sanjski finale

Esad Babačić

Kobe Bryant je na 5. tekmi finala zahoda domala sam opravil z načetim San Antoniom, ki je igral s poškodovanim Ginobilijem.

Argentinec je poskušal vse, da bi vrnil žar, s katerim je uničil New Orleans, toda gleženj in odlomljen prst mu tega ni sta pustila. Na trenutke se je sicer zdelo, da se lahko prvaki izmažejo, toda stroj iz Los Angelesa je bil neusmiljen. Tudi ko so vodili, so bili Spurs daleč od zmage, kar priča o tem, kako vsemogočen je MVP lige. Težko je igrati, če preprosto veš, da se bo tvojemu nasprotniku prej ali slej strgalo in ti bo nasul obveznih trideset ali več košev. Kobe je tempirana bomba, ki se nikdar ne pokvari. Nasprotnik mora živeti s tem, tudi ko ima vse vajeti igre v svojih rokah: to pa je precej težko. V nasprotju z Jamesom Bryant ne pozablja na ostanek moštva, čeprav je še vedno veliko tistih, ki niso prepričani v popolno metamorfozo najboljšega igralca lige. Njegov egoizem se je vsaj za zdaj potuhnil in naredil prostor drugačnemu Kobeju, ki misli na kolektiv. Kljub temu pa se mi zdi, da so L. A. Lakers vseeno preveč odvisni od njegove vsemogočnosti. Odgovor na to bomo dobili v velikem finalu, kjer se jim bo po robu postavil močni Boston z daljšo klopjo in kompaktnjšo prvo peterico. Celtics imajo več vrhunskih strelcev, ki lahko prevzamejo odgovornost. Slednje bo pomembno v velikem finalu, ki bo zbudil skomine po nekih drugih časih, ko se je igrala drugačna košarka. Jezerniki so me presenetili z izjemno obrambo, ki je tako rekoč prvi pogoj za velike stvari. K večji agresivnosti pripomore tudi naš Vujačić, s katerim je najbolj zadovoljen Phil Jackson. Prihod Gasola bi bil lahko ključen za osvojitve naslova: Španec je očitno razbremenil Bryanta, ki se počuti bolj gotovega v napadu. Slaba novica za L. A. Lakers je dvig forme Raya Allena, ki lahko zadeva v serijah. Razporejen je tudi Pierce, ki je uničil sicer odlično moštvo Pistons. Boston lahko živi tudi brez Garnetta, kar je tisto, s čimer se lahko ponašajo prvaki vzhoda. Tega ne bi mogli reči za Los Angeles, kjer se vse vrti okrog enega človeka. Zdi se mi, da kemija med njim in preostankom moštva vendarle ni tako trdna, kot se zdi. Kako močna je na drugi strani, pove tudi dejstvo, da je ni mogel uničiti niti neprilagojeni Sam Cassell, ki ima odprt kredit pri Docu Riversu. Če bo naslov odšel v Los Angeles, bo to velika zmaga Kobeja Bryanta, ki bo dokazal, da je resnični kralj te igre. Tako ali drugače se nam obeta izjemen finale, v katerem bodo odločale malenkosti.

MARIBOR bo leta 2013 gostil 26. zimsko univerzijado, je v soboto odločila Mednarodna univerzitetna športna zveza (FISU) v Bruslju. Predstavitev Maribora je v Bruslju izvedla desetčlanska delegacija, ki jo je vodil minister za šolstvo in šport Milan Zver.

Še vedno se ne ve, kdo je krivec za bombna napada na romski naselji.

Bodo domnevni bombaši obsojeni?

Bogdan Sajovic, foto: arhiv Demokracije

Višje sodišče v Ljubljani bo odločilo, ali so J. Schuller, B. Žižmond in L. Podlogar krivi za bombna napada na romski naselji. Najprej so bili spoznani za krive, na višjem sodišču je sodba padla, nato jih je prvostopenjsko sodišče oprostilo.

Očitno je še vedno neznan, kdo je kriv za bombna napada leta 2005 v dveh romskih naseljih. Zakon je glede osumljenih za napada, v katerih sta umrli dve Romki, ena pa je bila ranjena, prav akrobatski. Na prvi stopnji v Novem mestu so bili trije od petih obtoženih spoznani za krive. Višje sodišče je nato sodbi razveljavilo in vrnilo na prvo stopnjo. Prvostopenjsko sodišče je v drugo obtožene oprostilo. Sledila je pritožba tožilstva in pred dnevi je bila na višjem sodišču obravnava, ki bo odločila, kdo je kriv. Najkasneje v mesecu dni bo jasno, ali so osumljeni Janez Schuller, Branko Žižmond in Leon Podlogar krivi očitanih dejanj ali ne.

Na začetku maja 2005 je v romskem naselju Brezje pri Novem mestu neznanec odvrnil ročno bombo, pri čemer je bila ranjena

39-letna Lucija Brajdič. V začetku junija pa je priletela bomba v hišo v romskem naselju v Dobruški vasi. Posledice drugega napada so bile precej hujše kot v prvem, saj sta v eksploziji umrli 46-letna Ivanka Brajdič in njena 21-letna hči Jovanka Hočevnar.

Jeseni 2005 so policisti aretirali Schullerja, Žižmonda in Podlogarja, vse iz okolice Laškega, in jih obtožili, da so bili storilci napada. Aretirali so tudi Ludvi-

ka Praznika iz Škocjana kot domnevnega naročnika in Darjana Revniška kot posrednika med naročnikom in izvajalci.

Obsodbe, razveljavitve ... Na prvem sojenju je obtožnica zoper domnevnega naročnika in domnevnega posrednika padla in oba so oprostili. Preostale tri so na sojenju v Novem mestu spoznali za krive ter Schullerja in Podlogarja obsodili na po trideset let, Žižmonda pa na deset let in deset mesecev zapora.

Obramba se je pritožila in višje sodišče je odločilo, da je pritožba utemeljena in da ni vse čisto jasno ter vrnilo zadevo v vnovično sojenje na prvostopenjsko sodišče. Na vnovičnem sojenju, ki je

Ročni bombi sta dve osebi ubili, eno pa ranili.

potekalo pred istim senatom kot prvič, je sodnik, ki je le nekaj mesecev prej določil najvišje kazni, obtožene oprostil. Seveda je takoj sledila pritožba tožilstva in tako se je primer spet znašel pred višjimi sodniki v Ljubljani.

Na seji pritožbenega senata, na katerem navzočnost strank ni nujna, sta se prikazala le Schuller in Podlogar. Tretjega obtoženca in tožilca ni bilo. Ker gre za zelo hudo kaznivo dejanje, za katerega so zagrožene najvišje kazni, bi človek pričakoval, da se bo tožilec potrudil in prišel na obravnavo.

Sodnik poročevalec je tako le povzel vsebino pritožbe državnega tožilstva, odvetniki vseh treh obtožencev pa so podali svoje ugovore na izvajanje tožilstva. Obtoženi Schuller ni imel vprašanj in pripomb, obtoženi Podlogar pa je še enkrat ponovil, da z bombnimi napadoma nima nič. **D**

Tudi umetnine kradejo

V portoroškem hotelu je lopov sunil stara lestenca, iz kapelice na območju Velenja pa bronast kip Jezusa.

Zmikavtom vse prav pride, in čeprav dvomimo, da se kaj prida spoznajo na umetnost in starine, jim roke sežejo tudi po takem blagu, če se jim le ponudi priložnost. Pred dnevi sta tako izginila dva stara lestenca. Lastnik je namreč dal prenoveiti portoroški biser, stari hotel Palace. V avlo prenovljenega hotela so nameravali namestiti tudi pet starih lestencev, ki so jo razsvetljevali že v preteklosti. Preden pa so lestence obesili pod strop avle, so opazili, da je bil na delu neznan zmikav, ki je dva lestenca iz bakra in medenine ročno pobasal in odnesel. Piranski policisti so se vrgli na delo in hitro prijeli 28-letnega Idričana, ki se ta čas klati po Obali. Pri njem so našli tudi oba lestenca. Lestenca, ki datirata v leto 1820, bosta torej razsvetljevala avlo, lopov pa se

bo srečal s sodnikom. Tam bo tudi pojasnil, ali je lestenca, ki sta ocenjena na trideset tisoč evrov, sunil zaradi njune umetniške vrednosti ali pa ju je, tehtata namreč dvajset kilogramov, poskušal razbiti in prodati na kakšnem odpadu.

Velenjski policisti pa še vedno iščejo nepridiprava, ki je iz nezaklenjene kapelice v Črnovi ukradel kamnito razpelo, na katerem je pol metra visok bronast kipec Jezusa. Če ga bodo ujeli, se bo izkazalo, ali je imel kakšne zelo moderne protiverske popadke ali pa je, kar je verjetneje, navaden lopov. Vprašanje pa je, ali bodo kipec pravočasno odkrili in kakšna bo njegova usoda: ali bo prodan v enem kosu ali pa bo razbit končal na kakšnem odpadu barvnih kovin. Kip je ocenjen na tri tisoč evrov. B. S.

SUNIL PETDESET BUTELJK Hudo pomanjkanje nadzora ali pa veliko mero zaupljivosti si je privoščil lastnik trgovine v Radencih. Pred trgovino je imel hladilnik, v njem pa je hladil pijačo za svoje žejne goste. Policisti še vedno raziskujejo, kako je žejnemu nepridipravu uspelo iz hladilnika, ki je bil vsem na očeh, suniti kar petdeset buteljki vina pa še zraven stoječo plinsko jeklenko za nameček. Lastnik ta čas pestuje svojo slabo voljo, saj ga je zaupljivost stala kakšnih tristo evrov, žejni lopov pa najverjetneje pestuje mačka, a kmalu ga bo bolela glava tudi zaradi postopka pred sodnikom in ne samo zaradi vina.

REPENČIL SE JE Policisti, ki so v nočnih urah nadzorovali promet pri Ložu, so se odločili ustaviti avtomobil, ki je rahlo vijugal po cesti. Petintridesetletnemu vozniku iz Ljubljane so dali »pojočo travico« in ta je pokazala, zakaj je vijugal, saj je Ljubljančan napihal po starem bogata dva promila, več kot dovolj za odvzem vozniškega dovoljenja in vnovično opravljanje vozniškega izpita, poleg tega pa so ga tudi pridržali. Voznik se je repenčil, malo tulil in s tem kršil nočni mir, možem v modrem je izrekel venček krepkih. Prenočili so ga, mu za prvo silo napisali za poldrugi tisočak glob, preostanek pa bo dodal še sodnik, s katerim se bosta srečala v kratkem.

Trije mrtvi motoristi

V vsega štirih urah so v treh prometnih nesrečah izgubili življenje trije motoristi. Usodna je bila prevelika hitrost.

Lepo sončno vreme v zadnjih tednih je kot nalašč za voznike jeklenih konjičkov, da dajo duška svoji strasti. Žal pa je bila zadnja sobota za trojico motociklističnih navdušencev usodna. V dobrih štirih urah so bile namreč kar tri prometne nesreče, v kateri so trije motoristi izgubili življenje. Predvsem prevelika, ali, kot uradno rečejo, neprilagojena hitrost, pa morda še kak trenutek nepazljivosti so bili dovolj, da je prišlo do nesreč s tragičnimi posledicami.

Okoli pol šestih zvečer je po regionalni cesti Kočevje–Dvor vozil motorno kolo 22-letnik iz okolice Trebnjega. Ker je vozil hitreje, kot bi bilo na tistem odseku primerno, je čelno trčil v tovarnjak. Trčenje je bilo tako močno, da je tovarnjak odbilo v ograjo in vozilo je zagorelo. Na srečo je voznik tovarnjaka utrpel le pretres, motorist pa je žal

na kraju nesreče umrl. Ogenj so pogasili lokalni gasilci.

Okoli pol devetih zvečer je motorist vozil po regionalni cesti od Ivence proti Frankolovemu. Pri kraju Globoče je zaradi prevelike hitrosti izgubil nadzor nad motorjem in z vso silo treščil v obcestno ograjo. Poškodbe so bile tako hude, da je umrl.

Okoli pol desetih zvečer je na lokalni cesti od Arclina proti Ljubljani tik pred Ljubečno izgubil oblast nad motorjem, zapeljal s ceste in padel. Tudi v tem primeru so bile poškodbe motorista prehude in je podlegel ranam. B. S.

ELEKTROPROM
Že 40 let z vami!

EVJ ELEKTROPROM d.o.o.
Loka pri Zagerju 22
1412 Kisovec
www.elektroprom.si

uprava 03-56-57-150
trgovina EVJ Center Kisovec
03-56-71-234
trgovina EVJ Trbovlje
05-90-23-203
storitve 03-56-57-150

- elektroinstalacije
- strojne instalacije
- projektiranje za področje strojnih in elektro instalacij
- geodetske storitve
- daljinsko ogrevanje z lesno biomaso
- kabelsko komunikacijski sistemi
- grafitne ščetke
- trgovine EVJ Center
- delovni stroji in nizke gradnje
- bar Sedmica

lokalna televizija ETV

http://etv.elektroprom.si

komerciala:
03-56-57-150
uredništvo:
03-56-57-177

107.8 MHz

radio velenje

www.radiovelenje.com

03/ 897 50 03

Gledanost Evrovizije 2008

Izbor letošnje pesmi Evrovizije, na katerem je zmagala Rusija, si je ogledalo zelo veliko število gledalcev. Prenos prvega predizbora, ki je bil na sporedu 20. maja na 2. programu TV Slovenija, si je ogledalo povprečno kar 20,8 odstotka ali 377.900 gledalcev, starih nad 10 let, oz. več kot polovica, torej kar 51 odstotka vseh gledalcev televizije v času prenosa. Drugi predizbor si je na 2. programu TV Slovenija v četrtek, 22. maja, ogledalo povprečno 9,1 odstotka ali 165.300 gledalcev, starih nad 10 let, oz. 26-odstotni delež vseh gledalcev televizije v času prenosa. Finalni večer, na katerem so gledalci izmed 25 finalistov izbrali Rusa Dima Bilana in njegovo skladbo Believe, je bil na sporedu na 1. programu TV Slovenija, in sicer v soboto,

Dremljevi se ni uspelo uvrstiti v finale.

24. maja, pred male zaslone pa je pritegnil kar 16 odstotkov ali 290.000 gledalcev, starih nad 10 let, oz. 54 odstotkov vseh gledalcev televizije v času prenosa. Prenos Pesmi Evrovizije 2008 je bil ta dan daleč najbolj spremljani dogodek na televiziji.

Novi vroči par

Šušljati se je začelo, da sta se zaljubila ljubka Kate Hudson in slavní kolesar Lance Armstrong. Govorice sta sama dodatno podžgala, ko sta se pojavila na letni zabavi oblikovalskega para Dolce & Gabbana v Cannesu. Svojo ljubezen sta javno kazala s plesanjem in poljubljanjem. »Kar žarela sta, oči sploh nista mogla umakniti drug

Namigi o romanci so očitno resnični.

Poroka z žensko

Zapletla se je z žensko.

Težavna zvezdnica Lindsay Lohan je rumenim stranem najprej postregla s težavami z odvisnostjo, sedaj pa je pripravila nov udarec. Vse glasnejše so namreč govorice, da se bo mlada igralka poročila. Zakaj potem udarec? Ženin ne bo ženin, ampak nevesta. Lindsay se namreč namerava poročiti z žensko! Srce naj bi 21-letni igralki ukradla 30-letna didžejka Samantha Ronson, sestra glasbenega producenta Marka Ronsona. Dekleti sta se pretekli teden zabavali na filmskem festivalu v Cannesu, na jahti raperja P. Diddyja pa so ju opazili, ko sta se držali za roke in se poljubljali. Lindsay naj bi bila prijateljem zaupala, da sta s Sam že zaročeni, poročni obred pa naj bi bil v tematskem parku pevke Dolly Parton julija letos.

Aktual ni aktualen!

Matej Špehar Racman, ki je letos prejel viktorja za najbolj popularno radijsko osebnost, s svojim radiom Aktual dobiva nizke udarce. Le-ti se kažejo z upadom števila poslušalcev.

Kljub ogromni investiciji in oglaševanju je stanje porazno, natančneje: Aktual naj bi poslušal komaj en odstotek radijskih poslušalcev v Sloveniji. S stanjem se mora sprijazniti tudi Racman, ki je napovedoval, da se bo Aktual v šestih mesecih uvrstil med prvih pet najbolj poslušanih radijskih postaj v državi. Po raziskavi Mediane za mesec april se je po poslušaniosti znašel šele na 25. mestu; prehitel ga je celo lokalni radio Zeleni val iz Grosupljega.

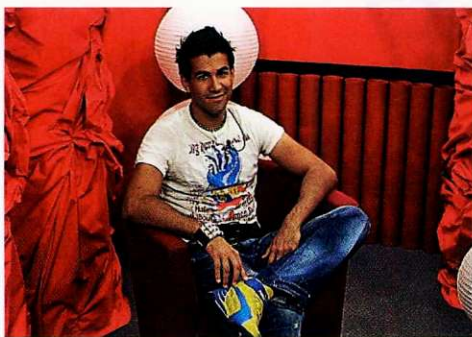
Visokoleteči načrti se niso uresničili.

z drugega. Tako sladka sta bila,« je dejal eden od gostov. Kate in Lance sta bila na plesišču, ko so vrteli klasike osemdesetih let, zavrtela pa sta se tudi ob starih Madonninih pesmih. Kate Hudson, ki jo je revija People pred časom postavila na naslovnico izdaje stotih najlepših ljudi, je v začetku maja še drugič končala zvezo z igralcem Ownom Wilsonom. Kolesarski šampion je v zadnjem času zamenjal kar veliko število deklet, zaročen pa je bil tudi s pevko Sheryl Crow.

Na dnu estrade

Temnolasi mariborski pevec Domen Kumer v zadnjem času s svojimi nastopi ne zasluži prav veliko. Na 24ur.com so zapisali, da ambiciozni Domen, ki sicer velja za solidnega glasbenega producenta in pisca skladb, v živo nastopa večinoma po vaseh in zaselkih v okolici Maribora, njegova cena pa je večinoma nekaj sto evrov neto. »Zanimivo, ta znesek ne presega preveč cene nastopa njegovega someščana, pevca Damjana Murka, s katerim Domen že dolgo ni v najboljših odnosih.« Zapisali so tudi, da bi se Domen zelo rad uveljavil na ljubljanski sceni, ki je v vsakem primeru središče slovenskega glasbenega in estradnega dogajanja, vendar bo moral s tem „preskokom“ očitno še malce počakati. Porumeneli reklamni plakati na na pol podrthih avtobusnih postajališčih in ukrivljenih drogovich so namreč nazadnje vabili na nastop Domna Kumra v lokalnem bifeju med Pragerskim in Slovensko Bistrico.

Modni frik se po zaslužku meri z Damjanom Murkom.

Raperjeva hiša zgorela

Požar naj bi bil podtaknjen.

Prejšnji teden je v sumljivih okoliščinah zgorela 2,5 miliona vredna hiša ameriškega raperja 50 Cent. V hiši sta živela njegovo nekdanje dekle in 10-letni sin. Takoj ko so gasilci prispeli na kraj nesrečnega dogodka, so posumili, da je bil požar podtaknjen, predvsem zaradi tega, ker je bil ogenj izjemno velik in se je po prostoru hitro širil. Raper 50 Cent je hišo, ki je imela med drugim šest spalnic in pet kopalnic, kupil lani. Pretekli mesec je 50 Cent poskušal izseliti Shaniquo in sina Marquidea, če mu ne bosta plačala najemnine v višini 4.500 dolarjev. Ker Shaniqua tega zneska ni želela poravnati, je proti razvpitemu raperju vložila tožbo in priložila dokument, s katerega je razvidno, da ji je 50 Cent obljubil hišo. V času požara je bilo v hiši šest ljudi, nihče izmed njih pa ni bil hujše poškodovan.

Pogoj pred poroko

Britanska kraljica je izrazila zaskrbljenost glede „statusa“ izbranke princa Williama Kate Middleton. Elizabeta meni, da je treba pred zaroko dekletu najti primerno službo.

82-letna britanska kraljica, ki ima v rokah vse niti, je že vrsto let ena najbolj dejavnih žensk v kraljevi družini. Kraljica, ki še najbolj skrbi za ugled svoje družine, je zaskrbljena nad tem, da je izbranka princa Williama brezposelna. Po njenem mnenju meče 26-letna Kate s tem slabo luč na 25-letnega prestolonaslednika.

„Časi, ko je je kraljeva družina le uživala, so mimo,“ pravijo viri blizu britanskega dvora in dodajajo, da morajo danes vsi v moderni monarhiji delati in s tem nekaj zaslužiti. To velja tudi za Kate, ki naj bi cele dneve urejala le samo sebe.

Kraljica Elizabeta: »Najprej delo, nato poroka!«

Šport za življenje

Barbara Prevorčič

S kolesom premagujem strm klanec in zdi se mi, da bom spustila dušo. Pa zakaj zafrkavam samo sebe in raje ne sedem v avto? Po glavi mi roji milijon razlogov, zakaj ne bi grizla tega hriba, spremlja pa jih tiho preklinjanje. Kondicijo sem pustila na zimski peči.

Šport imam za uživanje in ne za mučenje. A dokler ne pridem do prve točke, se moram tudi malo potruditi ...

Šport ni novodobna filozofija ali modna muha, temveč je ena temeljnih človekovih potreb. Ne gre le za pridobivanje mišične mase, temveč pomaga tako k fizičnemu kot psihičnemu zdravju človeka. Znanstveno je dokazano, da šport blagodejno vpliva na srčno-žilni in imunski sistem. S športnimi aktivnostmi se izboljša prekrvitev, odpravlja se stres, izboljša se presnova in metabolizem, povrh tega pa telo tudi dlje časa ostane mlado. Seveda se pri tem poudarja zmernost vadbe, sicer dosežemo prav nasprotno učinke. Pomembna je rednost vključevanja športa v naš vsakdanjik. Takšen pristop nam prinese čudovite rezultate: dobro počutje, boljše zdravje, lepšo postavo in bistre misli. Pred strupenim poletjem, ki bo sleklo dolge hlače in dolge rokave, je zdravo izgubljanje maščobnih oblog še posebej dobrodošlo.

Seveda pa ne smemo vztrajati pri katerem koli športu za vsako ceno. Različni ljudje imamo radi različne stvari in tako je tudi pri športnem udejstvovanju. Čustva, ki jih gojimo do športa, prav tako vplivajo na naš imunski sistem – če smo športu predani s srcem, nam bo ta koristil bolj, kot če nekaj delamo »pod prisilo«.

Hitra hoja, kolesarjenje in ples so le nekatere oblike gibanja. Lahko se gibljemo v službi, doma ali v šoli. Namesto da se peljemo z dvigalom, gremo po stopnicah. Ko sedimo za mizo, lahko delamo preproste vaje za raztezanje. Slednje si lahko »privoščimo«, tudi ko stojimo na mestu ali govorimo po telefonu. Koristne so tudi dejavnosti, kot je pomivanje oken, barvanje zidov, sesanje ali pometanje, košnja trave, sprehod s psom ...

Rdeča v obraz obsedim na vrhu osvojenega klanca. Zvalim se v travo in pustim naravi, da me boža. Jutri se bom vrnila!

Po sledih JBTZ

Magični gledalec

Kot sem že enkrat omenil, so dokumentarne oddaje moj posladek. Še posebej če gre za tematske oddaje o slovenski pomladi.

Eden takih je bila tudi oddaja Proces JBTZ – zlom režima, ki jo je nedavno predvajala nacionalna televizija. Gre za pregledno dokumentarno oddajo, ki v slabe trideset ure pojasni dogajanje v zvezi s procesom proti četverici, pri čemer pa je skoraj pol oddaje namenjene pojasnjevanju dogajanja v Sloveniji, Jugoslaviji in svetu. Avtorica dokumentarca Jadranka Rebernik je v oddajo vnesla celo posnetke obiska papeža Janeza Pavla II. na Poljskem konec sedemdesetih let, ko je bil papež še zelo vitalen in mladosten. Skratka, novinarki je uspelo narediti dokumentarno oddajo, ki je tudi nekoliko provokativna, vsaj za tiste, ki so trdno prepričani, da je največji junak slovenske pomladi Milan Kučan. V oddaji je bilo namreč omenjenih kar nekaj Kučanovih nič kaj »častnih« citatov. Za tolažbo vsem tistim, ki so bili morda razočarani nad pristranskim obravnavanjem našega nekdanjega predsednika: objavljen je bil tudi posnetek njegovega nastopa v republiški skupščini, ko je govoril o demokratičnih procesih. Še zanimiveje pa je bilo poslušati (in gledati) druge tedanje partijske veljake, kot so bili npr. Janez Zemljarič, Jože Smole, Stane Dolanc, France Popit, Tomaž Ertl, Ciril Ribičič (ki je izrekel nekaj krepkih na račun avtorjev 57. številke Nove revije) in Miran Potrč, ki se mi je zaradi frizure zdel kot nekakšen Elvis Presley. Pravzaprav sem bil vesel, da sem se lahko nagledal »tovariških« obrazov, ki so se konec osemdesetih let še vedno kitili s »socializmom po meri človeka«. To velja tudi za nekatere druge ju-

goslovanske politike, na primer za nekdanjo jugoslovansko »železno lady« Milko Planinc, ki s svojim dolgočasnim nakladanjem ni povedala nič posebnega. Najbolj zanimivo pri njenem govoru je bilo, da je v njenem ozadju sedel kasnejši srbski »vožd« Slobodan Milošević. Zanimiv je bil tudi nastop tedanje-

ga zveznega sekretarja za ljudsko obrambo Veljka Kadrijevića in predsednika zvezne vlade Anteja Markovića. Sicer pa sta se med obrazi iz razumljivih razlogov največkrat pojavila Igor Bavčar in Dimitrij Rupel, videti je bilo mogoče tudi Nika Grafenauerja, Alenko Puhar, Draga Demšarja, Petra Jambreka ter pokojna Daneta Zajca in Rudija Šeliga. Prav zabavno pa je bilo, ko sem na enem od posnetkov iz skupščine po glasu prepoznal tedaj še mladega pravnikarja Stojana Zdolška, ki je nastopal v majici s kratkimi rokavi. Nisem čisto prepričan, ali ga je Rebernikova namenoma uvrstila v oddajo glede na to, da je Zdolšek zdaj znan kot »tajkunski« odvetnik. Med zanimivostmi velja omeniti še posnetek sporočila tedanjega republiškega sekretariata za notranje zadeve, ki ga je prebral sedaj že pokojni Slobodan Kaloper.

Če sem odkrit, prav zaradi ogleda omenjenega dokumentarca sedaj laže razumem, zakaj je kolumnist Vlado Miheljak tako alergičen na Janeza Janšo. V oddaji je bilo namreč omenjeno, da je članek »Noč dolgih nožev« nastal na podlagi stenograma, ki je od Jožeta Smoleta prek Igorja Bavčarja in Janeza Janše prišel na Mladino. O globljih vzrokih Miheljakevega antijanšizma pa lahko razpravljate sami. **D**

HOROSKOP

Oven
21.3.-20.4.

Želite si urediti življenje, vendar ne gre vse tako hitro, kot si predstavljate. Bodite pa prepričani, da z vami delajo korektno in pošteno ter nikar ničesar ne sumite. Izvedeli boste novico, ki vas bo močno pretresla.

Bik
21.4.-21.5.

Praznovanje, ki je za vami, bo precej zaznamovalo vaš čas in morali boste izbrati svoje prioritete. Odločili se boste pravilno in veliko pridobili pri svojem poklicnem ustvarjanju. Prinesite s sabo v službo kakšen posladek.

Dvojčka
22.5.-21.6.

Posluh za svoje težave boste našli pri sodelavcih, vendar se morate zavedati, da ne smete povedati čisto vsega, kar vam leži na duši, ker vse res ni za vsaka ušesa, predvsem pa se morate pogovoriti doma.

Rak
22.6.-21.7.

Precej zaposleni boste, zato boste imeli nekaj težav sami s sabo, slabe volje boste in razdražljivi. Misel na veliko preveč dela vas bo tako utesnjevala, da si boste po koncu delovnega časa privoščili kako razvado.

Lev
22.7.-21.8.

V tem tednu boste nekoliko zaskrbljeni, vendar se boste morali držati na vajetih, saj veste, da vas skrbi samo ovirajo pri vaših prizadevanjih, da bi delali dobro in koristno. Sprostite se v prijetnem srečanju.

Devica
22.8.-21.9.

Nemir, ki se je začel v prejšnjem tednu, se bo nadaljeval tudi v tem. Da bi vam ne začel naenkrat spanca in zdravja, morate nekaj narediti. Vzemite si kakšno urico samo zase in za svoje potrebe. Kmalu bo vse v redu.

Tehtnica
22.9.-22.10.

Trud bo bogato obrodil, sadovi pa bodo: ogenj ljubezni, umirjenost in skratka sreča. Končno ste dojeli, da beg pred pogovorom ne prinese ničesar in da vsa nesoglasja razreši samo odkritost.

Škorpion
23.10.-21.11.

Nov teden bo za vas kot začetek novega življenja. Odpravili se boste na veliko »turnejo« po trgovinah in nakupili veliko potrebnih pa tudi kakšno nepotrebno zadevo. Povabite kakšnega prijatelja na pijačo.

Strelec
22.11.-20.12.

Nekoliko boste zasedeni, ker boste imeli veliko dela v službi in pri dodatnih dejavnostih. Vse bo šlo po načrtih in kmalu boste imeli kakšno delo manj. Oddih vam bo dobro del, sicer pa vam bo tudi finančno šlo zelo dobro.

Kozorog
21.12.-19.1.

Nenadna poletna vročina vas bo nekoliko presenetila in vam bo precej neprijetna. Iskali boste senco in hlad. Prijetni sprehodi vas čakajo ob večerih, ob jutrih pa si boste privoščili daljše dremukanje kot ponavadi.

Vodnar
20.1.-18.2.

Končno se vam bo zazdelo, da se stvari vendarle urejajo. Z nikomer ne boste imeli nobenih konfliktov, kar je tudi veliko vredno. Razmere za delo bodo več kot dobre, plačilo pa tudi, zato boste izjemno zadovoljni.

Ribi
19.2.-20.3.

Ribe boste imele veliko opraviti z delovnimi razmerji, saj boste opazile, da si lahko izboljšate položaj in status. Ukvarjali se boste tudi z načrtovanjem počitnic in vsega drugega zanimivega početja poleti.

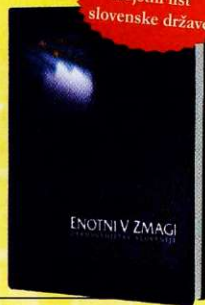
trda vezava, veliki format, 336 strani, 456 fotografij

ENOTNI V ZMAGI

OSAMOSVOJITEV SLOVENIJE

od prvih večstrankarskih volitev do mednarodnega priznanja
(april 1990–maj 1992)

Rojstni list
slovenske države

- predstavitev zgodovinskih dejstev
- kronološko urejena fotokronika
- objava faksimilov najpomembnejših državotvornih dokumentov
- izbor iz takratnega časopisnega in revijalnega tiska (članki, karikature)

Cena: 12.800 SIT (53,41 €)
Za člane kluba Samorog: 9.984 SIT (41,66 €)
Možnost nakupa na tri obroke

Informacije in naročila: knjižni klub Samorog, telefon: 01/ 433 43 06,
naslov: Dalmatinova 1, 1000 Ljubljana, e-pošta: knjizni.klub@samorog.com

Več o knjigi na spletnem naslovu: www.samorog.com

DEMOKRACIJA	SESTAVIL: MIRAN ERCEG	GESLO	PREBIVALEC ANAMA	ZGORNJI DEL RASTLINE Z ZRNJI	GRŠKI OTOK V SARONSKEM ZALIVU	MESTO V DRŽAVI UTAH, PRADEŠ	DEMOKRACIJA
	VODNA PTICA BELKASTE BARVE						GOVORNIK
	RUMENI AZIJSKI OSEL						
	NAKODRANA VOLNENA TKANINA						
	NOVO MESTO			REPINI LISTI NOČNO ZABAVIŠČE			
	INDIJANSKO LJUDSTVO V EKVADORJU ZVIJAČA						
DEMOKRACIJA	TISOČ METROV	SLOVENSKA KNJIŽEVNICA	ATLETINJA, KI TEČE MARATON	IZTOK VALIČ	RIMSKI PATRICIJ, PRETOR	DEMOKRACIJA	STRINA SIMON BOLIVAR
STROKOVNJAK ZA KEMIJO							ERBIJ IT. REŽISER (MICHE- LANGELO)
MESTEČE NA SLOVENSKEM					NEKD. ETI- OPSKI KNEZ BARVA IGR. KART		KRAJNA OTOKU BAHRAIN
RIMSKI HIŠNI BOG				TINE OREL KRADLJIVEC			LETUVIŠČE PRI KOPRU
LETUVIŠČE OB REŠKEM ZALIVU					VELIKA INDIJSKA NESTRUPENA KACA		POVPREČJE KRIŽANKE: 4,80 CRKE
KDOR KAJ MEČE					SORTA HRUŠKE ZNAK ZA LANTAN		LETOPIS, KRONIKA
SPREMLJE- VALCI BOGA EROSA				VZKLIK PRI BIKOBORBI NADLEŽNA ŽUŽELKA		VZDEVEK GABRIJELA JUSTINA ČAS BREZ VOJNE	
GLAS, ZVOK				KDOR POKLICNO PRENAŠA PRTLJAGO		TEŽKE SANJE PLATINA	
LUTROV NASPROTNIK (JOHANN)				NEMŠKI FILOZOF, PISATELJ (GEORG)		FRANCOSKO MESTO OB MOZELLI	
TUJE ŽENSKO IME				VZDEVEK MICHAELA JORDANA	ANTON AŠKERC	ENAKI CRKI	AMERIŠKI PEVEC LOPEZ

Rešitev prejšnje križanke

BARAKA, USENIK,
KANADA, AMAT, RATON,
KE, ALEŠ, ŠALA, PREŠA, IVO,
AMEN, MARTINJAK, RETA,
KRA, IK, ROLADA, UTAH,
TIPIKA, KOKRA, OČITEK,
AR, APRO, MASIRANJE,
ROKA, ONEK, READE,
VOZ, ICA, PSAR, VA

Nagrajenke 21. številke

- 1. nagrada:** **KARMEN UGLEŠIČ**
Podutiška c. 75, 1000 Ljubljana
- 2. nagrada:** **MILENA ŠKRABELJ**
Župančičeva 14, 1000 Ljubljana
- 3. nagrada:** **ZINKA ŽITKO**
Drenov grič 89, 1360 Vrhnika

Dobitnicam čestitamo in jih prosimo, da nam pošljejo foto-
kopijo svoje davčne številke, kar je pogoj za izplačilo nagrade.

Nagrade

- 1. nagrada:** knjiga Enotni v zmagi
- 2. nagrada:** knjiga Enotni v zmagi
- 3. nagrada:** knjiga Enotni v zmagi

Nagradno križanko izrežite
in najpozneje do **12. 6. 2008**
pošljite na naš naslov:

**Demokracija, Mivka 25,
1000 Ljubljana,**
s pripisom "Nagradna križanka".

VČERAJ, DANES, JUTRI ...

➤ **2.6.1811** se je v Trstu rodil slovenski častnik, publicist in diplomat Alojz Dobravec, ki je imel izredne uspehe v francoski in avstrijski diplomatski službi.

➤ **2.6.1924** so ZDA Indijancem priznale ameriško državljanstvo.

➤ **2.6.1944** so Nemci požgali vas Cesta pri Ajdovščini, vaščane pa izgnali v Nemčijo.

➤ **3.6.1896** je Henry Ford predstavil javnosti svoj prvi avtomobil na bencinski pogon.

➤ **3.6.1991** so delegati v vseh treh zborih slovenske skupščine začeli s sprejemanjem svežnja osamosvojitvenih zakonov v zadnji zakonodajni fazi.

➤ **3.6.1999** sta po 72 dneh napadov zveze Nato na ZRJ srbski parlament in jugoslovansko predsedstvo odobrila mirovni načrt za Kosovo.

➤ **4.6.1907** se je v Novem mestu rodil slovenski skladatelj Marjan Kozina.

➤ **4.6.1944** so zavezniške enote zavzele Rim.

➤ **5.6.1945** je predsedstvo SNOS na podlagi sklepa CK KPS ustanovilo v Sloveniji Sodišče slovenske narodne časti, ki se je ukvarjalo s političnimi procesi.

➤ **5.6.1991** je slovenska skupščina sprejela več zakonov, na primer o državljanstvu RS, o potnih listinah, o tujcih, o nadzoru državne meje, o zunanjih zadevah, o carinski službi ... Skupščini SFRJ je sporočila, da bo najpozneje 26. junija razglasila samostojnost.

➤ **6.6.1875** se je rodil nemški pisatelj Thomas Mann (Buddenbrookovi, Čarobna gora ...).

➤ **6.6.1936** je nemški zrakoplov Hindenburg v 46 urah preletel Atlantik.

➤ **6.6.1836** se je v Poustolci pojavila kolera. Iz Italije so jo prinesli avstrijski vojaki.

➤ **6.6.1990** je premier Lojze Peterle poudaril, da bo Demosova vlada imela enak odnos do vseh delov slovenske manjšine. Pred tem so dajali prednost njim simpatičnim stranem.

➤ **7.6.1631** je po porodu štirinajstega otroka umrla Mumtaz Mahal ali Izbranka palače, za katero so zgradili najlepšo grobnico na svetu, ki je postala simbol ljubezni – Tadž Mahal.

➤ **7.6.1822** so ZDA in Velika Britanija podpisale pogodbo o odpravi suženjstva.

➤ **7.6.1941** so Nemci iz Slovenske Bistrice odpeljali v Srbijo prvi transport štajerskih Slovencev. Med okupacijo v 2. svetovni vojni je bilo izgnanih 80.000 Slovencev, 17.000 pa se jih je rešilo v drugo zasedbeno območje.

➤ **7.6.1988** so se začeli literarni večeri Društva slovenskih pisateljev v podporo aretirani trojki Janša-Borštner-Tasič. Nastopi pisateljev so trajali skoraj dva meseca.

➤ **8.6.1988** je bil kljub nasprotovanju manjšine, ki so jo podprli strokovnjaki avstrijskih univerz, sprejet nov manjšinski zakon, ki je delno uzakonil jezikovno ločen pouk.

POGLED NAZAJ (OD 2. 6. DO 9. 6.)

Izgon Slovencev tudi v NDH

Zaradi hudih ovir, ki so se pokazale pri priravah na množično izganjanje Slovencev v Srbijo, je Hitler **4. junija 1941** dovolil, da del izgnancev odpeljejo v NDH.

Ker je ustaška vlada izkazala pripravljenost, da sprejme toliko slovenskih izgnancev, kolikor sme izgnati Srbov, je bila v Zagrebu pod vodstvom nemškega poslanika v NDH Siegfrieda Kascheja širša konferenca predstavnikov uradov iz Berlina, Maribora, Zagreba in Beograda. Dogovorili so se za vzajemno izganjanje Slovencev in Srbov: kolikor slovenskih izgnancev bo sprejela NDH, toliko Srbov bo lahko izgnala v Srbijo. Vendar je to veljalo le za tako imenovani drugi in tretji val izгона Slovencev, kajti prvi val – slovensko izobraženstvo razen katoliških duhovnikov – mora v Srbijo, ker bi bili v NDH preblizu svoji domovini.

Poljska Solidarnost

Na prvih svobodnih povojnih demokratičnih parlamentarnih volitvah na Poljskem, ki so bile **4. junija 1989**, je premočno zmagal sindikat Solidarnost. Osvojil je 99 od 100 sedežev v takrat ustanovljenem senatu, zgornjem domu, in dovoljenih 161 od 460 sedežev v sejm, spodnjem domu parlamenta. Avgusta je Solidarnost privolila v koalicijsko

vlado s komunisti in njen dolgoletni svetovalec Tadeusz Mazowiecki je postal prvi nekomunistični poljski premier.

Začetki Solidarnosti segajo v leto 1976, ko je skupina disidentskih intelektualcev ustanovila Odbor za obrambo delavcev. Povod je bilo nasilje komunističnih oblasti nad tisoči stavkajočih delavcev. Med valom stavk proti podražitvi živil leta 1980 je postal Gdansk žarišče protivladnega odpora. Okrog 17.000 delavcev tamkajšnje Leninove ladjedelnice je začelo stavkati. Solidarnost je bila ustanovljena 22. septembra 1980. Za voditelja so izbrali Lecha Walenso. Konec leta je imela Solidarnost že več kot 10 milijonov članov.

Šešokovo »čisto vino«

V slovenski skupščini je prišlo **5. junija 1991** do odmevnega nastopa novega finančnega ministra Dušana Šešoka. Poslance je opozoril, da se bo Slovenija 26. junija osamosvojila le »normativno«, ne pa tudi v resnici, ker za to še ne bodo izpolnjeni vsi pogoji. Na gospodarskem področju namreč Slovenija še ne bo imela svojega denarja, zadostnih deviznih rezerv, osrednja banka v tujini še ne bo priznana, do takrat pa tudi še ne bo pripravljena delitvena bilanca.

Dušan Šešek je »nalil čistega vina«. Dejal je, da meje s Hrvaško ne bo, da ne bo potnih listov, da ni rešena delitvena bilanca, da je denar, ki sta ga pripravila predhodnika, finančni minister Marko Kranjec in podpredsednik vlade Jože Mencinger, ki sta odstopila, neuporaben in neprimeren za izdajo. Njegov nastop je bil deležen nekaj negodovanja v vrstah opozicije, pravi vihar pa je sprožil v vrstah Demosa. Liberelec Vitomir Gros je malone zahteval aretacijo Šešokovih predhodnikov, ostro pa so se odzvali predvsem v SDZ.

Sredi junija 1991 gospodarstveniki niso delili optimizma s politiki in z večinskim javnim mnenjem. Med njimi ni bilo veliko takih, ki bi trdili, da se bo z osamosvojitvijo začel preporod slovenskega gospodarstva. Vse preveč je bilo neznank in negotovosti, zlasti glede na to, da je gospodarska rast vztrajno padala, ekonomisti pa so napovedali, da bo najnižjo točko dosegla šele naslednje leto.

Spoštovani bralci,

uredništvo si pridruže pravico do krajšanja pism, ki presegajo dolžino 45 vrstic. Pisma bralcev objavljamo v skladu z načelom profesionalne novinarske etike, katere namen je služiti interesom javnosti ne glede na politično, svetovnonazorsko ali kakršno koli drugo prepričanje.

št. 18/20

Slovenska pot do vrha (1)

Dr. Janko Prunk v članku Slovenska pot do vrha (Demokracija št. 18, 1. maj 2008) piše, da se je med Slovenci razmahnil močan protiokupatorski odpor. Jaz bi rekel, da med Slovenci ni bilo nobenega protiokupatorskega odpora.

Ali je Titov poskus ustanovitve pakta s Hitlerjem, da bi skupaj preprečili zaveznikom izkrcanje v Dalmaciji, protiokupatorski odpor? Je pripravljenost slovenskih partizanov za napad na zaveznike januarja 1945, če bi se izkrcali na Jadranski obali in osvobodili Slovenijo, protiokupatorski odpor? Res je, da bi na našem ozemlju stacionirani zavezniki kasneje določali našo zahodno mejo (morda bi nas imeli za zaveznike in nam dali Trst, morda za »protiimperialiste« in bi nam dali rapalsko mejo), ampak Slovenija bi bila osvobodjena! Je pobijanje slovenskih padalcev, izurjenih pri Angležih, protiokupatorski odpor? Komunisti so zagrozili s smrtno kaznijo vsakomur, ki bi organiziral protiokupatorski odpor. Je to protiokupatorski odpor? Ali je Kardeljeva izjava, da komunistov narodnoosvobodilni boj ne zanima, protiokupatorski odpor? Kakšen protiokupatorski odpor je to, če pobijaš lastne vojake samo zato, ker so kulaški sinovi? Kakšen protiokupatorski odpor je to, če je okupator že en mesec na tvojem ozemlju, ti si pa z njim v paktu

o nenapadanju in medtem še ustanavljaš organizacijo, uperjeno proti svojim zaveznikom, okupatorjevim žrtvam? Kakšen protiokupatorski odpor je to, če se pol leta po končanem odporu z vsem protiokupatorskim kapitalom ne upaš na volitve?

Protiokupatorskega odpora med Slovenci torej ni bilo, bil pa je odpor proti okupatorju (kar ni isto!) in bila so močna protiokupatorska čustva med Slovenci; vendar čustva še niso odpor. Spodobilo bi se, da stroka teh pojmov ne bi mešala.

Pri protiokupatorskem (narodnoosvobodilnem) odporu gre za osvobajanje od okupatorja kot okupatorja. Osvobodilna zadeva in je zato osvoboditelju hvaležen. Komunistični odpor proti okupatorju (ne kot okupatorju, ampak kot preprečevalcu revolucije) pa je bil notranja zadeva nacistično-komunistične španovije (Molotov-Ribentropp), s katero protiokupatorsko razpoložen slovenski narod načelno ni imel nič, še manj pa je kdaj prosil ali pooblastil komuniste za kakšno osvobajanje. V Dražgošah jih je celo izrecno prosil, naj ga ne »osvobajajo«. Tega »osvobajanja« tudi nikoli ni priznal na volitvah. Zloraba protiokupatorskih čustev in množično nasedenje protiokupatorski kamuflaži še ni sta pooblastilo za osvobajanje ali priznanje »enobeja«. Z uporabo poimenovanj »enobe« in »protiokupatorski upor« se bodo znanstveniki vedno bolj smešili.

Včasih se sliši, da ima slovenska država samostojnost korenine v »enobeju«. To lahko izjavi samo popoln bebec, ki »ne ve«, da so »enobejenci« ubijali, zapirali, mučili, če si samo pomislil na slovensko državno samostojnost.

Da se razumemo: slovenski narod je zelo zadeval teror nacistov in komunistov, ni pa ga zadeval njun medsebojni spor. Vzroka za ta spor sta bila zelo preprosta: prvič, moskovski poglavar je bil napaden in je zato svoje podrejene pozval k sovražnosti do napadalca, in drugič, oboji so hoteli imeti v lasti slovensko ozemlje in Slovence za sužnje. Eni so hoteli Slovenijo narediti »wieder deutsch«, drugi pa sovjetsko republiko v okviru Sovjetske zveze.

Eni so hoteli Slovence pregnati v Srbijo in tu naseliti Nemce, drugi pa v Sibirijo in tu naseliti Ruse.

Nesporno zgodovinsko dejstvo pa je, da so slovenski komunisti s svojim bojem proti okupatorju razmeroma veliko pripomogli k svetovnemu zlomu nacizma. Za Angleže in Američane je bil ta prispevek seveda zelo pomemben, z vidika svobode slovenskega naroda pa načelno ni imel nobenega pomena, ker se je pač s propadom enega zaslužnjevalca krepila moč drugega. Menjavanje gospodarjev še ne pomeni svobode za sužnja. To, da raznarodovanje Slovencev komunistom ni uspelo in da so bili kasneje vedno manj kruti, načelno ne razveljavlja prejšnjih trditev. Kaj vemo, mogoče bi se pa tudi nacisti skozi desetletja prelevili v velike demokrate in zagovornike človekovih pravic.

Danilo Papič, Ljubljana

št. 21/70

Nadškof Anton Vovk (1)

Opravičujem se zaradi napačne navedbe rojstnega kraja nadškofa Antona Volka v Kroniki časa v 21. številki Demokracije (22. maj 2008). Do napake je prišlo, ker smo povzeli podatek iz Enciklopedije Slovenije, kjer je zapisan rojstni kraj »Vrba, Jesenice«. Po naši napaki smo izpustili »Vrbo«, vendar to ni njegov rojstni kraj, tako kot ne Jesenice. Nadškof Anton Volk je bil rojen 19. maja 1900 na Breznici na Gorenjskem, v enem od krajev torej, kjer se je rodilo več »velikih« Slovencev.

Peter Colnar, Demokracija

št. 22/22

Referendum bo 22. junija (1)

Tednik Demokracija je dne 29. 5. 2008 objavil članek Referendum bo 22. junija avtorice Vide Kocjan. V članku je nekaj netočnosti, zaradi katerih v skladu z Zakonom o medijih prosim za objavo popravka. Najprej oporekam, da je poslanska skupina DeSUS razmišljala ali celo načrtovala obstrukcijo. Seje smo se nameravali udeležiti in glasovati o referendumu vsak po svojem prepričanju. Tako smo tudi napovedali v soglasju s predsednikom DeSUS. Napačen je tudi vtis, ki ga daje članek z navedbo, da je »predsednik DeSUS Karl Erjavec ... preprosto obrnil ploščo in začel govoriti, da pokrajine v Sloveniji sploh niso potrebne«, da pa je Vasja Klavora ves čas zagovarjal uvedbo pokrajin. Resnica je, da smo vsi poslanci DeSUS ves čas podpirali pokrajine. Nasprotovali pa smo (vsi poslanci DeSUS in predsednik DeSUS) razpisu posvetovalnega referenduma. V nekem trenutku sta ga Klavora in Erjavec sicer podprla, a je Klavora podpis k soglasju umaknil. Umaknil ga je brez kakršnega koli pritiska, na kar namiguje avtorica članka. DeSUS tudi ni bil v nikakršnem komplotu z opozicijo: nasprotoval je opozicijskemu predlogu za referendum (januarja) enako kot predlogu, ki sta ga vložili poslanski skupini SDS in SLS. Popolnoma zgrešena je tudi navedba, da je »vodstvo DeSUS spoštovalo koalicijsko pogodbo iz leta 2004, kjer je med projekti navedena tudi uvedba pokrajin«.

- To si je avtorica preprosto izmislila – takega projekta v koalicijski pogodbi ni!

Vili Rezman, poslanec DeSUS

Nostalgijski po diktatorju

Mineva žalostna obletnica največjega zločina v zgodovini našega naroda. Konec maja in v začetku junija 1945 je naš narod doživel svoj holokavst. Komunistični krvniki so brez vsake sodbe pobili skoraj celotno domobransko vojsko in nekaj tisoč civilistov.

Seveda tukaj mislim samo na žrtve našega naroda. Na ozemlju naše države pa je smrt doletela tudi več desetstisoč ujetnikov drugih narodnosti. Jugonostalgiki so izvedli tudi anketo o pozitivnosti ali negativnosti največjega balkanskega klavca Josipa Broza z vzdevkom Tito. Kar 65 odstotkov ga je prepoznalo za dobrodušnega diktatorja. Nič jih ni motilo pobijanje, ki je trajalo do leta 1950. Pobitih naj bi bilo nekaj stotisoč ljudi. Tudi jih ni motilo ropanje premoženja oziroma nacionalizacija in prisilna kolektivizacija. Ni jih motilo niti nekaj deset koncentracijskih taborišč po vsej Jugoslaviji. Za vse tiste, ki so v diktatorju Titu spoznali pozitivneža, je dolgoletno pranje možganov 100-odstotno uspelo. Vladavina enega največjih zločincev v zgodovini na prostoru Zahodnega Balkana je kristalna slika stanja duha v našem ljudstvu. Nekdanja Jugoslavija je svojo 46-letno zgodovino začela s poboji in umori tisočev svojih državljanov. Enako se je končala njena klavna zgodovina v krvi in klanju stotisočev v letih 1991–1995. Veliki diktator je umrl leta 1980. Njegovi nasledniki pa ga ne morejo pozabiti. Bil jim je svetel vzor kot diktator in največji hohštaper. Tudi v času največje ekonomske krize je živel buržujsko življenje. Vsi tisti, ki so iz njega naredili idol, so dobro vedeli, kaj delajo. Nekaj podobnega se dogaja tudi sedaj. Peščica rdečih povzpeticov je izropala žulje treh generacij nekdanjih in še živčih upokojencev, ki so ustvarjali družbeno premoženje. Premoženje, ustvarjeno s suženjskim delom bedno plačanih delavcev v komisariskem sistemu Titove Juge.

Trg osvoboditve 5, 2230 Lenart, tel: 02/729 02 20, 720 73 24, fax: 02/720 73 22
ELEKTRONSKA POŠTA: radio@radio-rsg.si, INTERNET STRAN: www.radio-rsg.si

97.2, 99.5, 103.7, 106.2 MHz
UKV, STEREO, RDS

Dokler bomo malikovali največje zločince, nam ni pomoči.

Alojz Dragoš, Ljubljana

Zakaj še ni razsodbe?

Vsi smo pričakovali, no, ne prav vsi, zadržati levičarji gotovo ne, razsodbo glede Ropovih laži proti J. Janši. Vsi smo vedeli, da Rop laže in še vedno se nič ne zgodi! Sedaj se člani »Gantarjeve« oziroma »Ropove« komisije, trudijo, da bi dokazali nekaj, kar se v resnici ne da, in sicer, ki naj bi postale resnica! Tudi sami člani zagotovo vedo, da je Rop lagal, kako to sedaj prikazati ljudem, pa se še niso dobro sporazumeli, čeprav trmasto vztrajajo. Res je njihova jeza zaradi izgube volitev pred skoraj štirimi leti neverjetna, pa ne le jeza, ampak skrajna hudobija.

S tem člankom pozivam predsednika hrvaške vlade Iva Sanauderja, naj toži Ropa zaradi blatenja J. Janše in njega, saj ne bi smel dopustiti blatenja obeh predsednikov. Laž ima kratke noge, pravi pregovor, na žalost ima pri nas zaradi počasnosti sodišča nekoliko daljše. Ne zaradi maščevalnosti, ampak zaradi reda mora biti Rop primerno obsojen. Če ne bo prišlo do obsodbe, pomeni, da nismo pravna država! V komisiji so tudi taki, ki poslušajo z malo »zamazanimi« ušesi in slišijo posnetke o razgovorih nekoliko drugače, kot so potekali v resnici. Nihče nikoli ne bi mogel verjeti tistim neumnostim, ki so jih ponavljali Rop in njegovi, saj vendar Janša in Sanauder nista »priplavalna po župi«.

Prav te dni pa beremo še o drugi neverjetni neumnosti, ko je Nataša Pirc Musar napovedala kazen zunanjemu ministru Ruplu. Mu-

sarjeve prav nič ne zanima izdajstvo dokumenta, ki je škodoval Sloveniji in Slovencem, to naj gre kar v pozabo. Človekove pravice v primeru, ko gre za krajo važnih dokumentov in njihovo razkritje v javnosti, zares niso kratene, saj imajo tudi na zunanjem ministru pravico varovati človekove pravice vseh Slovencev, ki smo bili izdani! Izdajalci morajo biti kaznovani, sicer kje je tu pravna država. Take in podobne neumnosti, kot jih počne Musarjeva, so počeli fašisti na Primorskem v času zasedbe tega dela slovenske zemlje, ko so prirejali nepoštene obsodbe, da so lahko kaznovali poštene ljudi. Tako so delali tudi v totalitarnem režimu prejšnje Jugoslavije, ko so obsojali nedolžne ljudi in jih pošiljali na prisilno delo ali jih pobijali. Pravzaprav je obsodbe vreden način, kot ga uporablja Musarjeva. Prosil bi jo, naj se umiri, ker dela ne le razdor med Slovenci, ampak seje tudi hudobijo in sovraštvo.

Silvan Štokelj, Ljubljana

Zbiranje podpisov za sprejetje ustavnega zakona in odpravo trajnega sodniškega mandata

Vsakodnevne manipulacije politikov z volivci dokazujejo, da se bližajo volitve. Politiki leve izkoriščajo medijsko pozornost ter s preizkušeno taktiko zavajanja in laži poskušajo pridobiti lahkoverne volivce, da nasedajo njihovim manipulacijam. Na veliko se hvalijo o zavzemanju za državljane, odrinjene na rob odločanja, v resnici pa jim je zelo malo mar zanje.

To dokazuje tudi razvpita medijska propaganda za priznanje pravic izbrisanim. Zanimivo je

predvsem to, da imajo t.i. izbrisani že vsi urejen status, problem pa so ljudje, ki se še po 17 letih ne upajo vrniti v Slovenijo. Ker gre v primeru 4.090 ljudi večinoma za pripadnike JA, se jih levica strašno boji. Boji se objave dosjejev, ki jih imajo. Objava imen levih politikov bi razjasnila mnoge dogodke naše povojne zgodovine. Izvedeli pa bi tudi za imena ljudi, ki so odgovorni za povojne poboje.

Tega, da bi bila objavljena imena idolov naših pionirčkov, pač ne morejo dopustiti. Zato poteka medijska gonja za takojšnje priznanje pravic vsem izbrisanim ne glede na to, ali so do teh pravic upravičeni ali ne. Ker nasprotujem špekulantom in okoriščenju na račun in v škodo slovenskih državljanov, sem sestavil peticijo, s katero zahtevam od državnega zbora, da sprejme ustavni zakon in enkrat za vselej konča vse politične manipulacije z izbrisanimi. Ob sprejemanju ustavnega zakona, ki bi odpravil pomanjkljivosti odločbe ustavnega sodišča, bi se videlo, kdo dejansko dela za slovenski narod in kdo dela samo za lastne interese in manipulira z ljudmi.

Podpisi za sprejetje ustavnega zakona se zbirajo na tej strani, kjer se lahko podpišete in pripomorete h koncu manipulacij ljudi, ki se pod krinko izbrisanih želijo okoristiti na račun in v škodo slovenskih državljanov!

Druga neuhvaležna tema je naše neodvisno sodstvo, v katerem posamezniki še vedno sodijo po balkansko: kadija tuži, kadija sudi. Minister Lovro Šturm se je pogumno lotil zadeve. Toda kaj ko je premalo prisluhnil ljudem, ki so žrtve sodniških manipulacij in anarhije, ki vlada v sodni veji oblasti. Kaj nam pomagajo še

tako dobre želje in napisani zakoni, če jih sodniki ne spoštujejo.

Spoštovanje zakonov je rakra našega sodstva, saj si sodniki razlagajo zakone tako, kot jim ustreza. Čeprav so po ustavi dolžni spoštovati zakone, so ti vse prevečkrat mrtva črka na papirju. Sam sem bil deležen modifikiranja tožbe v korist tožnika že pred samo razpravo. Ker je sodnica spremenila tožbo v korist tožnika, sem moral tudi plačati sodno takso. Razprava je bila dejansko farsa, ki je »bila« potrebna za potrditev odločitve pred samo razpravo, in to kljub temu, da je tožnik imel odvetnika, ki bi moral vedeti, kako se vlaga tožba, še posebej ker je bil pred tem sodnik na ljutomerskem sodišču. Da je nekaj hudo narobe, dokazujejo tudi stroški, ki jih je sodnica priznala odvetniku. Za primer navaja, da je odvetniku priznala za vsako uro navzočnosti na sodišču 240 evrov. Za vložitev tožbe in dvakratno polurno navzočnost na sodišču, ki je bila le formalnost, saj je sklep sprejela že z modifikiranjem tožbe pred obravnavo, mu je priznala kar 1.208 evrov, za drugo pa 1.405 evrov. Čeprav sem se pritožil na vse mogoče instance, mi ni uspelo, saj sodniki solidarnostno branijo drug drugega. Zaradi zlorabe uradnega položaja sem zoper sodnico podal tožbo, a so mi jo zavrnil z obrazložitvijo, da nisem priskrbel dovoljenja državnega zbora za kazenski pregon sodnice, čeprav bi si dovoljenje po zakonu moral pridobiti sodišče. Zanimivo je predvsem to, da je takšno odločitev sprejel sodnik sodišča, na katerem je delal odvetnik tožnika, preden je odprl odvetniško pisarno. Kako razvejena je sodniška solidarnost, se je pokazalo, ko sem se pritožil na višje sodišče, saj je to samo potrdilo sklep in zavrnilo mojo pritožbo.

Še bolj zanimivo je, da je ustavno sodišče s pravim »Salomonovim« sklepom ugotovilo, da pritožbe ni vložila upravičena oseba.

Ker ustavnim sodnikom pripravlajo odločitve v pisarnah ustavnega sodišča, bi bilo vsekar zanimivo ugotoviti, kdo je ustavnim sodnikom, vrhunskim pravnim strokovnjakom, podtaknil v podpis odločitev, s katero so dejansko uzakonili sodnikovo

zlorabo uradnega položaja. Prav zaradi takšnih zlorab in ustavne nedotakljivosti sodnikov je nujna odprava trajnega sodniškega mandata, saj imamo pri nas preveč posameznikov, sodnikov socialističnega sistema, ki preprosto ne znajo soditi drugače kot po direktivi partije, ki ima še vedno oblast nad sodno vejo oblasti in iz ozadja dirigira sprejemanje sodb. Pred kazenskim pregonom pa sodniki solidarnostno branijo kolege.

Da bi odpravo trajnega mandata lahko zahtevali, pozivam vse, še posebej žrtve pravosodnega nasilja, da podpišejo peticijo za odpravo trajnega sodniškega mandata in da jo čim prej vložimo v državni zbor v odločanje.

Podpisi za odpravo trajnega sodniškega mandata se zbirajo na spletni strani http://www.ssn.si/si/index.php?option=com_content&task=view&id=118&Itemid=56

Tudi graditev avtocestnega križa je zelo priljubljena tema manipulacije levih politikov. Zanimivo je, da so bili levi politiki pod Ropovo vlado leta 2003, pred vstopom Slovenije v EU, seznanjeni s študijo naraščanja tovarnega prometa, pa niso nič naredili. Mirne duše bi lahko zahtevali uvedbo dovolilnic in povišanje cestnih dajatev za tovarna vozila, pa tega ni nihče zahteval.

Pred jesenskimi volitvami pa se gredo predstavnike civilne iniciative in izsiljujejo dokončanja avtocestnega kraka Lendava-Maribor pred rokom. Čeprav jim je minister nalil čistega vina in opozoril vse župane, da je to nemogoče doseči, saj so tisti, ki so sedaj najbolj glasni, nasprotovali menjavi nekaterih ljudi, ki so bili ključni za pospešeno gradnjo. Pri tem je vsekakor najglasnejši župan Gornje Radgone, član SD, ki je zanikal, da je to njegova predvolilna kampanja, in celo to, da bo kandidiral, čeprav to oglašajo že vsi mediji. Zanimivo je tudi to, da novinar v Odmevih ni dobil odgovora, zakaj ni postavil zahtev takrat, ko je bil čas, ampak jih postavlja tik pred volitvami in si dela brezplačno reklamo. Kolikor bi župan Kampuš leta 2003 postavil zahtevo za uvedbo dovolilnic in povišanja taks, prebivalci regi-

Mediji in demokracija

Marija Vodišek

Že Walter Lippmann, vplivni ameriški pisatelj, žurnalist in politični komentator, je menil, da je žurnalistika intelektualno delo. V svoji poklicni vlogi bi morali biti mediji člen med politiko in javnostjo. Z drugo besedo, mediji vseh zvrsti bi morali biti objektivni, ali kakor pravi predsednik Danilo Türk, etični. Toda kako naj bodo objektivni, nepristranski, če so odvisni od svojih delodajalcev, medijskih mogotcev? Slednji so se polastili večine dnevnega časopisa pa tudi nekaterih tednikov in mesečnikov s svojim največkrat krivično pridobljenim kapitalom in s posamezniki, ki so jim za dobro plačilo vedno na razpolago in ki etiko krojijo po svojem vzorcu. Znano je, da veliko ljudi prebere samo naslov članka, in če je ta dovolj senzacionalističen, je novinar dosegel svoj namen. To pa je speljati ljudi k napačnim presojam. Večkrat ponovljena podtikanja obrodijo zelene sadove. Le zelo občutljiv »osebni« barometer, če seveda ni pokvarjen, omogoči bralcu, da kljub namenoma izkrivljenim dejstvom izlušči resnico. Za to je koristno slediti poročilom različnih dežel, saj je pogosto isto zadevo treba slišati iz različnih centrov, da se lahko ugotovi resnica. Že kar nekaj časa lahko sledimo poročilom svetovnih poročevalskih agencij o pomanjkanju osnovne hrane, najbolj v deželah »tretjega sveta«. To sta predvsem Afrika in Azija. Na teh kontinentih je problem lakote že dolgo navzoč, vendar tega nismo hoteli slišati. Tudi OZN šele zadnje mesece bije plat zvona. Razlogov za tako stanje je več. Pred kratkim sem sledila dolgi razpravi francoskih ekonomistov, med katerimi je bil tudi zunanji minister Bernard Kouchner, soustanovitelj organizacije Zdravniki brez meja. V tej svoji funkciji je obšel vse te dežele. Opozoril je predvsem na katastrofalno neobdelanost sicer zelo rodovitne afriške zemlje. Primer je Zimbabve (Rodezija), kjer nihče več ne obdeluje zemlje. Dežela, nekoč bogata s kmetijskimi pridelki, tobakom, koruzo, žitom, kromovo in železno rudo, zlatom in uspešno živinorejo, že dolgo propada. Hranila ni le svojih državljanov, temveč je tudi izvažala. Danes samo čaka na pomoč od drugod. Celo Senegal, nekdanja francoska kolonija, sedaj obdela komaj polovico svoje rodovitne zemlje. Kaj pa Sudan in njene pokrajine, na primer Darfur? Tam se prav nič ne obdeluje, ljudje pričakujejo pomoč ZDA in Evropske unije. Množično se selijo iz ene pokrajine v drugo in čakajo na pomoč z »neba«; ko to porabijo, se pomaknejo v drugo pokrajino. To je pravi vzrok za najmanjše zaloge hrane predvsem v ZDA, ki so doslej največ pomagale milijonom sestranih ljudi. Glavni krivci za tako situacijo so afriške in azijske hunte, ki jim ni mar za ljudi, sami pa živijo v razkošju. Kdo ne ve, kaj se dogaja v Mjanmaru, nekdanji Burmi, kjer vojaška hunta po silovitem orkanu preprečuje pomoč Zahoda prizadetim prebivalcem. Največje žrtve so otroci, ki umirajo od lakote. Mi pa nergamo, če nimamo vsak dan svežih žemljic!

onalne ceste Lendava-Maribor ne bi bili izpostavljeni vsem negativnim posledicam tovarnega prometa, kot smo mu izpostavljeni sedaj.

Me pa res zanima, koliko ljudi bo nasedlo takšnim županom, ki

takrat, ko je bil čas, niso naredili nič, zdaj pa krivdo za posledice zvrčajo na vlado Janeza Janše.

P. S. Prosim za podpise peticije, saj so pozitivne rešitve v interesu vseh državljanov Slovenije!

Franc Majcen, Gornja Radgona

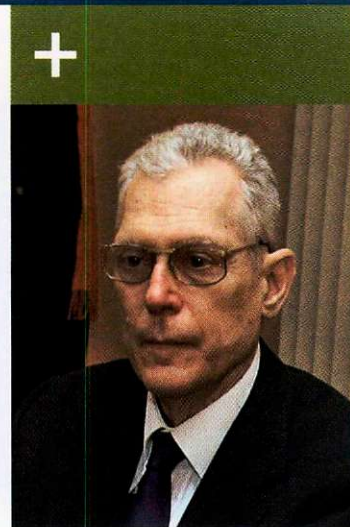
Politični semafor

Pretirava To, kar se je zgodilo s posvetovalnim referendumom o pokrajinah, je sramota za pravno državo, zatrjuje »zaslužni profesor«¹ ljubljanske pravne fakultete Ivan Kristan. Predsedniku državnega zbora Francetu Cukjati ju očita kršitve ustaljenih pravil parlamentarnega postopka. Morda pa je težava v tem, da se v enopartijskem totalitarnem sistemu »priznani pravnik«² ne more sprijazniti s tem, da je v parlamentu večina, ki mu ni ideološko blizu.

Lobira za tujce LDS prometnemu ministru in vladi predlaga uvedbo 10-dnevnih in mesečnih vinjet za uporabo avtocest. Prva bi lahko po ocenah te stranke stala 10 evrov, druga 20, z njuno uvedbo pa bi lahko dosegli ciljno prodajo 3,5 milijona vinjet. Poslanec LDS Milan Petek pravi, da bi z uvedbo 10-dnevne in mesečne vinjete ustregli zahtevam različnih združenj, predvsem tujih avtoklubov, zmanjšali pa bi tudi finančno breme najšibkejšim slojem.

Velik izziv Na Mednarodni konferenci e-pravosodje in e-pravo, organiziralo jo je ministrstvo za pravosodje v Portorožu, je minister Lovro Šturm poudaril, da e-pravosodje predstavlja izjemen izziv in priložnost za članice EU. Konferenca je bila namenjena izmenjavi izkušenj pri povečevanju učinkovitosti pravosodnih sistemov, govorili pa so tudi o trendih na tem področju ter povezovanju storitev in sistemov e-pravosodja na ravni EU ter najnovejših storitvah.

Padec s piedestala

Doktor teoloških znanosti Janez Markeš se po pričakovanju »poslavlja«³ z mesta odgovornega urednika Dela. Če je še pred dobrim letom v slovenski javnosti veljal za uglednega »desnega«⁴ novinarja in urednika, je danes ob ves »novinarski kapital«, ki si ga je ustvaril s svojim delom v preteklosti, saj se je zapletel v stvari, ki jim ni bil dorasel. Že ob nastopu funkcije avgusta lani je bilo jasno, da na njej ne bo dolgo zdržal, saj je značajsko »naporna«⁵ osebnost, ki vidi samo svoj prav. Hkrati je bilo lahko vsakomur jasno, da se ga bodo lastniki (Pivovarna Laško pod vodstvom Boška Šrota) prav hitro naveličali, če ne bo plesal po taktih, ki mu jih bodo narekovali. Že kmalu se je začel divje prepirati z vsemi po vrsti (med prvimi z nami na Demokraciji, ker smo objavili tekst Ane Jud o dogajanju na Delu). Hkrati je naredil zanimiv miselni preobrat, ki se mu je sicer začel »dogajati«⁶ že pred tem

na Magu. Iz ostrega kritika tranzicijske levice se je prelevil v kritika desnosredinske vlade in predvsem njenega predsednika Janeza Janše, saj ga je po glasovanju o zaupnici vladi konec lanskega leta v svojih sobotnih kolumnah grobo napadal. Osmešil se je s svojim nastopom v oddaji Vroči stol na nacionalni televiziji, kjer je voditelja, namesto da bi odgovarjal na njegova vprašanja, verbalno napadal. V predsedniku SD Borutu Pahorju je začel videti politika, ki naj bi predstavljal novo politiko. Zdaj naj bi ga odstavili, ker naj bi v Delu propagiral predsednika Zaresa Gregorja Golobiča in njegovo stranko. Mnogi so ob tem prepričani, da ga je tranzicijska levica kot »desničarja«⁷ izkoristila za obračun z Janšo. Ko v blatenju premierja ni bil več učinkovit oziroma je postal že škodljiv za »levico«, pa so ga zavrgli. Za svoj prosti pad v nekaj mesecih pa si je kriv izključno sam. M. B.

dnost Evra se je
dvolitni boj za predo
nju referendum o gao.
de. Novo krizno žarišče i
rovila uspe
eze novega
opski poslo
razum. Oz
venec, jutri
kazale soli
jodbi. Obis
predsednika I
ša kosarkaska reprezent
venije se stopnjuje. Pri
dpadki. Sloveniji p
a. Naša kosarkaska
republike Slovenije
tra za ravnanje z o
žnjem vztraja. Čet
i rokometr
vanja koalicije. Upk
Lisboni velika zav
nudbe. Vrednost E
s. Predvolitni hui
V Kranju i
ške vlade.
xonovila uspeh. Deri
te novega ministra.
poslanec več. Na v
tanca pon
je. Prve pi
yveniji en
ysegle mir
jhitrejši be
rotuje. Pop
i reformni
et okrepla
nlo Repub
iji centro z
na bližnj
Izravnega rokome
dajevanja koalicij
i. V Lisboni velik
one ponudb
t. Derbi du
ovega ministra.
ski poslanec več.
sporazum. Čet
je Slovene
+ dokazale su
dbi. Obisk preds
kosarkaska repi
nje se stopnj
odpadki. S
hodu. Sprite strani d
ga privenstva. Najhi
zorcija nasprotuje
ranost novi
ega rokometnega prvi
skajevanja koalicije. O
vrhu, v Lisboni velika
nizne ponudba
in toplo. F
ncev. V Kr
ške vlade
a ponovila
e potere n
en evrops
nitovni spo
je Slove
lokazale sc
dbi. Obisk
stva. Najn
vicija nasp
vezanost n
st Evra se
boj za pre
ndum o gi
o žarišče i
bi državni ja rokome
tra. Usklajevanja k
re. Na vrhu, v Li
prevezemne par
nčno in toplo. F
ncev. V Kranj
ške vlade.
elec je Slo
Poplave d
formni por
pet okrepl
dnika Rep
i bližnjem
bi državni ja rokome
tra. Usklajevanja k
re. Na vrhu, v Li
prevezemne par
nčno in toplo. F
ncev. V Kranj
ške vlade.
c. Jutri bo slo
ale solidarnost
Obisk predsed
ša kosarkaska re
e Slovenije se stoj
vnanje z
dpadki. S
Ju. Sprite. ani dose
a privenst
je. Opozici
nasprotuje
velika zavez
dnost Evra se je spet c
ilijini boj za predsednika Re
endum o g
krizno žar
bližnjem v

Informativni program RA Slovenija

Vsak dan se v Sloveniji in po svetu zgodi nepregledna množica dogodkov. Naša naloga je iz te množice izbrati tiste relevantne in pomembne, izluščiti preverjena dejstva, jih ubesediti v novice in razčleniti njihovo ozadje. Tako si lahko hitro ustvarite svojo sliko o dogajanju doma in po svetu. Zavedamo se svoje odgovornosti.

VSI POMEMBNI DOGODKI SLEHERNEGA DNE.

doma, v svetu informacij.

**RADIO
TELEVIZIJA
SLOVENIJA**

Kako močno si želite biti povezani?

**NEPORABLJENO
PRENESEMO
NAPREJ!**

Paket 11
POVEZANI
za nezahtevne

Paket 33
POVEZANI
za dinamične

Paket 55
POVEZANI
za napredne

Mesečna naročnina	11 € vključuje	33 € vključuje	55 € vključuje
Klici in videoklici v Mobitelovo omrežje	111 minut	333 minut	1000 minut
Klici v druga mobilna omrežja		33 minut	100 minut
Klici v stacionarna omrežja		33 minut	100 minut
SMS sporočila	11 sporočil	33 sporočil	55 sporočil
MMS sporočila	11 sporočil	33 sporočil	55 sporočil
GPRS/UMTS podatki		1 GB	5 GB

Neporabljeno količino tekočega meseca vam prenesemo v naslednji mesec!

Brezplačen pregled neporabljenih količin prek mobilnega Planeta v sklopu **Moj Mobitel/Monitor**.

Cenik pogovorov in storitev nad vključeno količino ter pogoji uporabe paketov Povezani, so v celoti objavljeni na www.mobitel.si.
Za dodatne informacije pokličite brezplačno telefonsko številko za Mobitelove uporabnike 041 700 700 ali obiščite najbližji Mobitelov prodajni center. Cene vključujejo DDV.

WWW.MOBITEL.SI

*Najmočnejše vezi so tiste,
ki jih ne vidimo.*